

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER BİLİM DALI

**BİR GRUP REHBERLİĞİ PROGRAMININ
İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
ÇIRAKLIK EĞİTİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNE
ETKİSİ**

DOKTORA TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nurten SARGIN

Hazırlayan
Abdullah IŞIKLAR

Konya-2007

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER BİLİM DALI

**BİR GRUP REHBERLİĞİ PROGRAMININ
İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
ÇIRAKLIK EĞİTİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNE
ETKİSİ**

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan

Abdullah IŞIKLAR

Savunma Tarihi: 27.07.2007

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Nurten SARGIN

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Ömer ÜRE

Doç. Dr. Feride BACANLI

Doç. Dr. Ali Murat SÜNBÜL

Yrd. Doç. Dr. Vicdan ALTINOK

ÖZET

Bu çalışmanın amaçları ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimini tercih etme ve etmeme yüzdeleri değerlerini, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinden çıraklık eğitimini tercih etme ve etmeme nedenlerini belirlemek ve ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine ilişkin olumsuz görüş düzeylerini düşürmede mesleki grup rehberliği programının etkili olup olmadığını incelemektir. Bu araştırma, kontrol gruplu ön-test ve son-test modele dayalı deneme modeline dayalı bir çalışmadır.

Araştırma 2006-2007 öğretim yılında Konya ili Zeliha Lütfi Kulluk İlköğretim Okulunda öğrenim gören ilköğretim sekizinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın deney grupları ve kontrol gruplarının her biri 11'i kız ve 14'ü erkek olmak üzere toplam 25'er öğrenciden oluşmuştur.

Deney grubundaki öğrencilerle 9 hafta süreli haftada bir oturum olmak üzere mesleki grup rehberliği yapılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin çıraklık eğitimine yönelik olumsuz görüşleri ön-test ve son-test aşamalarında Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B ile (ÇEDF-B) ölçülmüştür.

Bu çalışmada denenen mesleki grup rehberliği programı Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B ile ölçülebilen görüşleri içermektedir. Mesleki grup rehberliğinde bu mesleki görüş ve davranışlar kazandırılırken grup tartışması, bilgi ve ev ödevi verme teknikleri kullanılmıştır.

DeneySEL işlem sonrasında deney ve kontrol gruplarının ÇEDF-B'nin ön-test-son-test puanları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla ilişkisiz örneklem için t testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda deney ve kontrol gruplarının ÇEDF-B'nin ön-test-son-test fark puan ortalamaları arasında, deney grubunun lehine olmak üzere, 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgu, çalışmada denenen mesleki grup rehberliği yönteminin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine yönelik olumsuz görüşlerini düşürmede etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Bu araştırmanın bulgularına dayanarak geliştirilen mesleki grup rehberliği programının ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine yönelik olumsuz görüşlerini düşürmeyi amaçlayan meslek rehberliği ve danışmanlığı hizmetlerinde okul psikolojik danışmanları tarafından uygulanabileceği önerilebilir.

ABSTRACT

The aims of this research are to determine the reasons of the 8th year students' to choose or not to choose apprenticeship education and their per cents and to observe the effect of vocational group guidance to 8th grade elementary students' ideas towards apprenticeship education. This research is a control group pre-test post-test experimental research.

Research was conducted to students who were enrolled Konya Province Zeliha Lütüfi Kulluk Elementary School. While research's experimental group was constituted of 11 female and 14 male students (total: 25 students), control group was constituted of 11 female and 14 male students (total: 25 students).

Vocational group guidance was conducted to experimental group for 9 weeks once a week. The ideas of experimental and control group students towards apprenticeship education were measured by Apprenticeship Training Evaluation Form-B (ATEF-B) at pre-test post-test phases.

In this research applied vocational group guidance program includes ideas and behaviours which can be measured by Apprenticeship Education Evaluation Form-B. Group discussion and homework techniques were used to gain vocational ideas and behaviours in vocational group guidance.

After experimental procedure independent samples t test was used in order to make clear the significance difference between ATEF-B's pre-test post-test scores. After analysis there was a significant difference between experimental and control groups' ATEF-B pre-test post-test average scores at 0.01 level. Findings showed that vocational group guidance method had a positive effect against negative ideas to apprenticeship education.

According to findings, vocational group guidance method is effective to change 8th year elementary school students' negative ideas towards apprenticeship education to positive manner. This program is compatible in order to be used in vocational guidance activities of 8th year elementary school students.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ŞEKİLLER VE TABLOLAR.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
BÖLÜM I	1
Giriş.....	1
Araştırmanın Amacı	9
Araştırmanın Denencesi.....	9
Araştırmanın Önemi	9
Sınırlılıklar	11
Tanımlar.....	12
İlgili Yayınlar.....	13
Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı ve Çıraklık Eğitimi	13
Yaygın Eğitim Sürecinde Çıraklık Eğitimi.....	16
Çıraklık Eğitiminin Tarihi Gelişimi	18
Çıraklığın Dünya Tarihindeki Yeri:	18
Selçuklu Döneminde Çıraklık Eğitimi:	19
Osmanlı Döneminde Çıraklık Eğitimi:.....	20
Cumhuriyet Döneminde Çıraklık Eğitimi:.....	20
BÖLÜM II	38
YÖNTEM	38
Araştırmanın Örnekleme	39
Deneme Grubunun Oluşturulması.....	40
Veri Toplama Aracı.....	41
Mesleki Grup Rehberliği Programının Genel Nitelikleri	44
Verilerin Analizi.....	51

BÖLÜM III.....	52
BULGULAR.....	52
BÖLÜM IV.....	59
TARTIŞMA.....	59
BÖLÜM V.....	64
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
KAYNAKLAR.....	66
EKLER.....	76
EK-1 Veri Toplama Aracı Yönergesi.....	77
EK-2 Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A.....	78
EK-3 Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B.....	79
EK-4 Grup Rehberliği Programı.....	80
EK-5 ÇEDF-A Formu Test Tekrar Test Korelasyonları.....	110
EK-6 ÇEDF-B Formu Test Tekrar Test Korelasyonları.....	111

ŞEKİLLER VE TABLOLAR

Şekil.1 Türk Milli Eğitim Sistemi.....	14
Şekil.2 Mesleki Eğitim Sistem.....	22
Tablo 1.1.Türkiye Geneli Mesleki Eğitim Merkezlerine ait 2005–2006 Öğretim Yılı Verileri	25
Tablo 2.1- Araştırmada Uygulanan Deneysel Desen	38
Tablo 2.2- İlköğretim sekizinci sınıf Öğrencilerinin Okullarına ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	39
Tablo 2.3- Mesleki Grup Rehberliği Uygulamasında Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	40
Tablo 2.4- Deney ve Kontrol Grubunu Oluşturan Öğrencilerin ÇEDF-B Ön-test Puanlarına göre, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri	41
Tablo 3.1- İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Çıraklık Eğitimini Tercih Etme ve Etmeme Durumlarına İlişkin Vermiş Oldukları Cevapların Cinsiyetlere Göre Dağılımı	52
Tablo 3.2- İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Çıraklık Eğitimine Gitmek İsteme Nedenlerine İlişkin Yüzdeler Değerleri.....	53
Tablo 3.3- İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Çıraklık Eğitimine Gitmek İstememe Nedenlerine İlişkin Yüzde Değerleri	55
Tablo 3.4- ÇEDF-B Ön-test – Son-test Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	57
Tablo 3.5- ÇEDF-B Fark Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları ile t Değeri	58

ÖNSÖZ

Eğitim süreci içinde rehberlik hizmetlerinden beklenen en önemli işlev, öğrencilerin yetenek, ilgi ve potansiyellerinin doğru belirlenip, eğitim sisteminin temel amaçları doğrultusunda, öğrencilerin ilgi, yetenek ve potansiyellerine uygun üst eğitim kurumlarına ve mesleki eğitim kurumlarına yönlendirilmesini sağlamaktır.

Öğrencileri yaşama hazırlarken hedeflenen amaçlardan en önemlisi, kendilerini tanıyan, sahip oldukları potansiyellerine güvenen, olumlu ve olumsuz yönlerini birlikte kabul eden bireyler olmalarının yanı sıra, hayatlarını olumlu sürdürebilecekleri ve kendi potansiyellerini kullanabilecekleri bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Yetenekleri ve ilgileri doğru tespit edilemeyen ve yüksek beklentilere motive edilen öğrenciler yıllarının boşa harcanmasının yanı sıra niteliksiz bir iş gücü olarak topluma katılmaktadırlar. Bu araştırmada bir mesleki grup rehberliği programıyla ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine yönelik olumsuz görüşlerini olumluya çevirmede etkili olup olmayacağı incelenmiştir. Araştırma sonucunda özellikle psikolojik danışma ve rehberlik alanına yönelik önemli bulgular ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde bilimsel öneri ve katkılarıyla beni yönlendiren, danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Nurten SARGIN'a teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Çalışmalarım süresince eleştiri ve fikirleriyle bana rehberlik eden, değerli katkılarıyla beni yönlendiren saygıdeğer hocalarım Sayın Prof. Dr. Yıldız KUZGUN'a, Sayın Prof. Dr. Ömer ÜRE'ye, Sayın Doç. Dr. Feride BACANLI'ya, Sayın Doç. Dr. Ali Murat SÜNBÜL'e ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Vicdan ALTINOK'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın gerçekleştirilmesi sürecinde doğrudan ya da dolaylı yardımlarını gördüğüm tüm sayın hocalarıma ve araştırmaya katılan öğrencilere teşekkür ederim.

Çalışma boyunca desteğini esirgemeyen eşim Fahriye ve kızım Zeynep'e en içten sevgilerimi sunarım.

Abdullah IŞIKLAR

BÖLÜM I

Giriş

Çağımızın önemli bir niteliği haline gelen hızlı teknolojik gelişmeler, insan yaşamını derinden etkilemekte ve ortaya çıkan yeni gereksinimleri karşılamada mevcut toplumsal yapılanmalar yetersiz kalmaktadır. Bilimsel buluşlar teknoloji yoluyla üretim biçimini hemen etkilemekte, çalışma yaşamı da bu etkinin en hızlı ve yaygın hissedildiği bir alan olagelmektedir. Çağdaş insanın öğrenmesi gereken bilgi miktarı sürekli artmaktadır. Ülkemizde önceleri modernleşme olarak tanımlanan giderek sanayileşme ve kalkınma olarak daha açık bir biçimde ifade edilen hedefin gerçekleştirilebilmesi ve ülkemizin gelişmiş ülkeler içerisinde yerini alabilmesi, gelişen teknolojiyi iş alanlarında uygulayabilen bilgili ve becerili insan gücünün yetiştirilmesine bağlıdır. Çünkü günümüzde iş yaşamı, vasıfsız işlerde çalışabilecek mesleksiz elemanlara değil, doğrudan üretim sürecine girebilecek, vasıflı elemana ihtiyaç duymaktadır.

Günümüzde bilgi ve bilgili insan, ekonominin en önemli girdileri haline gelmiştir. Başka bir ifadeyle bilim, teknolojiye dayalı eğitimle sağlanan iyi yetişmiş insan kaynağı, artık başta gelen üretim faktörleri arasında sayılmaktadır. Bu üretim faktörlerinden faydalanarak yüksek kalite ve düzeyde üretim yapmak bir ülkenin gelişimi için esastır. Teknolojiden faydalanma, insan gücünün bu alanda iyi yetiştirilmesine bağlıdır. Bu nedenle eğitim ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirme çabası içindedir. Çünkü eğitim ile kalkınma arasında yakın bir ilişki vardır. Gelişmiş ülkeler, dünya platformundaki yerlerini sağlamlaştırmak, bilimsel ve teknolojik açıdan ilerlemek için birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da yenileşmeye gitmiştir.

Ülkelerin kalkınmışlık düzeyini belirlemek için kullanılan ölçütler arasında önemli bir yeri olan teknoloji, kendisinden faydalanılması için beraberinde nitelikli insan gücünün yetiştirilmesini de zorunlu kılmış ve çağımızda yaşanan bilgi patlamasıyla birlikte bazı meslekler ortadan kalkarken, bazıları da sürekli eğitim almayı gerektirir hale gelmiştir. Artık başlangıçta öğrenildiği biçimiyle yaşam boyu

değişmeden süren hiçbir meslek kalmamıştır. Bu nedenle, bireyleri yetiştirirken, onların çağdaş gelişmeleri yakından izleyip kendi yaşamlarında gerekli uyarlamaları yapabilmelerini kolaylaştıracak bilgi, tutum ve becerilerle donatılmaları gerekmektedir. Bu yeterliklerin başlıcaları uyum sağlama, iletişim kurma, doğru bilgiye ulaşma, karar verme, sorumluluk alma, yaratıcılık gösterme, işbirliği yapma, sorun çözme, karmaşık sistemleri algılama ve kendini geliştirmedir. Tüm çalışma alanları için geçerli olan bu yeterliklere sahip olmayan bireylerin bilgi toplumunun gereklerini yerine getirebilmeleri olanaklı değildir (Brennan ve diğ., 1993).

İngiltere, Kanada gibi gelişmiş ülkelere bakıldığında teknolojiyi üretebilecek ve kullanabilecek gerekli insan gücünün istenen nitelik ve nicelikte yetiştirilmesi kaygısıyla gerekli eğitim sistemleri oluşturdukları görülmektedir. Türkiye’de çocuklarını bir dünya yurttaşı olarak, onlarla birlikte çalışabilecek ve yarışabilecek bir biçimde eğitmek zorundadır. “Ne iş olsa yaparım” diyen insanların sayısını en aza indirmenin en etkili yolu bireysel özelliklerin, uyarıcı çevre olanaklarıyla, bedensel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönden gelişmesini sağlayacak düzenli, sistemli ve programlı bir mesleki ve teknik eğitim sisteminin uygulamaya konulmasıdır.

Günümüzde, Türkiye’nin gündemindeki en önemli sorun işsizlik sorunudur. Her yıl, çalışma çağındaki nüfus yaklaşık bir milyon artmakta ve işgücü piyasasına 800 bin genç girmektedir. Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) verilerine göre 2000 yılı ikinci çeyreğinde 1 milyon 456 bin olan işsiz sayısı 2005 yılı ikinci çeyreğinde 2 milyon 294 bine ulaşmıştır. Genç nüfus arasındaki işsizlik oranı ise yüzde 17,6’dır. İstatistiklere yansıyan işsizlik rakamları bu kadar yüksek iken meslek kuruluşları ve işverenler çeşitli platformlarda, ağız birliği etmişçesine, işgücü eksikliğinden yakınmaktadırlar. Çalışmak isteyen ancak iş bulamayan çok sayıda işsizin yanı sıra belli nitelikte işgücü bekleyen açık işler söz konusudur (Erbesler, 1987). İşletmelerin, özellikle elektrik teknisyeni, tornacı, kaynakçı vb. yetiştiren endüstriyel okul mezunu nitelikli işgücünü bulmakta güçlük çektiği işveren temsilcilerince dile getirilmektedir. Bu noktada eğitim kurumlarına büyük görev düşmektedir. Eğitim kurumları işsizlik problemlerine gerekli hassasiyeti göstererek niteliksiz ve üretime katkıda bulunmayan nüfus oluşumuna engel olabilmelidir. Burada mesleki ve teknik eğitim nitelikli insan gücü yetiştirerek hem

istihdam sorununa hem de sektörler arasındaki dengenin sağlanmasına katkıda bulunabilecektir (Kazu ve Demirli, 2002).

Mesleki ve teknik eğitim esasında, eğitimin bilimsel, teknolojik ve uygulamalı yönlerini belirli bir bütünlük içinde ele alan ve belli bir mesleğin gerektirdiği yeteneklere ağırlık veren bir eğitimidir. Kavram olarak ise, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak, bireyi zihinsel, duygusal, sosyal ve ekonomik, kişisel ve fiziksel yönleriyle geliştirme sürecidir. Bu eğitimin temel işlevi, bireyleri sosyal ve ekonomik yönden yararlı, bireysel yönden kazançlı meslek alanlarına hazırlamak ve başarılı olmalarını sağlamaktır (Alkan, 1999).

Sanayileşmede en önemli unsurlardan biri bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarına sahip, yüksek verimi gerçekleştirecek insan gücünün yetiştirilmesi olduğundan, sanayinin gelişmesinde bir alt yapı yatırımı olan meslekî ve teknik eğitime gerekli önemin verilmesi ve bu sistemin etkinliğinin artırılması önemli bir zorunluluktur. Mesleki ve teknik eğitim, geniş bir sınıflama içinde ele alındığında "çıraklık eğitime dayalı", "okula dayalı" ve "hem okula hem işletmeye dayalı, ikili" sistem şeklinde düşünülmektedir (Şahinkesen, 1992).

Ülkemizde de mesleki ve teknik eğitim, Cumhuriyet Döneminin başından beri önemsenen ve toplumsal yapının ve ekonominin amaçlanan hedeflerine paralel olarak ele alınan bir konu ola gelmiştir. Özellikle Cumhuriyetin ilk dönemlerinde kırsal ve kentli nüfusun asgari bir eğitim alabilmesi sorunu, kuşkusuz öncelikli bir sorun olarak görülmüş ve bu sorunu çözmeye yönelik çalışmaların başarıyla sonuçlanması önceliğin mesleki ve teknik eğitime kaymasını sağlamıştır.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, mesleki ve teknik eğitim sistemi, sermayenin yetersiz olması nedeni ile yavaş ve devlet eliyle gerçekleştirilen sanayileşme politikasına uyacak bir biçimde kurulmuştur. Bu dönemde yapılan seçim, meslek eğitiminin bir okul eğitimi olarak tanımlanması ve kentlerde öncelikle erkekler için, ama gecikmeden kızlar için de meslek eğitimi okullarının kurulması olmuştur. Çıraklık, tamamen eğitim sisteminin dışında bırakılmış ve uzun yıllar boyunca görmezden gelinmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim için okul sistemi en pahalı sistemdir ve Türkiye gibi kaynaklarını tasarrufa ve etkinliğe önem vererek kullanmak için kritik seçimler yapmak zorunda olan bir ülke için uygun bir seçim değildir. Nitekim ülkemizde yapılan çeşitli araştırmalarda mesleki ve teknik eğitim okullarında yapılan eğitimin daha çok kuramsal olduğu ve araç-gereç gereksinmelerinin karşılanamadığından dolayı uyumlarının zaman aldığı ve uzun süre verim sağlanamadığı ileri sürülmektedir (DPT 1983; Düzenli 1986).

Mesleki eğitimde okul sistemi hem kamuya bir yük getirmekte, hem işgücü piyasanın taleplerini karşılayamamakta, hem de mezunlarını (okulda yeterli beceri ve bilgileri edinemedikleri için) tehdit eden işsizlik karşısında çaresiz kalmaktadır. Genel ortaöğretime oranla maliyetleri daha yüksek olan mesleki ve teknik eğitim okulları hedeflerinin gerisinde kalınmasının yanı sıra, üzerinde durulması gereken bir diğer önemli sorun da, mezunlarının önemli bir bölümünün mesleğine uygun bir işte çalışmaması ya da işsiz olmasıdır (Adem, 1982, 1983). Meslek okulu mezunları çok daha pahalı bir ortaöğretim yaptıkları halde, meslek okulunda aldıkları eğitimi bütünüyle genel eğitim ile eşitlemektedirler (Akkutay, 1991) . Yani, mesleki ve teknik eğitim için kullanılmış kamu bütçesi, büyük ölçüde israf edilmiş olmaktadır. Bu durumun, ne kamu, ne özel sektör (iş dünyası), ne de sivil toplum ve bireyler yararına olduğunu söylemek mümkün değildir.

Türkiye'de istenilen ölçüde başarıya ulaşamamasına karşın, dünyada mesleki ve teknik eğitim okullarını temel alan modelin başarıyla uygulandığı ülkeler bulunmaktadır. Örneğin örgün ya da okul içi eğitim yoluyla çağ nüfusuna meslek eğitimi kazandırabilen ve eğitim için çok yüksek düzeyde kaynak ayırabilecek durumda olan Hollanda, İsveç gibi Kuzey Avrupa ülkeleri vardır (Baloğlu 1992). Bu nedenle, mesleki eğitimde seçilen modelin, eğitime ayrılacak kaynaklarla uyumlu olması önem taşımaktadır.

Akkutay (1991)'e göre, teknisyen seviyesine kadar meslek elemanları çıraklık sistemiyle, teknisyen ve daha üst seviyedeki elemanlar ise okul sistemiyle yetiştirilmelidir. Çıraklık sistemiyle yapılmakta olan meslek eğitimi, okul sistemine göre yapılan meslek eğitiminden daha ucuza mal olmaktadır. Ekonomik yapıları çok güçlü olan bazı ülkelerin yetkilileri, meslek eğitimini öngören eğitimle (okul sistemiyle)

yapacak kadar zengin olmadıklarını belirtmektedirler. Yurdumuzdaki vasıflı ara insan gücü açığının fazlalığı, düzenli çıraklık eğitimi (ikili eğitim sistemi) ile kalifiye meslek elemanı yetiştirmeyi zorunlu kılmaktadır.

Türkiye’ de çıraklık eğitimi ulusal eğitim sistemi içindeki yerini ilk kez 1977 yılında çıkartılan 2089 sayılı yasayla almıştır. Bunun ardından, çıraklık, örgün ve yaygın eğitimi tek bir sistem içinde bütünleştirmek amacıyla 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Yasası çıkartılmıştır. 1986 yılında kabul edilen 3308 sayılı yasa ile mesleki ve teknik eğitim sistemi yeniden yapılandırılmaya çalışılmıştır. Yeni sistemde becerili işgücü yetiştirmede çıraklık eğitimine öncelik verilmektedir. Ancak, bu güne değin çıraklık eğitiminde beklenen gelişmelerin sağlanabildiğine yönelik önemli bir bulguyla karşılaşmamaktadır. Çıraklık eğitimiyle ilgili çabaların en iyi sonucu, hiç kuşku yok ki, çıraklık eğitiminin Türk Milli Eğitim sistemi içerisindeki yerini almasıdır.

Çıraklık eğitim sisteminde, iş hayatının becerili insan gücü gereksinimini karşılamak amacı ile okul-işyeri ve sanayinin ortaklaşa yetki ve sorumluluk aldıkları bir mesleki eğitim öngörülmektedir. Çıraklık eğitiminde, meslek becerisinin iş yerlerinde, meslek bilgisinin ise çıraklık eğitim merkezlerinde ya da iş yerlerinin bu amaçla açtığı eğitim ünitelerinde öğretilmesi esas alınmaktadır (Ekinci, 1990; Sezgin, 1990). 3308 sayılı yasa kapsamına giren 110 meslek dalında mesleki eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinden Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur.

Çıraklık eğitimi, zorunlu temel eğitimi tamamlayıp bir işyerinde çalışan gençlerin belirli bir işi ve mesleği öğrenmelerini amaçlayan kuramsal ve pratik eğitimi içermektedir. Bu gençlerin en az 14 yaşında olmaları gerekir. 19 yaşından küçük olanlar, işçi ve işveren arasında bir çıraklık sözleşmesi yapılmadan işyerlerinde çalışamazlar (MEB, 2006).

Çıraklık eğitiminde dört aşama vardır: Çırak adaylığı, çıraklık, kalfalık ve ustalık. Çırak adayları, temel eğitimini tamamlayan, ancak henüz 14 yaşından küçük kişilerdir. Çırak adayları ve çıraklar öğrenci statüsünde kişilerdir ve öğrencilere tanınan bütün haklardan yararlanırlar. Aday çırak ve çırak öğrenciler, iş saatleri içinde mesleğin özelliklerine göre haftada 8 saatten az olmamak üzere 10 saate kadar teorik genel ve mesleki eğitim görmektedirler. Aday çırak ve çırak öğrenciler teorik eğitimlerini

çıraklık eğitim merkezlerinde (ÇEM) ya da işletmelerce temin edilen eğitim yerlerinde görmekte; pratik eğitimlerini ise işyerlerinde yapmaktadırlar. Çıraklık dönemini teorik eğitim programlarının yaklaşık % 30 ‘u genel bilgi dersleri % 70 ‘i ise meslek bilgisi derslerinden oluşmaktadır.

Kamuya yükü yok denecek düzeyde olduğu ve özellikle yoksul kesimlerin yaşam stratejilerine uygun düştüğü halde piyasanın işgücü talebine tam uyum gösteren çıraklık eğitiminde mevcut durum hiç de iç açıcı değildir. 2005–2006 öğretim yılında 300 çıraklık eğitim merkezine kayıtlı 183200’ü aday olmak üzere 120.026 çırak eğitim görmektedir (MEB, 2006). Kuşkusuz bu sayı çıraklık yasasına göre eğitim görmesi gereken birey sayısının çok gerisindedir. Gerek çıraklık eğitiminin, gerekse örgün mesleki ve teknik eğitim sisteminin işlevini yerine getirmesini engelleyen temel faktörlerden biri mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin yetersizliğidir.

3308 sayılı Kanunda, çırak adaylarının ilgi, istek, yetenek ve yeterlilikleri ölçüsünde ve doğrultusunda başarılı olabilecekleri en uygun mesleği seçmelerine yardımcı olmayı amaçlayan bu hizmetlere ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Çırak öğrenci olmak için izlenen süreç de böyle bir desteğe imkân vermemektedir. Çünkü genç önce çalışacağı işyerini bulmakta, daha sonra sözleşme imzalayarak çırak öğrenci statüsünü kazanmaktadır. Bunun sonucu olarak da çıraklık eğitim merkezine devam etmesi hedeflenen öğrenci sayısının çok gerisinde bir sayıda öğrencinin çıraklık eğitime devam etmesi söz konusu olmaktadır.

Öğrencilerin bu eğitime başlamadan, en üst düzeyde başarılı olabilecekleri kendilerine en uygun mesleği seçmeleri gerekmektedir. Bu konuda öğrenciye gerekli mesleki yönlendirmeyi yapma görevi ilköğretim kurumlarına ve bu kurumlarda görev yapan psikolojik danışmanlara düşmektedir. Kuzgun (2000)’a göre ilköğretimin sekizinci sınıfta öğrenciler akademik eğitime veya mesleki eğitime yönelme ya da eğitime devam etmeyip çalışma yaşamına girme tercihi yapma durumundadırlar. Bu nedenle ilköğretimdeki rehberlik hizmetleri önemli kararların alındığı kritik bir döneme rastlamaktadır. Öğrencilerin, ilköğretimde eğilimleri belirlenip yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu öğrencilerin önündeki belirsizliği kaldırmak ve insan kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılmasını

sağlayacaktır. Bu tür bir yönlendirme çocukların üzerinde oluşabilecek meslek sahibi olma baskısını da azaltacak ve eğitimdeki verimliliğin artmasını sağlayacaktır.

Öğrencilerin yönlendirilmesi, Millî Eğitim Temel Kanunu'nun hem amaç hem de ilkeler kısmında belirtilmiştir. Amaç kısmında: “İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirmek için gerekli bilgi, beceri ve davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak”, ilkeler kısmında ise: “Fertler eğitimleri süresince ilgi, istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler.” ibaresi bulunmaktadır (MEB, 1973).

Türkiye’de ilköğretimde yönlendirme çalışmaları bilimsel anlamda ilk kez 2003 yılında İlköğretimde Yönelme Yönergesi'yle başlamıştır. Yönerge, yöneltmenin amaçlarını, ilkelerini, usul ve esaslarını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Hatta uygulanan testler ile öğrencinin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerini tespit edecek testler detaylı bir şekilde hazırlandığı görülmektedir. Yönelmenin en belirgin ilkesi; “yönelme, zorlayıcı değil, kişinin kararının doğru ve gerçekçi olması yönünde yol göstericidir. Öğrenci kendi geleceğini planlama ve geleceğine yönelik karar verme hakkına sahiptir, aldığı kararların sorumluluğunu taşır ifadesi ile açıklanmaktadır (MEB, 2003). Ancak eğitimdeki mevcut uygulamalar gözden geçirildiğinde, özellikle ilköğretimdeki yönlendirme hizmetlerinin gereği gibi yapılmadığı faktörü dikkati çekmektedir.

Ülkemizde çıraklık eğitimi ve mesleki ve teknik eğitim sisteminin işlevini yerine getirmesini engelleyen önemli faktörlerden bir diğeri ise çocukların ve ailelerin çıraklık ve mesleki eğitime yönelik yanlış tutum ve değer yargılarına sahip olmalarıdır. Kuzgun (2006)’a göre bu yanlış inançların başında iyi bir meslek yüksek öğrenim görmeye elde edinilir inancı gelmektedir. Türk insanı eğitime büyük önem vermektedir. Eğitime verilen bu önemin nedeni ise bilgi ve kültür edinmekten çok bir diploma sahibi olma ve bu yolla garantili bir meslek sahibi olma anlayışıdır. Bunun sonucu olarak da gençlerin büyük çoğunluğu tercihlerini mesleki eğitimden daha çok genel eğitimden ve yüksek öğrenimden yana yapmaktadırlar. Diğer yandan meslek liselerinin üniversiteye giriş şartlarının ağırlaştırılması sonucunda meslekî eğitimden uzaklaşma daha belirgin olarak

yaşanmaktadır. Bu uzaklaşma içerisinde olan gençlerin çoğu vasıfsız işçi olarak çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Üniversiteye giremeyen gençlerin hiçbir vasıf sahibi olmaksızın çalışmaya başlaması üretimin hem hacmini hem de kalitesini düşürmektedir. Bu durum ulusal sanayimizin dünya ülkeleri sanayileri ile rekabet şansı açısından da olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (Tisk, 1997).

Eğitim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanların görevlerinin en önemlisi, öğrencilerin çıraklık ve mesleki eğitime yönelik olası yanlış görüş ve ön yargılarının düzeltilmesine, kendilerine uygun iş ve mesleklere yönelmelerine yardımcı olmaktır. Özellikle ilköğretim yılları, bireylerin olası yanlış görüş ve değer yargılarının düzeltilmesinde çok önemlidir. Çünkü bu yıllar, çocukların kişilik gelişimi açısından kritik bir dönemi oluşturur. Kişinin kendine olan güveni, kendini kabul, benlik tasarımı, içsel denetiminin gelişmesi gibi kişilik boyutları bu dönemde gelişir. Çocukluk döneminde oluşan görüşler, tutumlar, değerler ve algılar eğitsel ve mesleki gelişim açısından da çok önemlidir.

Öğrenciler temel eğitimin ikinci yarısında sağlıklı bir yönlendirme sürecinden geçmelidirler. Ancak bu yöneltme, öğrenciye belli bir alanı ya da mesleği empoze etmek biçiminde değil, öğrencinin gizil güçleriyle çalışma yaşamının gerekleri arasında bir eşleme yapmaya dönük olmalıdır. Dolayısıyla, özellikle temel eğitimin ikinci yarısında çocuklara meslekler hakkında kapsamlı bir bilgilendirme yapılmalıdır. Bu bilgilendirme, kısa bir seminer ya da konferans biçiminde olmamalı ve ders kapsamında yıl boyu süren öğrenme etkinlikleri olarak düzenlenmelidir. Bölüm ya da meslek alanı seçerken, öğrenci adına öğretmen ya da anne-babanın değil, öğrencinin kendisinin karar vermesi ve bu kararın da bilgilendirmeye dayalı bir karar olması gerekir

Kuzgun (2006)'a göre çırak olarak meslek öğrenmekte olan gençlerin önemli bir kısmı 3308 sayılı yasa kapsamında olmadığı için mesleki eğitim merkezlerinde teorik eğitim alamamakta ve yasanın verdiği haklardan yararlanamamaktadırlar. Bu nedenle ilköğretim okulu son sınıf öğrencilerine İş Kurumu meslek danışmanları ile okul yöneticilerinin ve varsa psikolojik danışmanlarının işbirliği yaparak çıraklık eğitimini tanıtıcı programlar düzenlemesi çok önemli bir hizmet olacaktır. Bu durumda, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin çıraklık eğitime yönelik olumsuz görüşlerinin belirlenip ölçülmesi ve mesleki grup rehberliğinin bu öğrencilerin çıraklık eğitimine

yönelik olumsuz görüşlerinin olumluya dönüştürmede etkili olup olmadığının incelenmesi araştırmanın problemini oluşturmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın üç amacı vardır. Birincisi ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimini tercih etme ve etmeme yüzdelik değerlerini belirlemek. İkincisi ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinden çıraklık eğitimini tercih etme ve etmeme nedenlerini belirlemek ve üçüncüsü ise, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine ilişkin olumsuz görüş düzeylerini düşürmede mesleki grup rehberliği programının etkili olup olmadığını incelemektir. Bu amaçlara ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacak ve bir denence sınanacaktır.

1. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimini tercih etme ve etmeme değerleri nasıldır?
2. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimini tercih etme ve etmeme nedenleri nelerdir?

Araştırmanın Denencesi

1. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin olumsuz görüş düzeylerini düşürmede mesleki grup rehberliği programı etkilidir.

Araştırmanın Önemi

Yurt dışında çıraklık eğitimi ile ilgili pek çok farklı konuda çalışma yapılmıştır. Yurt dışında yapılan bu çalışmalar daha çok mesleki eğitim merkezlerinin niteliklerini arttırmaya yöneliktir (Madsen, 1999; Dockery ve diğ., 1997; CLBC, 2002; Hased ve John, 2003; Kilpatrick ve diğ., 2004; Saunders, 2001, Cannin ve Lang, 2004; Morley, 1986; Scharfenberg, 2000; Retzer, 1998; Viswanathan, 2002; Sweet ve Gallagher, 1997; Ball ve Freeland, 2001). Yurt dışında yapılan bu çalışmalarda ilköğretim öğrencilerinin mesleki eğitime yönlendirilmesiyle doğrudan ilgili olabilecek bir araştırma bulunamamıştır.

Ülkemizde de çıraklık eğitimiyle ilgili pek çok çalışma olmasına rağmen mevcut çalışmalar çıraklık eğitiminin yapısal özellikleri üzerine toplanmaktadır (Gürer ve ark., 2005; Abay, 2002; Mangır ve ark., 1993; Aral ve Köksal, 1994; Arslan, 1995; Köksal, 1992; Özyılmaz, 2006). Ülkemizde mesleki eğitim merkezlerini ilköğretim okullarında

tanıtacak, öğrencilerin gelecekteki eğitim yaşantılarında bu okulları da alternatif olarak gösterebilecek herhangi bir çalışma yapılmamıştır. İlköğretim yöneltme yönergesinde (MEB, 2003) ilköğretimin amaçlarından birisinin de, ilköğretim öğrencilerinin ilgi alanlarının, yetenek düzeylerinin, kişilik özelliklerinin ön plana çıkartılarak öğrencilerin mesleklerin özelliklerini tanıyarak, gelecekteki hayatında seçeceği okulu, seçeceği mesleği daha bilinçli ve bilgi sahibi olarak yapmasını istemektedir. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2006) tarafından yenilenen rehberlik yıllık çalışma planında, yapılacak olan etkinliklerde ve elde edilecek kazanımlarda mesleki eğitim merkezlerinden bahsedilmemektedir. Ayrıca ilköğretim rehberlik programının muhtevasında mesleki rehberlikle ilgili çalışmalar olmasına rağmen, çıraklık eğitim merkezleri hakkında bireylerin bilgi sahibi olacakları çalışmalar bulunmamaktadır.

Bu açıdan da bakıldığı zaman Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinde mesleki rehberlik ile ilgili çalışmalarda mesleki eğitim merkezlerine yer verilmemesi (MEB, 2001) ve yine 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2006) tarafından çıkarılan ilköğretim rehberlik çalışma çerçeve planına dahil edilmemesi, mesleki eğitim merkezlerine ilköğretim okullarının rehberlik servislerinde yeteri kadar önem verilmeyeceğinin bir göstergesidir.

Okullarda çalışan psikolojik danışmanların görevi, bireylerin olası yanlış görüş, tutum ve değer yargılarının düzeltilmesine, kendilerine uygun iş ve mesleklere yönelmelerine yardımcı olmaktır (Sargın, 2003). Özellikle ilköğretim yılları, bireylerin olası yanlış tutum ve değer yargılarının düzeltilmesinde çok önemlidir (Özgüven, 2003). Çünkü bu yıllar, çocukların kişilik gelişimi açısından kritik bir dönemi oluşturur. Çocukluk döneminde oluşan tutumlar, değerler, algılar ve görüşler eğitsel ve mesleki gelişim açısından da çok önemlidir. Bu nedenle ilköğretim kademesindeki öğrencilerin meslek yaşamına ilişkin doğru görüşler benimsemelerini sağlamak açısından onlara yönelik verilecek grup rehberliği programları önem arz etmektedir.

Ülkemizdeki ilköğretim kurumlarındaki rehberlik anlayışı ve rehberlik ile ilgili yönetmelik, program ve etkinliklere bakıldığı zaman, mesleki eğitim kurumlarının göz önüne alınmadığı ve bu alanda eğitim alabilecek öğrencilere seçenek olarak sunulmadığı görülmektedir. Bu araştırmanın alandaki bu eksikliği bir ölçüde gidereceği umulmaktadır. Ayrıca, bu araştırma sonunda elde edilen bulguların, mesleki rehberlik hizmetlerini yürütürken rehber öğretmenlere çıraklık eğitimine yönelik öğrencilerin

görüşleri hakkında bilgi verecektir. Dolayısıyla okul rehberlik ve psikolojik danışmanlarının çalışmalarını daha etkin bir şekilde yapmalarına yardımcı olacağı beklenmektedir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma deney gruplu öntest sontest deneme modeline dayalı, deney ve kontrol grupları ilköğretim 8.sınıfta öğrenim gören yaşları 13–15 arasında değişen, 25 deney grubu ve 25 kontrol grubu olmak üzere 50 öğrenciden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlar benzer özelliklere sahip öğrencilere genellenebilir.

2. Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilen iki ölçme aracından elde edilen verilerle sınırlıdır.

Tanımlar

Çıraklık Eğitimi: Kurumlarda yapılan teorik eğitim ile işletmelerde yapılan pratik eğitimin bütünlüğü içerisinde bireyleri bir mesleğe hazırlayan, mesleklerindeki gelişmelerine olanak sağlayan ve belgeye götüren eğitimidir (MEB, 2006).

Görüş: Olaylara, düşünce veya nesnelere karşı geliştirilen değer, anlayış ve tutum; herhangi bir şey üzerinde belirtilen kanı veya varılan yargıdır (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976; Öncül, 2000).

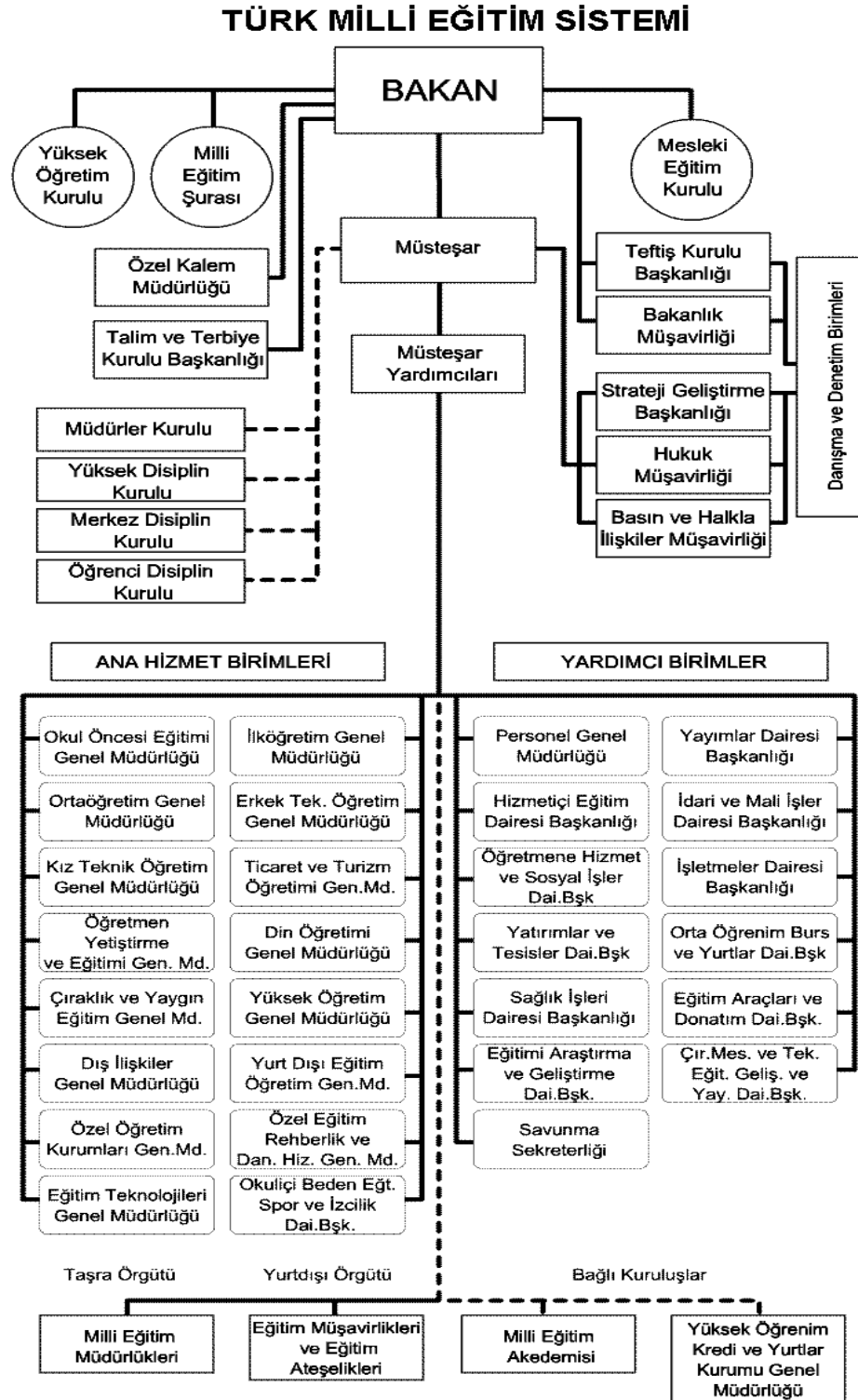
İlgili Yayınlar

Bu bölümde çıraklık eğitimin genel eğitim sistemi içerisindeki yapılanması ve çıraklık eğitimle ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı ve Çıraklık Eğitimi

Toplumsal kalkınmayı gerçekleştirebilecek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi büyük ölçüde eğitim sisteminin görevidir. Eğitim sistemi bu görevini yerine getirirken, öğrencileri üretken birer yurttaş olarak görür ve onları toplum yaşamına, meslekler dünyasına ya da ileri eğitime hazırlar. Bu görevlerin her biri, eğitim sisteminin değişik aşamalarında gerçekleşir (Şimşek, 1999). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda Türk Milli Eğitiminin amacı; bireyleri, Türk ulusunun değerlerini benimsemiş, ülkesine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş, bilgi üreten, üretilen bilgi ve teknolojiyi kullanabilen, insan haklarına saygılı demokratik yurttaşlar olarak yetiştir şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca bireyleri geleceğe hazırlamak, kendilerinin ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak Türk Milli Eğitim Sisteminin başlıca amaçları arasında yer almaktadır.

Türk Milli Eğitim Sistemi, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'ndaki amaçları gerçekleştirme ve ülkenin ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü yetiştirmek üzere aynı kanunu temele alan bir sistem yapısı içinde örgütlenmesini tamamlamıştır. Eğitim sistemi aynı zamanda; uygulamada, eğitimin her kademesi için geçerli olmak üzere toplumun kendi iç dinamik, gereksinim ve yönlendirmelerinden soyutlanmış; devlet-siyaset-bürokrasi üçlüsünce düzenlenip yürütülen ve bunların geçirdiği değişimin etkisiyle yön ve söylemini gelişmelere göre değiştiren (DPT, 2000) bir anlayışa göre yapılandırılmış bir sistemdir. Türk Milli Eğitim Sisteminin mevcut yapısı şekil.1'de verilmiştir.

Şekil.1 Türk Millî Eğitim Sistemi

Şekil 1. görüldüğü gibi Türk Milli Eğitim Sisteminde en üst düzey yapılanmalardan birisini de Mesleki Eğitim Kurulu oluşturmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın mesleki eğitime önemli bir işlev olarak görmesinden dolayıdır. Türk Milli Eğitim Sistemi yapı olarak; Örgün Eğitim ve Yaygın Eğitim olmak üzere iki ana bölümden meydana gelmektedir.

Örgün Eğitim: Örgün eğitim, kişilerin yaşama atılmadan diğer bir deyişle iş ve meslek kollarında çalışmaya başlamadan önce okul ya da okul niteliği taşıyan kurumlarda yetişmelerini sağlamak amacıyla belli yasalara göre düzenlenen eğitimidir.

Örgün eğitim, okul öncesi eğitimden başlayıp üniversitenin sonuna kadar yapılan eğitim süresini kapsamaktadır. Bu eğitim, belirli yıllara, sömestirlere ayrılmakta ve bu dönemleri başarıyla bitiren öğrencilere bir diploma ya da akademik bir derecede verilmektedir. Örgün eğitim kurumları, okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarından oluşmaktadır. Okul öncesi kurumlar içinde kreşler, anaokulları, ilköğretim okulları, orta öğretim kurumları içinde de genel, mesleki ve teknik liseler, yükseköğretim kurumları içinde de üniversitelere bağlı fakülte, enstitü ve yüksek okullar yer almaktadır (Demirel ve Kaya, 2003).

Yaygın Eğitim: Yaygın eğitim, toplumun ihtiyaçlarına, fertlerin ilgi ve isteklerine ve hizmet anlayışlarına göre farklı yönlerden dinamik hale getirmek amacıyla onlara belli programlar halinde sunulan bir eğitim faaliyetidir.

Yaygın eğitimin başlıca özellikleri şunlardır:

- Yaygın eğitimin yapısı örgün eğitim gibi hiyerarşik değildir. İhtiyaç olan alanlarda düzenlenir.
- Zaman ve yaş sınırlaması yoktur.
- Yaygın eğitim kurumlarında görev yapan eğitimciler, mesleki ve teknik eğitim alanında uzman kişilerden oluşmaktadır.
- Toplumun tüm üyelerine açıktır.
- Örgün eğitim sisteminin dışındaki tüm eğitsel faaliyetleri düzenler vb.(BYGEM, 2006; MEB, 2005).

Yaygın Eğitim Sürecinde Çıraklık Eğitimi

“Örgün eğitim faaliyetleri dışında kalmış bireylere meslek edindirmek ve onların toplumun ihtiyacı olan faydalı fertler haline getirebilmek için örgün eğitim faaliyetleri dışında verilen mesleki eğitim çalışmalarıdır. Ülkemizde 3308 sayılı kanunla çıraklık eğitimi Milli Eğitim Sistemi içerisine aktif ve önemli bir parçası haline getirilmiştir (MEB, 1992).

Mesleki Eğitim Sisteminin Bazı Özellikleri:

Katılımcı Yönetim Yapısı: Ülke genelinde mesleki eğitimin planlanması geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konusunda tavsiye kararları almak ve görüş bildirmek üzere, bütün ilgili kurum ve kuruluşların üst düzeyde temsilcilerinden bir kurul kurulması öngörülmüştür. Bu kurula “Mesleki Eğitim Kurulu” adı verilmiştir (MEB, 1992).

Kurul Üyeleri:

- MEB ilgili Genel Müdür,
- Maliye Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı,
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı,
- Çalışması ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı,
- Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Başkanı,
- Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu Temsilcisi,
- Türkiye Ticaret, Sanayi ve Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Temsilcileri,
- En çok işvereni temsil eden İşveren Sendikaları Konfederasyonu Temsilcisi,
- En çok işçiyi temsil eden İşçi Sendikaları Konfederasyonu Temsilcisi,
- Yüksek Öğretim Kurulu Temsilcisi.

Yukarıdaki makro örgütlenme ve planlama faaliyetleri dışında iller düzeyinde bölgesel “İl Mesleki Eğitim Kurulu” oluşturulmaktadır (MEB, 1992).

Uygulama Kapsamının Belirlenmesi:

Mesleki eğitimi uygulamalarının belirlenmesinde, ildeki sanayileşme durumu, çırak potansiyeli, alt yapı durumu ile ilgili kurum ve esnafın hazır oluşu göz önünde bulundurulacaktır (MEB, 1992).

Araştırma-Geliştirme Çalışmaları:

Mesleki ve Teknik Eğitim konularında bakanlıkça ihtiyaç duyulan planlama, araştırma, geliştirme ve üretim hizmetlerini yapmak ve yaptırmak amacıyla bir araştırma geliştirme merkezi kurulmuştur (MEB, 1992).

Denklik:

Bu hüküm gereğince aday çırak, çırak, kalfa ve ustaların eğitimleri sırasında kazandıkları bilgi ve beceriler meslek liselerine geçişte değerlendirilmektedir (MEB, 1992).

Kazanılmış Hakların Korunması:

Kanun, çıraklık eğitimi uygulama kapsamına alınan iş ve meslek dallarında kapsamına alınış tarihinde çalışmakta olanların kazanılmış haklarını saklı tutmuştur (MEB, 1992).

Teşvik Edici Tedbirler:

Kanun mesleki eğitimin kamuoyu tarafından benimsenmesi ve daha etkili bir şekilde uygulanmasını temin amacıyla çırak ve işverenlere bir takım haklar vermiştir (MEB, 1992).

Mesleki Eğitimin Tanımı, Önemi, Tarihi Gelişimi ve Uygulama Alanları:

Çıraklık Eğitimi: Öz olarak çırak, kalfa ve ustaların meslek edindikleri eğitim kurumlarıdır. Ayrıca sosyal hayat içerisinde hizmet veren ara işgücüne gerekli hizmet içi eğitim veren kurumdur (MEB, 1992: MEB, 2006).

Çıraklık Eğitiminin Önemi, Amacı ve Gereği: Hızla kalkınan ve sanayileşen ülkemizde eğitim kalkınmanın en etkili ve temel araçlarından birisi olarak kabul edilmiştir. Sanayileşmede en önemli unsurlardan biride bilgi beceri ve iş alışkanlıklarına sahip yüksek verimi gerçekleştirecek insan gücünün yetiştirilmesidir. Bu sebeple

sanayinin gelişmesinde bir alt yapı yatırımı olan mesleki ve teknik eğitime gerekli önemin verilmesi ve bu sistemin etkinliğinin artırılması zorunlu bulunmaktadır (MEB, 1992). Çıraklık sistemi ile yapılan meslek eğitimi okul sistemine göre yapılan meslek eğitimden daha ucuza mal olmaktadır (Akkutay, 1991). Ülkemizde vasıflı ara insan gücü açığının fazlalığı düzenli çıraklık eğitim sistemi ile kalifiye meslek elemanı yetiştirmeyi zorunlu kılmaktadır.

Yukarıda bahsedilen vasıflı ara insan gücü açığının fazlalığı; hiçbir mesleki eğitim görmeden iş hayatına atılan gençlerimizin, çıraklık eğitim sistemi ile yetiştirilerek becerili iş gücü haline getirilmeleri sayesinde azaltılabilir (MEB, 1992; MEB, 2005).

Çıraklık Eğitiminin Tarihi Gelişimi

Çıraklığın Dünya Tarihindeki Yeri:

Çıraklık eğitiminin dünya ülkelerindeki tarihi uygulamaları ülkemizdeki tarihi uygulamalarından oldukça farklılıklar göstermektedir. Çıraklık eğitiminin dünyadaki tarihi gelişi incelendiğinde, resmi olarak ilk kez Amerika'nın keşfinden 2 yüzyıl sonra dile getirilmiştir. Çıraklık kavramı 1640 yılında yapılan bir sözleşmede tanımlanmıştır. Bu sözleşmede New England yakınlarındaki bir işletmede işe alınanların iş tanımları çıraklık olarak belirlenmiştir (www.lni.wa.gov, 2006).

O günlerde yapılan sözleşmeler modern çıraklık anlaşmalarının ilk halleridir. Günümüzde bir çırağın durumu yukarıda anlatılan çıraklık sözleşmelerindeki çırakları gibi değildir. Çıraklar bu eski sözleşmelerde belirtildiği gibi hem ruhen hem de bedenen işverenlerine ait değildiler. Ayrıca işverenleriyle birlikte çok az bir yiyecek ve çok az bir para karşılığında yaşamamaktadırlar (www.lni.wa.gov, 2006).

Günümüzde çıraklar üretim gücünün bir parçasıdır. Düzenli maaşları olur düzenli çalışma saatlerine sahiptirler. Fakat 1640'larda durum tamamen farklıydı. Hiçbir sosyal hakları olmadan çok az paraya yada hiç para almadan çalıştırılırlardı. Çıraklık sözleşmeleri iş süreçlerine göre tanımlanmazdı ve çıraklıklarının sonunda günümüzdeki çıraklar gibi herhangi bir sertifika almazlardı (www.lni.wa.gov, 2006).

Zamanda daha da geriye gidecek olursak; dört bin yıl önce Babil'de Hamurabi kanunlarında ustaların zanaatlarını yanlarında çalıştırdıkları çıraklara öğretmek zorunda

olduklarından bahsetmektedir. Ek olarak Mısır, Yunan ve Roma kayıtlarında da benzer yorumlara rastlanmaktadır. O zamanlarda ustalarının yanında belirli yılları geçiren çıraklar ustalıklarını aldığı zaman toplumda çok saygın bir pozisyona gelirlerdi. Örneğin İngiltere’de yüzyıllar önce bir çırağın usta olduktan sonra prestijini arttığını gösteren bulgulara rastlanmaktadır.

Modern zamanlara dönülecek olursa Amerika’ya ilk yerleşildiğinde Avrupa’dan Amerika’ya göç eden zanaatkârlar usta-çırak ilişkilerini düzenleyen sözleşme alışkanlıklarını da birlikte getirmişlerdir. Bu sözleşmeler içeriklerini İngiliz pratiklerinden çıraklık formları olarak almışlardır. Bu tür sözleşmeler çıraklara ustalarıyla yaptıkları anlaşma sonucunda verilmiştir. Günümüzde çıraklar eğitimlerine 14 yaşlarında başlarlar. Ayrıca çıraklık sözleşmesi işverenle birlikte imzalanır eğer çırağın yaşı küçükse velinin imzası gerekmektedir. Fakat durum 1640’larda tamamen farklıydı. Çıraklık daha küçük yaşlarda başlanır ve sözleşme tek taraflı olarak imzalanırdı. New England kolonisinde ailesi tarafından geçimleri sağlanamayan 10 yaşından küçükler kendilerine ticaret öğreten ustalara çırak olarak verilirlerdi. Bu uygulama “fakir kanunları” isimli kanunla resmileştirilmişti (www.lni.wa.gov, 2006).

İngiltere’de çırakların çıraklık sürecini tamamlamak için bir sınavdan geçmeleri gerekmektedir. Bu sınavın geçerliliği için bir grup ustanın veya lonca teşkilatından bir grubun onayı gerekmektedir. Örneğin tekstil sektöründe çıraklar belgelerini almak için çok sayıda ürün yapmak zorundaydılar. Ayakkabıcı çırakları ise çeşitli sayıda ve ebatta ayakkabı yaptıklarında belge alabiliyorlardı (www.lni.wa.gov, 2006).

Selçuklu Döneminde Çıraklık Eğitimi:

Selçuklular devrinde yetişmiş olan Ahi Evren (1171- 1261), güçlü bir ilim ve fikir adamıdır. Ahi Evren'in teşkilatçı düşüncelerinin devlet tarafından himaye edilmesi, Ahi teşkilatının kurulmasına vesile olmuştur. Ahi Evren, "Sultanlara Öğüt" adlı kitabında, “Allah insanları yemek, içmek, evlenmek, meslek edinmek gibi çok şeylere muhtaç olarak yaratmıştır. Hiç kimse kendi başına bu ihtiyaçları karşılayamaz. Durum böyle olunca demircilik, marangozluk gibi çeşitli meslekleri yürütmek için çok insan gerekli olduğu gibi demircilik, marangozluk ve diğer bütün meslekler ve sanatlar da bir takım alet ve edevatla yapılabileceği için, bu alet ve edevatı tedarik için de ayrıca çok sayıda insana ihtiyaç vardır. Bu bakımdan insan toplum için gerekli olan bütün sanat

kollarının yaşatılması ve bu işe yeterli miktarda insanı yönlendirmek lüzumludur.” Şeklinde devrin sultanına öğüt vermiştir (Bayram, 1986; Akt. Arslan, 1995).

Bu ifadelerle göre Ahi Evren, toplumun mutluluk ve refahı için bütün sanat kollarını gerekli olduğunu savunmuştur. Ahi Evren, bütün sanat kollarının toplumda yaşaması ve her sanat kolunun teşvik ve himaye edilmesi gerektiğini belirtmekle de yetinmemiş, bütün sanat erbabının belli bir yere toplanmaları ve orada sanatlarını icra etmelerini yani eş kooperatifleşmelerini öğütlemiştir (Bayram, 1986; Akt. Arslan, 1995; MEB, 2005).

Osmanlı Döneminde Çıraklık Eğitimi:

Ahi birlikleri görevlerini Osmanlı Devleti zamanında da devam ettirmiş ve son dönemlerde Lonca biçiminde örgütlenerek aynı fonksiyonlarını sürdürmüştür. Loncalar dini, iktisadi ve eğitsel bir nitelik arz eden kuruluşlardı. Bu kuruluşlar bazı iktisadi ve toplumsal sorunların kendi içinde çözüyor, esnaf ve zanaatkârları sıkı bir disiplinin altında tutuyordu. Loncalar, iş ve ticaret ahlakını koruyor, usta işçi yetiştiriyor, işçiyi himaye ediyor ve iş sahibi yapıyordu. Ayrıca üretime standart ve kalite getiriyor, haksız kazancı önlüyor, ürünü değerlendiriyor ve mevcut değerini koruyordu (Akar, 2006).

Cumhuriyet Döneminde Çıraklık Eğitimi:

Kökü Orta Asya'ya kadar dayanan ahilik Osmanlı Devletinin kuruluş döneminde yaygınlaşan Türklere has özelliklere sahip bir esnaf ve sanatkâr teşkilatıdır. Bu teşkilat Cumhuriyet döneminde de ara insan gücünün yetiştirilmesinde bir kaynak olma özelliğini korumuştur. Ülkelerin kalkınmasındaki en önemli faktörler tabii kaynaklar, emek, sermaye ve girişimciliktir. Yüksek verim gerçekleştirmenin en etkili yolu iyi eğitilmiş iş gücünden geçmektedir. Böylece Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu yıllarda karşılaşılan en önemli problemlerden biri yetişmiş becerili insan gücünün yetersizliği olmuştur. Bu problemin çözümü için Ulu Önder Atatürk özel ilgi göstermiş ve ilgilileri uyarmıştır. Buna bağlı olarak 1920'li yıllarda mesleki ve teknik eğitiminin temel kavram, politika ve ilkelerin oluşturulduğu ülkemizde becerili insan gücünün yetiştirilmesi konusunda önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları 1923 yılında toplanan İzmir İktisat Kongresinde çırak okullarının açılması teklifi, 1925 yılında yurt dışı kaynaklı çıraklık eğitimi ile ilgili olan bir raporun hazırlanması ve 1942

yılında devlet demiryolları işletmesinin Eskişehir’de ilk çıraklık okulunu açması söylenebilir (MEB, 1992).

Türkiye Cumhuriyetin ilk döneminde orta ve büyük sanayinin kuruluşu sermaye birikimi ve küçük sanatkârların büyümesi yoluyla değil büyük ölçüde devlet desteği ile ortaya çıktığında çıraklık eğitimi geleneklerinin yeni ve büyük firmalara geçmesi mümkün olmamıştır. Bu yüzden insan gücünün nitelik ve nicelik yapısı tam zamanlı okul sistemine dayalı bir meslek ve teknik eğitim sisteminin kurulmasını zorunlu kılmıştır. Buna bağlı olarak sanayi ve işyerlerinde çıraklık eğitimi düzenleyecek bir kanunun çıkartılmasıyla ilgili teşebbüslere 1960 yıllarında başlanmıştır (MEB, 1992).

Ülkemizin planlı kalkınma dönemine girdiği 1963 yılından itibaren kalkınma planlarında sanayileşmeye öncelik verilmiş ve sanayinin ihtiyaç duyduğu mesleki ve teknik insan gücünün yetiştirilmesi gereği üzerinde durulmuştur. 1963 yılından itibaren yapılan bu çalışmalar nihayetinde 05.07.1977 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 2089 sayılı çırak, kalfa ve ustalık kanunu ile temel esaslara bağlamıştır. Bu kanun 9 yıl süreyle yürürlükte kalıp uygulamalarının yapılmasına rağmen istenilen sonuçlara ulaşamamıştır.

İstenilen sonuçlara ulaşamamanın sebepleri arasında çıraklık eğitimi sistemin yeterli tanıtılmaması, işletmelerin sözleşmeli çırak çalıştırmalarını temin amacıyla yeterli teşvik tedbirlerinin bulunmayışı ve toplum olaylarından kaynaklanan problemler sebebiyle işletmelerin çırak almadaki isteksizliği sayılabilir.

Aynı yıllarda meslek ve teknik eğitimin uygulamaları ve çıraklık eğitiminin yeniden düzenleme çabaları 19.06.1986 tarihinde 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanununun yürürlüğe konması ile sonuçlanmıştır. Bu kanunla çıraklık ve meslek eğitimini günümüz şartlarına göre bir sistem bütünlüğü içinde düzenlenmesi amaçlanmıştır.

3308 sayılı kanunda, çıraklık ve mesleki eğitim için üç yaklaşım belirlenmiştir. Bu yaklaşımlar: Çıraklık eğitimi, tam ve yarı zamanlı okul sistemi ve yaygın meslek eğitim olarak tanımlanmıştır. Ayrıca 3308 sayılı kanun, çıraklık eğitimini yeniden düzenleyerek, bu kurumlarda verilen eğitimin standartlarını şu şekilde belirlenmiştir:

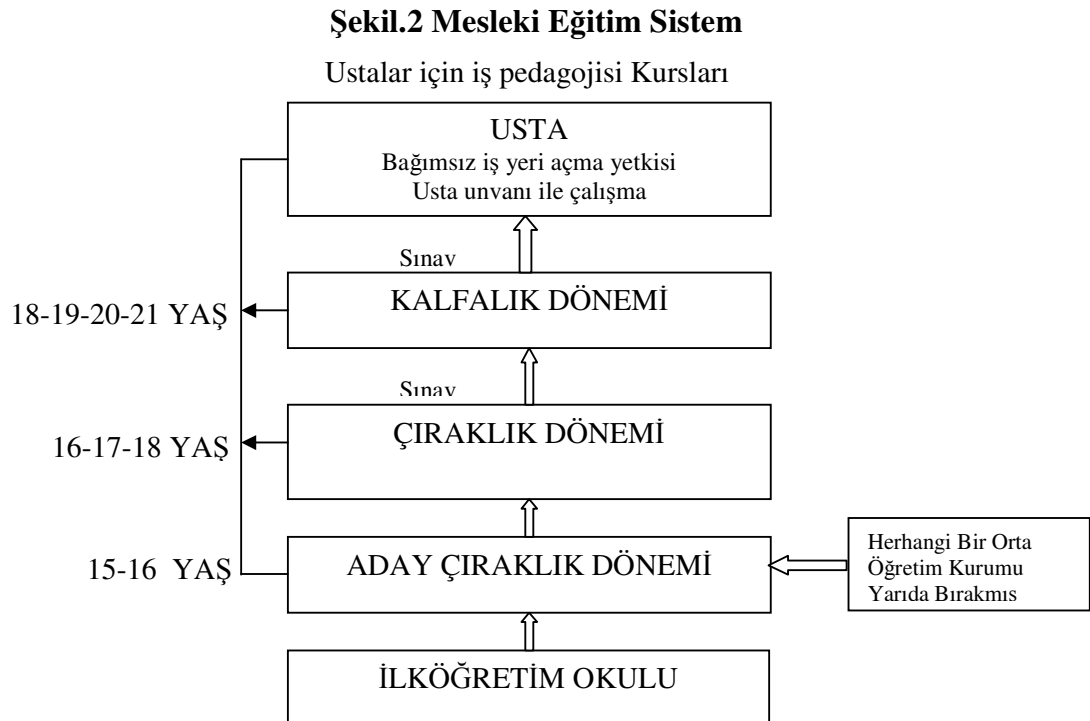
a. Aday Çırak ve Çırakların Statüleri: Aday çırak ve çırak; öğrenci statüsünde olup, öğrencilik haklarından yararlanır. Bunlar, işyerinde çalışan sayısına dahil edilmezler (MEB, 2006).

b. Eğitim ve Çalışma: Aday çırak ve çıraklar, mesleğin özelliğine göre haftada 8 saatten az olmamak üzere, genel ve meslekî eğitim görürler. Bu eğitime katılmaları için aday çırak ve çırak öğrencilere ücretli izin verilir. Mevsime göre özellik arz eden mesleklerde teorik ve pratik eğitim belirli aylarda bloklaştırılmış olarak yapılabilir (MEB, 2006).

c. Aday Çırak ve Çıraklar Pratik Eğitimleri: İş yerlerinde, eksik kalan pratik eğitimleri ile teorik eğitimlerini, meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya bakanlıkça uygun görülen iş yerlerinin eğitim birimlerinde yapılır. Teorik ve pratik eğitim, birbirlerini tamamlayacak şekilde plânlanır ve yürütülür (MEB, 2006).

Pratik eğitim, hazırlanmış eğitim programlarına göre, işyerinin ve mesleğin özelliklerine uygun olarak usta öğreticinin gözetiminde yapılır. Pratik eğitimde 1475 sayılı İş Kanunu'nun 69.uncu maddesi hükmü göz önünde bulundurularak eğitiminin esas ve usulleri yönetmelikle düzenlenir.

d. İş ve Mesleklerin Kapsamı: Çıraklık eğitimi uygulama kapsamına alınacak veya çıkarılacak meslekler, Valiliklerden gelen teklifler değerlendirilerek Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu tarafından belirlenmekte ve Milli Eğitim Bakanı'nın onayına sunulmaktadır (MEB, 1992; MEB, 2005). Şekil.2'de Milli Eğitim Bakanlığı'nın mesleki eğitim kurumlarının işleyiş yapısı verilerek mesleki eğitim yoluyla meslek sahibi olmak isteyen bireylerin hangi yaş grubunda nasıl bir eğitim verileceği gösterilmektedir.

Şekil. 2 incelendiği zaman ilköğretim okullarından mezun olan öğrenciler ya da herhangi bir ortaöğretim kurumundan ayrılmış olan öğrencilerin bir meslekte çalışmaya başladıkları zaman iş yerlerinin veya velilerinin yönlendirmesi ile Mesleki Eğitim Kurumlarına kayıtları yapılmaktadır. İş yerlerinde meslek öğrenen bireyler, diğer yandan Mesleki Eğitim Merkezlerinde de sosyal hayata yönelik beceriler kazanmakta ve mesleklerindeki bilimsel gelişmelerden de haberdar olmaktadır. Ayrıca herhangi ortaöğretim kurumundan ayrılmış öğrencilerde Mesleki Eğitim Merkezlerinde eğitim alabilmektedirler.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğrencilerin mesleklere yönlendirilmesinde karşılaşmış olduğu zorluklar vardır. Ülkemizde temel eğitimin kesintisiz 8 yıla çıkarılması ile birlikte, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de bireylerin meslek kazanmalarına ilişkin çalışmalara hız kazanmıştır. Bu amaçla; 4036 sayılı yasa ile zorunlu temel eğitim 8 yıla çıkarılması ile birlikte, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre çeşitli meslek alanlarında öğrenim görmeleri için, ilköğretim ikinci kademesinde yönlendirme sistemine işlerlik kazandırılması amaçlanmıştır (Güler, 2007). Yönlendirme faaliyetleri öğrencinin eğitim süreci içerisinde bireysel ve toplumsal ihtiyaçları çerçevesinde yönelmesine yardımcı olmak, kendisini bütünlüğü içerisinde tanımasına, mesleki gelişimine ilişkin davranışları kazanmasına, kararlar vermesine ve geleceğini planlamasına yönelik bilimsel hizmetleri, süreklilik içinde öğrenciye verme çalışması olarak tanımlanmıştır (MEB, 1990).

Kuzgun'a (2000) göre orta öğretimde sağlıklı bir yönelme veya yönlendirmenin yapılabilmesi için öğrencinin çok erken yaşlarda meslekleri tanıma ve her mesleğe olumlu yaklaşma konularında eğitilmesi gerekir. Bu hedef ise ilköğretimin ilk yıllarından itibaren öğretim ve rehberlik hizmetlerinin birbirlerini bütünleyici şekilde uygulanması ile gerçekleştirilebilir. Özellikle ilköğretimin son yılında öğrenciler genel, akademik veya mesleki eğitime yönelme ya da eğitime devam etmeyip çalışma yaşamına erken girme tercihi yapmak durumundadırlar. Bu nedenle ilköğretimdeki rehberlik hizmetleri önemli kararların alındığı kritik bir döneme rastlamaktadır.

İlköğretim döneminde yapılacak yönlendirme ve yönlendirme çalışmalarında, yakın çevrenin olanakları, öğrencinin yeteneği, ilgisini, kişilik özellikleri ülkenin ekonomik koşulları ve olanakları göz önünde bulundurularak, olabildiğince meslek seçiminin önemini kavramaları, kendi potansiyelleri doğrultusunda uygun meslekler hakkında

bilgilenmeleri, sağlanmalıdır. Mesleki rehberlik ve yöneltme, sadece bireyin yetenek ve ilgilerini işin gereklerine uydurmaktan ve bireyin özelliklerini ortaya çıkararak hangi mesleğe uygun olduğunu belirlemekten daha fazla çaba gerektirmektedir. Çünkü bireyin mesleki gelişim sürecinde yaşadığı problemler, sadece yeteneklerini bilmemesi ve iş dünyası hakkında yeterince bilgi sahibi olmamasından kaynaklanmaz. Öğrencinin kendisinin potansiyelini doğru keşfedip uygun mesleğe seçmesi için bilgi verilmesi gerekmektedir. Bireylerin içinde buldukları koşulların sürekli değişmesi, onların yaşantılarını zenginleştirdiği gibi geleceği kestirmelerini de güçleştirmektedir. Bu da bireylerin yaşam biçimlerini, kendileri hakkındaki düşüncelerini ve mesleki amaçlarını değiştirebilmektedir. Bireylerin kendi ihtiyaçlarına uygun meslekler seçebilmesi onların meslekleri ve meslek eğitimi veren kurumları doğru tanımalarına bağlıdır. Ülkemizde ortaöğretim ve yaygın eğitim düzeyinde bireylere meslek eğitimi Endüstri Meslek Liseleri ve Mesleki Eğitim Merkezleri tarafından verilmektedir.

4306 Sayılı 8 Yıllık Kesintisiz Temel Eğitim Kanunu ile Çıraklık Eğitimi ve Meslekî Teknik Eğitimin birbirine yaklaştırıldığı görülmektedir. 4306 Sayılı kanunla birlikte ilköğretim okullarından mesleki eğitim merkezlerine öğrenci yönlendirmeleri daha sağlıklı ve profesyonel olarak yapılmaya başlanmış ve mesleki eğitim merkezlerindeki öğrenci sayıları giderek artmıştır.

İlköğretim okullarındaki mesleki yönlendirme çabaları sonucunda mesleki eğitim merkezine devam eden aday çırak, çırak ve kalfa sayısı 183200'e, mesleki eğitim merkezlerinden belge almaya hak kazanan öğrenci sayısı 107454 ulaşmıştır (MEB, 2006). Gelişmiş ülkelerden İngiltere'de mesleki eğitim alan öğrenci sayısı yılda ortalama 1000000 kişiye ulaşmaktadır (Apprenticeship Organisation, 2005).

Tablo 1.1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005-2006 eğitim-öğretim yılına ait Mesleki Eğitim Merkezlerine ilişkin istatistiklere yer verilmiştir.

**Tablo 1.1.Türkiye Geneli Mesleki Eğitim Merkezlerine ait 2005–2006
Öğretim Yılı Verileri**

Kapsamdaki İl Sayısı	81
Kapsamdaki Meslek Sayısı	113
Mesleki Eğitimdeki (MEM) Sayısı	270
EML bünyesindeki (MEM) Sayısı	22
HEM Bünyesindeki (MEM) Sayısı	8
Toplam (MEM) Sayısı	300
Öğretmen Sayısı	4532
Usta Öğretici Sayısı	251
Aday Çıracak-Çıracak ve Kalfa Sayısı	183200
Belge Alanların Sayısı	107454

Tablo 1.1’deki veriler incelendiği zaman ülkemizdeki tüm il merkezlerinde ve pek çok ilçesinde 270 Mesleki Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Bu Mesleki Eğitim Merkezlerinde 113 meslek dalında, 4532 öğretmen, 251 usta öğretici kadrosuyla yaklaşık 183200 öğrenciye eğitim-öğretim hizmeti verilmektedir. Bu sayı İngiltere’deki sayıyla karşılaştırıldığı zaman oldukça yetersiz olduğu görülmektedir.

Ülkemizde çıraklık eğitim merkezlerine yönelik çalışmalar incelendiğinde; Gürer ve arkadaşlarının (2005) Kesintisiz Zorunlu Temel Eğitim Kanununun Çıraklık Eğitimine Etkileri isimli çalışmalarında, sekiz yıllık kesintisiz temel eğitimin mesleki eğitim üzerindeki olumsuz ve olumlu etkilerini araştırmışlardır. Araştırmacıların elde etmiş oldukları bulgular aşağıda özetlenerek sunulmuştur.

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin çıraklık eğitimine olumsuz etkileri araştırmacılar tarafından şu şekilde belirtilmiştir: Çıraklık eğitimi sisteminin, sanayi sektöründe faaliyet gösteren mesleklerde 3–4 yıl sonra çırak bulmayı güçleştireceği ve bunun da sanayi sektöründe verimi azaltacağı yönündedir. Bununla beraber 4306 sayılı sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim kanunuyla, 3308 sayılı çıraklık ve meslekî eğitim kanununun 35. maddesi olan belge ve diplomaların değerlendirilmesi sürecinde yönetmelikle bir takım çelişkili durumların ortaya çıktığı görülmüştür (Gürer ve ark. 2005).

Ayrıca ilköğretim okulu mezunu öğrenciler çıraklık eğitim merkezine kayıt yaptırdığında, mesleğinin durumuna göre 3–4 yıl sonra, kalfalık imtihanlarına girmeye

hak kazanabilmektedir. Kalfalık belgesini alanlar, 3308 sayılı ıraklık ve meslekî eğitim kanununun 28. maddesi gereğince düzenlenecek olan ustalık eğitimine katılarak başarılı olurlarsa ustalık imtihanlarına girmeye hak kazanmaktadırlar. Endüstri Meslek Lisesi mezunu bir öğrencinin 4 yılda ustalık imtihanlarına girmeye hak kazandığı görülürken, ıraklık eğitim merkezinde eğitim gören bir öğrencinin 6–8 yılda ustalık imtihanlarına girmeye hak kazanacağı anlaşılmaktadır. Bu konudaki farklılığın ıraklık eğitiminin cazibesini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir (Gürer ve ark. 2005).

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin ıraklık eğitimine olumlu etkileri araştırmacılar tarafından şu şekilde belirtilmiştir: 21.yüzyılda üretimde ara teknik eleman olarak görev yapacak iş gücünde aranacak başlıca nitelikler şunlar olacaktır;

- Farklı koşullara kısa sürede uyum sağlayabilme,
- İletişim kurabilme,
- Problemleri anında zebilme,
- Ekip hlinde çalışma olanaklarını sağlayabilme,
- retimi yapılan mal ve hizmetin kalitesinin geliştirilebilmesi için sorumluluk alma yönünde karar verebilme.

Belirtilen niteliklerde çırak ğrenci yetiştirmenin iyi bir temel eğitimden sonra verilecek iyi bir meslekî eğitimle gerçekleşeceği tüm açıklığı ile görülmektedir.

Ayrıca Gürer ve arkadaşları (2005) araştırmalarında, ilkokul mezunu öğrencilerin meslek seçiminde ğrenci velilerinin etkili olduğunu, öğrencilerin mesleklerle ilgili herhangi bir ön araştırma yapmadığını, meslek seçimlerini rasgele yaptıklarını gözlemişlerdir. Ortaokul mezunu öğrencilerin ise; meslek seçiminde kendi seçimlerinin etkili olduğu ve seçtikleri meslekleri tanıdıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Aral ve Köksal (1994)'ın çıraklar üzerinde yapmış oldukları bir araştırmada; çırakların %88.8'inin ilkokul mezunu olduğunu, %35'inin 17 yaş ve altında olduğunu ve % 33.4'ünün ise 18 yaş ve üstünde olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca bu çalışmada; ıraklık eğitimine devam eden öğrencilerin bazı sorunları da belirlenmiştir. Araştırma katılan çırakların sorunları sırasıyla; çoğunlukla ders çalışmaya zaman bulamama %16.1, aynı zamanda çalışıyor olma %12.2, araç-gerecin yeterli olmaması %12.2 gibi

eğitimleri sürecinde sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Çıraklar bu sorunlarının yanı sıra ders kitaplarını bulamama, okulda yemek verilmemesi, öğretmenlerin iyi davranmaması ve okula sürekli devam edememe gibi sorunlarının da olduğunu belirtmişlerdir.

Bu çalışmaya paralel olarak görülebilecek bir başka çalışmada Demiralp (1986) çırakların çoğunluğunun ders çalışmak için zaman bulamama, aynı zamanda işte çalışıyor olma, okulda yemek verilmemesi ve okulun işyerinden uzak olması gibi sorunlarla karşılaştıklarını belirtmiştir.

Mangır ve arkadaşları (1992) çalışan çocukların çalışma nedenlerini araştırmışlardır. Araştırmanın sonuçları çocukların çalışma nedenlerin temelinde yoksulluk yattığı yönündedir. Ayrıca araştırma sonucunda; çıraklık eğitim merkezinde metal, döşeme ve mobilya iş kollarına devam eden çocukların çalışma nedenleri, gelirlerini değerlendirme biçimleri, gelecekte çalışmayı düşündükleri iş türleri, gelecekte iş bulmalarında etkili olacağını düşündükleri etkenleri ve geleceğe güvenle bakıp bakmadıkları konularında incelemeler yapılmıştır. Öğrencilerin mesleki eğitim merkezini seçme nedeni olarak hayat şartları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Abay (2002)'in araştırmasına katılan bireyler ise; mesleki eğitimi seçme nedenlerini şöyle sıralamışlardır: Bireylerin %35,9'u mesleği sevdiği için, %27.5'i kısa sürede meslek edinmek için, %13,7'si okumak istemediği için, %13'ü okul başarısızlığından ötürü, %5'i de ailesine maddi katkı sağlamak için mesleki eğitimi seçtiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan bireylerin %78,7'sinin 15 yaşın üzerinde olduğunu düşündüğümüzde, %49,6'sının mesleği sevmek ve meslek edinmek doğrultusunda cevap vermeleri yaptıkları işin bilincinde olduklarını vurgulamıştır. Ayrıca bireylerin sadece %5'inin ailesine maddi katkı sağlamak için mesleki eğitimi seçmeleri dikkati çeken bir bulgudur. Bu araştırmanın bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; kesintisiz zorunlu ilköğretim eğitiminin bireylerin meslek seçimini daha bilinçli yapmalarında olumlu bir etki yaptığı şeklinde yorumlanabilir.

Türkiye'de çıraklık eğitimi, Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu'na göre düzenlenmektedir. Küçük yaşlarda ekonomik yoksunluk, okuyamama, gibi nedenlerden dolayı eğitimin herhangi bir eğitim basamağından ayrılıp çalışma yaşamına katılan öğrencilerin bu eğitimden etkili bir şekilde yararlanabilmeleri için hem çıraklık

eğitiminin yaygınlaştırılması hem de niteliğinin artırılması önerilmektedir. Ayrıca çıraklık eğitime işlevsellik kazandırabilmek için öncelikle çıraklık eğitim merkezlerinin yaygınlaştırılması, araç-gereç donanımı açısından geliştirilmesi ve özellikle de bu eğitimde rol alacak öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir (Mangır ve ark., 1992).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde çıraklık eğitimini seçme sebepleriyle gelişmiş ülkelerdeki bireylerin çıraklık eğitimini seçmeleri arasında farklılıklar elbette ki benzer olmayacaktır. Gelişmiş ülkelere Kanada'daki meslek danışmanları öğrencileri meslek seçimine yönlendirirken, ülkelerinin ihtiyacı olan ara eleman ihtiyacını göz ardı etmeden yönlendirme çalışmaları yapmaktadırlar (CLFDB, 1994). Fakat mesleki yönlendirme çalışmaları tamamen sorunsuz olarak yapılamamaktadır.

Mesleki yönlendirmede yapan gelişmiş ülkelerdeki danışmanlar da, bizim ülkemizdeki danışmanlar gibi, bazı sorunlarla yüz yüze gelmektedirler (CAF-FCA, 2004). Fakat gelişmiş ülkelerdeki meslek danışmanları ve eğitimciler mesleki eğitim önündeki engelleri aşmak için sürekli bir çaba içerisindeyler. Gelişmiş ülkelerdeki meslek danışmanları tarafından mesleki eğitim merkezine yönelik yapılan yönlendirme hizmetlerinde karşılaşılan genel engelleri şu şekilde sıralanmaktadır;

- Mesleki eğitimin ve yeterince güçlü olmayan ticari imajına karşı ortaya çıkan negatif tutumlar,
- Mesleki eğitim ile ilgili bilgi ve farkındalık eksikliği,
- Mesleki eğitim yerleriyle ilgili önyargılar,
- Bireyler, işverenler ve sendikalar için mesleki eğitimin pahalıya mal olduğu düşüncesi,
- Mesleki eğitimin geleceğiyle ilgili ekonomik faktörler bakımından ortaya çıkan endişeler,
- Mesleki eğitim desteklenmesi için gerekli olan kaynak eksikliği ile ilgili endişeler,
- Mesleki eğitimin temel ve yapısal becerileri ilgili endişeler,
- Çalışma yerleri ve teknik çalışma ile ilgili yetersizlikler,

- Mesleki eğitim düzenlemeleri ile ilgili konular (CAF-FCA, 2004).

Sweet ve Gallagher (1997) tarafından yapılan bir araştırmada, mesleki eğitim için danışmanların ve devlet kurumlarının yeterli olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Danışmanların mesleki eğitime yönlendirmede yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yine aynı çalışmada öğretmenler ve danışmanların mesleki eğitimi ile ilgili görüşleri şöyle sıralanmıştır;

- Mesleki eğitimle kazanılan mesleklerin çalışma koşullarının kız öğrenciler için elverişli olmadığı,
- Üniversite diploması olmadan mesleki eğitime gitmenin çok zor olduğu,
- Mesleki eğitimle kazanılan mesleklerin çalışma koşullarının öğrenciler için uygun olmadığı,
- Mesleki eğitimde kazanılan mesleklerden elde edilen ücretin düşük olduğu,
- Mesleki eğitimde çok yoğun bir hazırlık aşaması var olduğu düşüncesi,
- Mesleki eğitim merkezine yönelik negatif bakış açıları (Sweet ve Gallagher, 1997).

Bir başka araştırmada, danışmanların mesleki eğitimle elde edilen mesleklerin sıradan olduğu şeklinde negatif düşünce ve tavırlara sahip oldukları bulunmuştur (WITT Alberta ve WITT-NN, 2000). Mesleki eğitim mesleklerin tanıtımı maalesef ya çok geç ya da yetersiz olarak yapıldığı için öğrencilerin seçimleri bu yönde olmamaktadır. Bu tip seçimleri yaptıran merciler öğrencilerin mesleki eğitimi seçmelerinde önemli bir engeli teşkil etmektedirler (Sussman, 2002).

Diğer bir araştırmada, danışmanlar okullarındaki akademik açıdan yetersiz gördükleri öğrencileri mesleki eğitimine yönlendirmekte, daha başarılı olanları üniversiteye hazırlayan ortaöğretim kurumlarına gitmeleri konusunda faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Bu görüş mesleki eğitim ile ilgili öğrencilerde yetersiz ve yanlış bir düşünce oluşmasına sebep olmaktadır. Sonuç olarak öğrenciler mesleki eğitimi ikinci sınıf olarak görmeye başlamaktadırlar. Mesleki eğitime yönlendirme yapacak

danışmanlar ve mesleki eğitim yöneticileri arasındaki koordinasyon eksikliği bu tip sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu iki birim aralarında belirli bir koordinasyonu kurarlarsa öğrencilerin yanlış anlamaları ve eksik bilgilenmeleri giderilmeye başlanacaktır. Mesleki eğitime yönlendirme konusunda başarılı örneklerin var olmasına rağmen, eğitim sistemi öğrencilerin mesleki eğitimi ile ilgili bilgileri edinmelerinde ve mesleki eğitim ile ilgili programları seçmelerinde engel oluşturmaktadır. Birçok durumda okul çalışanlarının algısı ve eğitim müfredat bu durumu desteklemektedir (Atlin ve Pond-White, 2000).

Dancey (2002) danışmanların, öğretmenlerin, öğrencilerin ve ailelerin mesleki eğitimle ilgili gelişmeler ve bilgilerden uzak olduğunu ortaya koymuştur. Genel olarak toplum mesleki eğitime az ilgi göstermekle kalmayıp, bu konuyla ilgili bilgi edinme konusunda da isteksiz davrandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Bu olumsuz tutumlar toplumun üniversite eğitimini mesleki eğitime göre daha çok tercih etmeleriyle belirginleşmektedir. Mesleki eğitime yönelik bu olumsuz tutumların oluşmasında bilgi eksikliği, ilgisizlik, okullarda geliştirilen olumsuz tutumlar, ailelerin geliştirdiği olumsuz tutumlar ve genel olarak da toplum geliştirdiği olumsuz tutumlar önemli roller oynamaktadırlar (Rubenson ve Schuetze, 2000).

Öğrenciler genellikle mesleki eğitimi iş bulma yolunda bir seçenek olarak görmemektedirler. Bu sebepten dolayı mesleki eğitimi tercih etmeyen öğrenciler Çıracılık nedir? Ne kadar ücret alır? Ne kadar hızlı bir şekilde meslek sahibi olur? gibi soruların cevaplarını bilmemektedirler.

Öğrencilere mesleki eğitim ile ilgili bilgileri genellikle ilköğretim son sınıflarda almalıdırlar. Çünkü farklı zamanlarda yapılan bilgilendirme faaliyetlerine ve kampanyalarına rağmen mesleki eğitimi ile ilgili bilgiler potansiyel mesleki eğitim adaylarına yeteri kadar ulaşamamaktadır (Dancey, 2002).

Mesleki eğitim merkezlerine yönelik öğrencilerin olumsuz bakış açılarının bir boyutunu da aileler oluşturmaktadır. Ailelerin mesleki eğitimi ikinci sınıf bir meslek olarak görmesi, öğrenciler üzerinde mesleki eğitime yönelik negatif görüşlerin oluşmasına neden olmaktadır (Hypatia Project, 2002). Ayrıca aileler çocuklarının mesleki eğitim merkezlerine gitmelerinden çok üniversite eğitimi almalarını

istemektedirler. Aileler mesleki eğitimi başarısızlık, yeteneksizlik olarak değerlendirmektedirler (MacCulloch ve Henley, 2002).

Yapılan bir başka araştırmada ailelerin mesleki eğitime yönelik olumsuz görüşleri şu şekilde belirlenmiştir;

- İyi bir mesleki eğitim merkezi bulma zorluğu,
- Başka iş kollarının gençlere daha iyi imkanlar sunma olasılığı,
- Mesleki eğitimi ilgili malzemelerin maliyet yüksekliği,
- Mesleki eğitimde çocuklarının iyi eğitilemeyeceği düşüncesi,
- 40-45 yaşlarından sonra bu mesleklerin fiziksel açıdan zor olacağı görüşü,
- Mesleki eğitim merkezlerinde kazanılan meslekleri ikinci sınıf meslekler olarak görmeleri,
- Mesleki eğitimle kazanılan mesleklerde iş yerlerinin teknolojiden uzak kalması şeklinde, olumsuz görüşleri geliştirmişlerdir (Hypatia Project, 2002).

CLFDB (1994) tarafından yapılan araştırmada da mesleki eğitime yönelik velilerin ve öğrencilerin güçlü olumsuz görüşleri sahip oldukları bulunmuştur. Bu negatif tutumlar;

- Mesleki eğitim yoluyla elde edilen mesleklerin mevsimlik iş olarak görülmesi,
- Ailelerin mesleki eğitimin sahip olduğu olumsuz imaj nedeniyle çocuklarını bu okullara göndermekten çekinmesi,
- Mesleki eğitimin akademik olmadığı düşüncesi,
- Mesleki eğitimle kazanılan mesleklerin öğrenciler tarafından prestijli meslekler olmadığı düşüncesi,
- Öğrencilerin mesleki eğitimle kazanılan mesleklerin teknolojiden ve bilimden uzak olduğu düşünceleri,

- Aileler ve öğrencilerin diğer ön yargıları mesleki eğitime yönelik olumsuz görüşleri olarak tespit edilmiştir (CLFDB, 1994).

Diğer araştırmalarda da, öğrencilerin ve ailelerinin mesleki eğitim ve mesleki eğitimde öğrenim gören öğrencilerin kariyerleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaştırmıştır. Bu sorunun giderilmesi için okullara büyük bir görev düşmektedir. İlköğretim okullarında mesleki eğitim ile ilgili öğrenci ve velilere daha fazla bilgi verilmelidir. Bu bakış açısı mesleki eğitimi ile ilgili farkındalığı daha da ön plana çıkartacak öğrenci ve velilerin mesleki eğitim ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır (Viswanathan, 2002; Sweet ve Gallagher, 1997; Ball ve Freeland, 2001).

Bu konuda yapılmış bir başka çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Dancey (2002) öğrencilerin, öğretmenlerin, danışmanların ve ailelerin mesleki eğitimle ilgili gelişmeler ve bilgilerden uzak olduğunu ortaya koymuştur. Genel olarak toplum mesleki eğitime az ilgi göstermekle kalmayıp, bu konuyla ilgili bilgi edinme konusunda da isteksiz davrandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Mesleki eğitimle ilgili yapılan bir başka araştırmada; erkek mesleği kadın mesleği ön yargılarının varlığı, kız öğrencilerde eğitimlerine devam etmek ve meslek seçmek için mesleki eğitim merkezlerine negatif bir bakış açısı geliştirmelerine neden olmuştur. Mesleki tercihlerde en çok karşılaşılan önyargı, bazı mesleklerin erkeklere bazılarının ise kızlara ilişkin olduğu düşüncesidir. Mesleki eğitime bir cinsiyet kazandıran bu kavram sadece iyi bir mesleki eğitim alabilecek kız öğrencileri etkilemekle kalmaz aynı zamanda kız öğrencilere meslek seçimi yaptıracak olan meslek danışmanlarını da etkileyecektir (Federal-Provincial-Territorial Joint Working Group of Status of Women and Labour Market Officials on Education and Training, 1994).

Cinsiyetler arasında oluşturulmuş bu olumsuz bakış açısı kız öğrencilerin eğitimlerinin devamı için mesleki eğitim merkezlerini seçmemelerine neden olmaktadır. Çünkü ister kız öğrenciler mesleki eğitim merkezlerine gitmemeyi düşünsün ister eğitimsel ihtiyaçları onları bu karara zorlasın, sonuç olarak mesleki eğitim kız öğrenciler tarafından tercih edilmemektedir. Bu anlayışı ailesi, arkadaşları, rehber öğretmenleri ve diğer branş öğretmenleri tarafından da pasif olarak desteklenmektedir.

Bu sebeple kız öğrencilerin sahip oldukları bu önyargılardan nasıl kurtulacakları daha sistematik bir yaklaşımla ortaya çıkarılabilir (Kerka, 1999).

Steedman ve arkadaşlarının (1998) araştırmasında, kız öğrenciler mesleki eğitim ile ilgili karşılaştıkları sorunları şöyle sıralamışlardır. Cinsiyete ilişkin önyargılar, meslek okullarının fiziksel yetersizliklerine ilişkin olumsuz tutumlar ve işverenlerin cinsiyet ayrımcılığıdır.

Kanada Kadın Araştırmalarını Geliştirme Derneği'nin (Women in Resource Development Committee, 2002) yaptığı araştırmada, bazı mesleklerin kadınlara bazılarının ise erkeklere özgü olduğuna ilişkin ön yargıların olduğunu, işverenlerin kadın işçileri erkeklerin icra ettikleri işlere alırken önyargılı davrandıklarını bulmuşlardır. Örneğin Kanada'da işverenler bir kadın makinistin hamileliği nedeniyle işten ayrılması üzerine kadın makinistlere iş vermeyi durdurmuşlardır. İşverenlerin cinsiyete ilişkin bu ayrımcı olumsuz tutumlarının kadınların çıraklık eğitimini seçme yönelimlerini bir yandan olumsuz etkilerken diğer yandan da kadınların çıraklık eğitimine kabul edilmelerini de zorlaştırmaktadır.

Madsen' e göre (1999) mesleki eğitimdeki sorunları belirlemeye yönelik bu modele ebeveynlerini rol olarak benimseyen kız öğrencilerin bakış açıları da eklenmelidir. Ebeveynlerini model alma meslek seçimi sürecindeki kız öğrencilerin mesleki eğitimi seçmemelerine neden olmaktadır.

Ayrıca işverenlerin kızlara ilişkin ön yargılarının ve olumsuz tutumlarının kızlarla aynı okulda öğrenim gören erkek öğrencilerde de olduğu görülmüştür. Erkek öğrenciler kız öğrencileri çalışma yerlerinde görmek istemediklerini belirtmişlerdir. İşverenler, mesleki eğitim alan erkek öğrencilerin yanısıra ailelerinde kız çocuklarının mesleki eğitim görmelerine ilişkin olumsuz önyargı ve tutumlarının olduğu dikkati çekmektedir. Aileler mesleki eğitimin kız öğrenciler için geleneksel bir iş kolu olmadığını ve toplum tarafından kabul görmeyeceğini, kız çocuklarına kabul ettirmeye çalışmaktadırlar. Bu çabanın sonucu olarak birçok kız çocuğu meslek sahibi olmadan hayata atılmak ve bulunduğu bir işte çalışmak zorunda kalmaktadır. Bazı erkek öğrenciler ise tam tersi bir durumla karşılaşmakta, bu çocuklar kendilerini ailenin babadan sonraki reisi olarak görmekte ve mesleki eğitimin erkek çocuklara daha uygun bir okul olduğu kabul etmektedirler (Madsen, 1992).

Mesleki eğitime yönelik engellerden birisini de işverenlerin mesleki eğitim merkezilerine ve bu merkezlerden mezun olan öğrencilere yönelik olumsuz bakışları oluşturmaktadır. İşverenler üzerinde yapılan bu çalışmada mesleki eğitim sisteminin esnek olmayan tarafı ortaya konmuştur. Ayrıca teknolojinin mesleki eğitime uzak kalması da diğer bir esnek olmayan unsurdur. Çoğu tekstilci mesleki eğitimdeki bu problemin üstesinden gelinmesi gerektiğine inanmış ve üniversitelerle bazı ortaklıklar kurarak mesleki eğitimlerine katkıda bulunmaya çalışmışlardır (O'Grady, 1997).

Mesleki eğitim merkezinde öğrenim gören öğrenciler işyerlerinde çalışmaya başladıkları ilk zamanlar işyerlerinden rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumun sebebi olarak işverenlerin sözel tacizleri, elverişsiz çalışma ortamı, çalışma saatlerini bu durumun nedenleri olarak göstermişlerdir. Birçok mesleki eğitim öğrencisi de bu durumu çalışma ortamı ve işverenlerin kendilerine arkadaşça yaklaşmamları şeklinde belirterek bu olguyu açıklamaya çalışmışlardır. Mesleki eğitim öğrencileri tarafından belirtilen bu deneyimler, mesleki eğitimi sürecinde öğrencilerin yaşayabilecekleri doğal sorunlar olarak belirlenmiştir (Steedman ve ark., 1998).

Mesleki eğitim alanında öğrenim gören öğrenciler, mesleki eğitimi işverenlerin desteklemediklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler bu kuruluşlarda iş bulabilmenin ancak informal bağlantılar ile mümkün olabileceğini belirtmişlerdir (Rubenson ve Schuetze, 2000).

İşverenler mesleki eğitim öğrencilerinin kişisel tutumlarının doğasıyla ilgili endişeye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Çoğu işveren çırak adaylarının yeterli olmayan temel becerilerinin, okuma yazma eksikliklerinin ve matematik bilgi eksikliklerinin sorun olduğunu söylemişlerdir. Bir diğer işveren grubu ise; mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin yetersiz iş ahlakı, yetersiz öğrenme merakı, işyeri disiplinini kavrayamama ve kendine güven konusundaki endişelerini dile getirmişlerdir (Robertson, 2002).

Bir başka araştırmada mesleki eğitim mezunları, işverenler için şu problemleri ön plana çıkartmışlardır;

- Mesleki eğitim mezunu çalışanların bilgi yoksunluğu olduğu düşüncesi,
- Mesleki eğitim mezunlarını işyerinde daha niteliksiz yerlere verme,

- Mesleki eğitim mezunlarına iş ararken ayrımcılık yapma,
- Mesleki eğitim mezunların okuma yazma ve matematik bilgilerinde eksiklikler,
- Mesleki eğitime destek sağlayan toplumsal kuruluşlarda kaynak eksikliği,
- Mesleki eğitim sistemindeki yapısal engeller,
- Mesleki eğitim sistemindeki ekonomik dezavantajlar,
- Sosyal olarak dışlanma olarak belirtilmişlerdir (SPR Associates, 2002).

Çoğu işveren mesleki eğitim öğrencileri için gerekli becerilerin (kişiler arası ve müşteri ile olan ilişkiler, takım çalışması) öneminden bahsederek mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin bu becerilerden yoksun olduklarını belirtmişlerdir. Yine işverenlere göre, mesleki eğitim merkezi öğrencileri işlerine ciddi yaklaşmayarak gerçekçi olmayan hayallere dalmaktadırlar. Eğitimciler işverenlerin bu düşüncelerine katılarak çırakların sahip olduğu düşük eğitim seviyesi, okuma yazma sorunu ve temel matematik bilgi eksikliği gibi sorunlara sahip olduklarını söylemişlerdir. Örneğin bir marangoz çırağı yeterli geometri bilgisine sahip olmaksızın işinde sorunlar yaşayabileceğini belirtmişlerdir (Martino ve Holden, 2001).

Ülkemizde yapılan bir çalışmada; bazı işverenler kendilerini eleştirerek değerlendirme yapmak için sistematik değerlendirme süreçlerine sahip olmadıklarını belirtmektedirler. Küçük ölçekli işyerlerinde bu değerlendirme sistemlerinin olmamasının yanı sıra bu tip değerlendirme sistemlerinin varlığından bile haberdar olunmamaktadır. Bu süreç mesleki eğitim öğrencilerinin kalifiye iş gücü olmaları konusunda önlerinde engel teşkil etmektedir (Abay, 2002).

Mesleki eğitim merkezleri ile ilgili Lennan (1993) tarafından yapılan araştırmada ise; mesleki eğitim alan öğrencileri koruyan yasaların yetersiz olması ve uygulamada sorunlar yaşanması nedeniyle öğrencilerin yeteri kadar denetlenemediğini belirtmiştir. Lennan (1993)'a göre, yasaların çalışan çocukların çalışma sürelerini, sağlıklarını, güvenliklerini, aile yaşamlarını, eğitimlerini ve ahlak gelişimlerini koruması gerekmektedir. Bu yasaların uygulanması için denetleme organlarının işlerliği

artırılmalı ve toplumsal anlamda bireyler yetiştirilerek çalışan çocukların hakları konusunda, eğitim çalışmaları yapmaları gerekmektedir.

Ülkemizde Çakmak (2006) tarafından yapılan mesleki eğitime devam eden öğrencilerin yaşamış oldukları sorunları inceleyen araştırmada ise; mesleki eğitim ile ilgili sorunları birkaç başlık altında toplamıştır. Ülkemizde her ne kadar mesleki eğitim gören öğrenci sayısı artsa da ihtiyaçların oldukça altındadır. Sanayi alanında ara eleman sıkıntısı yaşanmakta ve mevcut eğitim sistemi bu ihtiyaca cevap verememektedir. Fakat bir yandan da her alanda sayıları çok fazla olan çeşitli üniversitelerden mezun olmuş öğrenci bulunmaktadır. Buradaki çarpıklık kontenjanların gerçek ihtiyaçlara göre belirli bir planlama ile belirlenmemesidir. Buna bağlı olarak çıraklık eğitimi ve devamında mesleki eğitimin iyileştirilmesi için bir takım önlemlerin alınması gerekmektedir. Başka bir deyişle meslek tanımları ve içeriklerinin açık bir biçimde belirlenmesi ve bu belirleme yapılırken ihtiyaç ve yeteneklere göre yönlendirmenin yapılması hayati bir önem taşımaktadır.

Ancak ekonominin gelişmesi eğitimin gelişmesi ile mümkün olmaktadır. Eğitim ile ekonomi arasında sıkı bir ilişkinin varlığı bilinen bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında eğitimin iki özelliği vardır. Birisi yatırım, diğeri de tüketim özelliğidir. Ekonomik yatırımların kârlı olanı kısa sürede geri dönüşümü olan yatırımlardır. Eğitim ise dönüşü en uzun sürede olan yatırımlardandır. Eğitimin tüketim özelliği ise eğitim süresince yapılan masraflardır. Yani eğitim pahalı ve masraflı bir ekonomik faaliyettir. Eğitim yatırımları için gerek devlet bütçeleri ve gerekse aile bütçeleri açısından uzunca bir süre tüketime karşı mukavemet gücü geliştirmektedir. İşte bu gücü gösteremeyen az gelişmiş ülkelerde ve dar bütçeli ailelerin çocukları erken yaşta çalışma hayatına katılmaları kaçınılmaz olmaktadır (Abay, 2002).

Meslek okullarının faaliyet alanlarını, hedeflerini ve varmak istediği temel hedefleri iyi bir şekilde belirlemek gerekmektedir. Sanayi, hizmet ve bilişim sektörlerinde kendini yetiştirmiş, deneyimli yöneticilerin, hem bilgi ve becerilerinden yararlanmak, hem de onların bu okullarda beklentilerini ilk elden almak amacıyla ders vermeleri sağlanmalıdır (Özyılmaz, 2006).

Mesleki eğitim okullarına devam etmek isteyen öğrenciler için işverenlerle ilişki kurabilecekleri profesyonel merkezlerin olmayışı mesleki eğitim merkezlerinde eğitim

almak isteyen adaylar için engel olarak ortaya çıkmaktadır. İlköğretim okulları ve işverenler arasındaki iletişimin olmayışı mesleklerin tanıtılmasının eksik yada gerçeğe uygun olarak yapılamadığı sonucunda ulaştırmaktadır. Mesleki eğitim sürecinin karmaşıklığı öğrencilerin kafalarının karışmasına neden olmaktadır. Öğrenciler nasıl bir mesleki programına gidecekleri konusunda zorluklar yaşamaktadırlar (Dancey, 2002).

Ülkemizde meslek eğitime yönelik mesleki rehberlik alanında karışıklıklar yaşanmaktadır. Bu karışıklıkları önlemek için Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim süreci içerisinde yönlendirmeyi;

- Ana sınıftan başlayan bir süreç,
- Eğitim-öğretim etkinliklerinin merkezinde öğrencinin yer aldığı, öğrencinin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkması için öğrencinin etkin olabilmesi için koşulları sağlanacağı,
- Öğrencilerin tümüne fırsat eşitliği sağlanacağı ve her öğrencinin başarılı ve mutlu olabileceği bir programa girmesinin amaçlandığı şeklinde tanımlamıştır (MEB, 2003).

Yönlendirmenin zorlayıcı değil, kişinin kararının doğru ve gerçekçi olması yönünde yol gösterici olacağı, şeklinde amaçlar belirlemiştir (MEB, 2003). Fakat uygulamada çokta işlevsel olmayan yönlendirme çalışmaları bazı aksaklıkları da beraberinde getirmektedir. Ülkemizde yönlendirme süreci içerisindeki bireyler meslek okullarından daha çok normal eğitim veren orta öğretim kurumlarını tercih etmektedirler. Bu durum ülkemizin ihtiyacı olan nitelikli iş gücünün yetişmesinde önemli kayıplara yol açmaktadır. Öğrencilere meslek okullarını tercih etmek yerine normal eğitim veren ortaöğretim kurumlarını daha çok tercih ettikleri için zaman, maddi kayıp ve hayata niteliksiz iş gücü olarak başlamak gibi durumlarla karşı karşıya gelmektedirler.

Okullarda görev yapan psikolojik danışmanlar, öğretmenler, öğrenciler, okul dışında öğrencilerle birebir ilişki içinde olan aileler, işverenler ve sosyal çevrenin mesleki eğitim hakkında bilgilenmesi ülkemiz kaynaklarının boşa harcanmasını engelleyecek, öğrencilerin kendi yetenekleri doğrultusunda ki okulları tanıyarak daha doğru meslek seçim sürecine girmelerini sağlayacaktır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde önce araştırmanın deseni, deney ve kontrol gruplarının oluşturulması, veri toplama araçlarının geliştirilme aşamaları, mesleki grup rehberliği programının amaçları, mesleki grup rehberliği programının genel nitelikleri, grup rehberliği için genel ilkeler, uyulması gereken kurallar, mesleki grup rehberliği programının uygulanması, işlem basamakları ve verilerin analizine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Mesleki grup rehberliğinin, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine yönelik olumsuz görüşlerine etkisinin incelendiği bu araştırma, iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada öğrencilerin çıraklık eğitimine yönelik görüşlerini betimlemek amacıyla genel tarama yapılmıştır.

İkinci aşamada ise; ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine yönelik olumsuz görüşlerini düşürmek amacıyla geliştirilen mesleki grup rehberliği programının etkililiğini test etmek için ön-test son-test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Araştırmanın bu aşamasında öğrencilere uygulanan mesleki grup rehberliği programı bağımsız değişken, öğrencilerin çıraklık eğitimine yönelik görüşleri ise bağımlı değişken olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında kullanılan araştırma deseni tablo 2.1' de gösterilmiştir.

Tablo 2.1- Araştırmada Uygulanan Deneysel Desen

Gruplar	Ön-test	İşlem	Son-test
Deney	T1	Mesleki Grup Rehberliği	T2
Kontrol	T1	İşlem yok	T2

Deneme modelinde görüldüğü gibi mesleki grup rehberliği programı sadece deney grubunda uygulanmıştır. Çıraklık eğitime gitmek istiyor musunuz? Sorusundan sonra deneklere ön-test (T1) olarak “Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A” (ÇEDF-A) (Evet çıraklık eğitime gitmek istiyorum) ve “Çıraklık Eğitimi Değerlendirme

Formu-B” (ÇEDF-B) (Hayır çıraklık eğitimine gitmek istemiyorum) formları uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubu, ÇEDF-B’yi (Hayır çıraklık eğitimine gitmek istemiyorum) işaretleyen öğrencilerden oluşturulmuştur. ÇEDF-B deneme uygulamasının sonunda deney grubuna ve kontrol grubuna son-test olarak verilmiştir. Deney grubuna seçilen öğrencilere geliştirilen grup rehberliği programı uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise okul rehberlik hizmetleri çerçeve programındaki konulara uygun olarak rehberlik faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın birinci aşamasında 2006–2007 öğretim yılı birinci semestrinde Konya İli Selçuklu İlçesi Zeliha ve Lütfi Kulluk İlköğretim Okulu, Abidin Saniye Erçal İlköğretim Okulu, Karatay İlçesi Yaşar Doğu İlköğretim Okulu ve Meram Mümtaz Kuru İlköğretim Okulunda öğrenim görmekte olan sekizinci sınıf öğrencileri üzerinde tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilen 452 öğrenciye araştırmanın veri toplama araçları uygulanmıştır. Bu okulların seçilmesinin nedenleri bu okullara devam eden öğrencilerin ailelerinin alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyden olması ve okulların çıraklık eğitimi verilen sanayi kuruluşlarına yakın olmasıdır.

Araştırmanın birinci aşamasına katılan öğrencilerin, okullarına ve cinsiyetlerine göre dağılımları tablo 2.2.’de verilmiştir.

Tablo 2.2- İlköğretim sekizinci sınıf Öğrencilerinin Okullarına ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

		CİNSİYET		
		Erkek	Kız	Toplam
Abidin Saniye Erçal İÖO	n	49	51	100
	%	49.0	51.0	100
Yaşar Doğu İÖO	n	64	57	121
	%	52.9	47.1	100
Mümtaz Kuru İÖO	n	55	65	120
	%	45.8	54.2	100
Zeliha ve Lütfi Kulluk İÖO	n	61	50	111
	%	55.0	45.0	100
Toplam	n	229	223	452
	%	50.7	49.3	100

Deneme Grubunun Oluşturulması

Araştırmanın ikinci aşamasında “Çıraklık eğitime gitmek istiyor musunuz?” sorusuna “Hayır” cevabı veren, Zeliha ve Lütfi Kulluk İlköğretim Okulunda öğrenim gören öğrencilerden 50 kişilik bir grup seçilmiştir. Seçilen 50 kişilik bu gruptan 25 öğrenci deney grubuna 25 öğrenci de kontrol grubuna yansız bir şekilde atanmıştır.

Zeliha ve Lütfi Kulluk İlköğretim okulunun deneme modeli çalışması için seçilme nedenleri aşağıda açıklanmıştır:

- a) Bu ilköğretim okulunda, bir rehberlik ve psikolojik danışma servisi ve rehber öğretmen bulunması nedeniyle, öğrenciler rehberlik uygulamalarını bilmektedirler. Dolayısıyla bu okulda çalışmaların daha verimli ve kurallarına uygun olarak yürütülebileceği düşünülmüştür.
- b) Yapılacak etkinlikler için okulda her zaman boş bir sınıfının bulunabilmesi.

Denekler 11 kız, 14 erkek öğrenciden oluşan 25'er kişilik iki gruba ayrılmışlardır. Birinci grup deney grubu, ikinci grup ise kontrol grubu olarak seçilmiştir. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı tablo 2.3'de sunulmuştur.

Tablo 2.3- Mesleki Grup Rehberliği Uygulamasında Deney ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Deney grubu	Kontrol grubu	Toplam
Kız	11	11	22
Erkek	14	14	28
Toplam	25	25	50

Deney grubunu oluşturan öğrencilerle, kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin “ÇEDF-B” ön-test uygulamalarından aldıkları puanlar arasında önemli bir fark olup olmadığını saptamak amacıyla her iki grup öğrencilerinin puanları bağımsız t testi ile analiz edilmiştir. Bu analize ilişkin istatistiksel değerler Tablo 2.4'de verilmiştir.

Tablo 2.4- Deney ve Kontrol Grubunu Oluşturan Öğrencilerin ÇEDF-B Ön-test Puanlarına göre, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri

Gruplar	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Deney	25	71.68	9.96	0.933	0.355
Kontrol	25	69.28	8.12		

Tablo 2.4’de görüldüğü gibi her iki grubun ÇEDF-B ön-test uygulamalarına ilişkin aritmetik ortalamaları anlamlı bir fark göstermemektedir. Hesaplanan bu değerler deney ve kontrol gruplarına alınan öğrencilerin ÇEDF-B ön-test puanlarının birbirine benzediğini göstermektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu bölümde, çıraklık eğitime yönelik görüşlerinin ölçülmesi amacıyla geliştirilen Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A (ÇEDF-A) (Evet çıraklık eğitime gitmek istiyorum) ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B’nin (ÇEDF-B) (Hayır çıraklık eğitime gitmek istemiyorum) geliştirilme aşamaları aşağıda açıklanmıştır.

Çıraklık eğitimi değerlendirme formlarının geliştirilmesi

Bu araştırmada amaç ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin mesleki eğitim merkezine yönelik olumsuz görüş düzeylerini, uygulanan mesleki grup rehberliği programı ile düşürülmesidir. Öğrencilerin mesleki eğitim merkezine yönelik olumsuz görüşlerini belirlemede ilköğretim öğrencilerinin için araştırmacı tarafından geliştirilen Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A “ÇEDF-A” (Evet çıraklık eğitime gitmek istiyorum) ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B “ÇEDF-B” (Hayır çıraklık eğitime gitmek istemiyorum) ölçme araçları kullanılmıştır.

Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A, öğrencilerin çıraklık eğitime gitmek istemelerine ilişkin görüşlerini belirleyeme yönelik 22 maddeden oluşmaktadır. Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B ise ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitime gitmek istememelerine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 24 maddeden oluşmaktadır.

Her iki ölçme aracının da ortak bir yönergesi bulunmaktadır. Bu yönergede öğrencilerin işaretlemeleri nasıl yapacakları 2 örnek maddede işaretlenerek

gösterilmektedir. Ayrıca yönergenin alt kısmında “Çıraklık eğitimine gitmek istiyor musunuz?” “EVET ( ) HAYIR ( )” sorusu sorularak öğrencilerden bu soruya evet seçeneğini işaretleyenler “Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A” ya, hayır seçeneğini işaretleyenler ise, “Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B” ye yönlendirilmektedir.

Araştırmada Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B’de “önemsiz seçeneği 1 puan”, “biraz önemli seçeneği 2 puan”, “önemli seçeneği 3 puan”, “çok önemli seçeneği 4 puan” olacak biçimde, dört dereceli Likert tipi puanlama yöntemi kullanılmıştır.

Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B’nin Geliştirilme Aşamaları

Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B, geliştirilmeden önce, Zeliha ve Lütfi Kulluk İlköğretim Okulu sekizinci sınıf öğrencilerinden 150 kişiye çıraklık eğitimi hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşlerini içeren bir kompozisyon yazdırılmıştır. Bu kompozisyonların değerlendirilmesi sonucunda, çıraklık eğitimine ilişkin olumlu görüşlerini içeren 80 madde ve olumsuz görüşlerini içeren 110 maddelik iki ayrı soru listesi elde edilmiştir. Ayrıca çıraklık eğitim merkezinde öğrenim gören 80 öğrenciye, çıraklık eğitime yönelik görüşlerine yönelik bir başka kompozisyon yazdırılmış ve elde edilen maddeler olumlu ve olumsuz olarak değerlendirilerek soru listelerine eklenmiştir. Eklenen bu maddelerle birlikte olumlu görüşleri içeren soru sayısı 100’e, olumsuz görüşleri içeren soru sayısı ise 130’a çıkarılmıştır. Toplam soru sayısı 230 olmuştur.

Elde edilen soru listeleri, 30 kişilik ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerine denemeye yönelik olarak uygulanmıştır. Uygulama sonucunda anlaşılmayan ve belirsiz maddeler ölçme araçlarından çıkartılmıştır. Bazı maddeler üzerinde dil, anlatım ve yazım kontrolleri yeniden yapıldıktan sonra, Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A (Evet çıraklık eğitime gitmek istiyorum) 42 maddeye ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B (Hayır çıraklık eğitime gitmek istemiyorum) 46 maddeye indirilerek uzman görüşüne sunulmak üzere hazırlanmıştır.

Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B'nin Geçerlik Çalışmaları

Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B'nin geçerlikleri uzman görüşüne başvurularak sağlanmıştır. Ön uygulamalardan elde edilen Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A'daki (Evet çıraklık eğitime gitmek istiyorum) 42 madde ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B' de yer alan (Hayır çıraklık eğitime gitmek istemiyorum) 46 madde olarak, altı alan uzmanına sunulmuş ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda, “ÇEDF-A” 22 maddeye, “ÇEDF-B” 26 maddeye indirilmiştir. Alan uzmanları tarafından yapılan incelemeler sonucunda, ölçme araçlarının, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine yönelik olumlu ve olumsuz görüşlerini ölçebilecek nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B'nin Güvenirlik Çalışması

Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A (Evet çıraklık eğitime gitmek istiyorum) ve Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B' nin (Hayır çıraklık eğitime gitmek istemiyorum) güvenirligi, test tekrar test güvenirlilik sağlama yöntemiyle hesaplanmıştır. Bu amaçla Zeliha ve Lütfi Kulluk İlköğretim Okulu'nda 2005–2006 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinden seçilen 200 kişilik gruba, 21 gün arayla, iki defa uygulanmıştır.

Uygulamaya katılan 200 öğrenciden test tekrar test uygulamalarının her ikisinde de ÇEDF-A (Evet çıraklık eğitime gitmek istiyorum) bölümünü işaretleyen 85 öğrenci değerlendirmeye alınmıştır. ÇEDF-A' yı işaretleyen öğrencilerin puanları arasındaki korelasyon katsayılarının $r = .97$ ile $r = .77$ ($p < 0,05$) arasında değiştiği görülmüştür. Elde edilen bu değerler ÇEDF-A (Evet çıraklık eğitime gitmek istiyorum) bölümünde hesaplanan güvenirlilik katsayısı, bu ölçme aracının ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitime gitmek istemelerine ilişkin görüşlerini kararlı bir şekilde ölçebildiğini göstermiştir.

ÇEDF-B'nin (Hayır çıraklık eğitime gitmek istemiyorum) bölümünü işaretleyen 90 öğrencinin yanıtları çözümlendiğinde öğrencilerin puanları arasındaki korelasyon katsayılarının $r = .49$ ile $r = .25$ ($p < 0,05$) değerleri arasında değişen bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ancak korelasyon sonuçları düşük çıkan 18. madde

($r=.031$, $p>0.05$) “Çıraklık eğitiminde kravat takamayacağım için” ve 24. madde ($r=.077$ $p>0.05$) “Çıraklık eğitimine kızların gitmemesi” maddeleri ölçme aracından çıkartılmıştır. Diğer taraftan 2. madde (Okulda başarılı olma), “Okulda başarılı bir öğrenci olmam” şeklinde; 9. madde (Çıraklık eğitiminde birilerinin beni sürekli denetleyecek olması), “Çıraklık eğitiminde ustaların, çırakların yaptıkları işi sürekli denetlemesi” olacak biçimde, alan uzmanlarının görüşü alınarak yeniden düzeltilmiştir. Elde edilen bu değerler testin tekrarı yöntemiyle sağlanmış olup maddelerin kararlı ölçme yapma derecelerini göstermektedir. Elde edilen sonuçların ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerin çıraklık eğitimine gitmek istememelerine ilişkin görüşlerin kararlı bir şekilde ölçebileceği sonucuna varılmıştır.

Mesleki Grup Rehberliği Programının Genel Nitelikleri

Bu araştırmada kullanılan mesleki grup rehberliği programı geliştirilirken, araştırmanın birinci aşamasında çıraklık eğitime yönelik olumlu ve olumsuz görüşlerin nedenlerini belirlemek amacıyla kullanılan ÇEDF-B ve ÇEDF-A'dan elde edilen bulgulardan yararlanılmıştır. “Çıraklık eğitime gitmek istiyor musunuz?” sorusuna hayır cevabı veren öğrenciler tarafından doldurulan ÇEDF-B formundan elde edilen bulgular incelendiğinde olumsuz görüşlerin en önemli nedeninin çıraklık eğitiminin öğrenciler tarafından yeterince ve doğru bir şekilde bilinmediği sonucuna varılmıştır. Program geliştirilirken de “Çıraklık eğitiminin” tanıtılması temel amaç olarak alınmıştır.

Mesleki grup rehberliği programında öğrencilerin çıraklık eğitim merkezlerini doğru şekilde tanımalarına yardımcı olmak amacıyla bilgi verme, grup tartışması ve ev ödevi verme teknikleri kullanılmıştır.

Mesleki Grup Rehberliği Programının Hedefleri ve Hedef Davranışları

Mesleki grup rehberliği programıyla öğrencilere kazandırılmak istenilen mesleki hedefler ve bu hedeflere ilişkin davranışlar aşağıda verilmiştir.

Hedef 1: Mesleki Grup Rehberliği Programı

Hedef: Deneklerin, mesleki grup rehberliğinin genel amacını ve grupta uyulması gereken kuralları kavramalarına yardımcı olma.

Hedef Davranışlar:

- Uygulanacak programının amacını söyleme,
- Grupta uyulması gereken kuralları söyleme,
- Ev ödevlerinin zamanında yapılması gerektiğini anlama,
- Grup dışındaki ev ödevi etkinliklerine katılmanın önemini kavrama.

Hedef 2: Mesleki Eğitim Merkezini Tanıyalım

Hedef: Deneklerin, çırak, kalfa ve usta kavramlarının tanımlarını, Mesleki Eğitim Merkezinin yapısını ve Endüstri Meslek Liselerinden farkını bilmelerine yardımcı olma.

Hedef Davranışlar:

- Çıraklık, kalfalık ve ustalık kavramlarının anlamlarını bilme,
- Mesleki Eğitim Merkezinin yapısını bilme,
- Mesleki Eğitim Merkezinin Endüstri Mesleki Liselerinden farkını bilme.

Hedef 3: Meslek ve Kazanç

Hedef: Deneklerin, ortaöğrenim gerektirmeyen mesleklerin kazanç düzeylerini bilme, bu mesleklerin toplumsal statülerini diğer mesleklerin toplumsal statüleriyle karşılaştırabilme.

Hedef Davranışlar:

- Araştırması yapılan meslekleri bilme,
- Araştırması yapılan meslekleri icra eden bireylerin yaşam standartlarını bilme,
- Araştırması yapılan mesleklerin sosyal statüsünü bilme.

Hedef 4: Meslek ve Çalışma Saatleri

Hedef: Deneklerin, ortaöğrenim ve üniversite öğretimi gerektiren mesleklerin çalışma saatlerini, gelir düzeylerini ve öğrenim sürelerini karşılaştırabilme.

Hedef Davranışlar:

- Ortaöğrenim gerektirmeyen meslekler ile ortaöğrenim ve üniversite öğrenimi gerektiren mesleklerin günlük çalışma saatlerini karşılaştırma,
- Bir mesleğin icra edilmesi için ayrılan süre ile gelir düzeyini karşılaştırma,
- Mesleklerin gelir düzeylerini, çalışma ve eğitim sürelerini karşılaştırma.

Hedef 5: Meslek ve Teknoloji

Hedef: Deneklerin, mesleklerin teknolojik gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmalarına ve bir meslek elemanından, mesleği ile ilgili teknolojik gelişmeler hakkında bilgi almalarına yardımcı olma.

Hedef Davranışlar:

- Mesleklerin teknolojik boyutlarını bilme,
- Ortaöğrenim gerektirmeyen mesleklerin teknolojik gelişmelerini inceleme.

Hedef 6: Meslek ve Kùltür

Hedef: Deneklerin, kùltür kavramının özelliklerini açıklayarak, meslek-kùltür ilişkilerini anlamalarına yardımcı olma.

Hedef Davranışlar:

- Kùltür kavramının tanımını söyleme,
- Bir insanın kùltürlü olabilmesinin yollarını bilme,
- Kùltür kazandıran araçları tanıma.

Hedef 7: Mesleki Eğitim Mezunu Bir İşletme Sahibinin Gruba Davet Edilip Bilgi Vermesinin Sağlanması

Hedef: Deneklerin, Mesleki Eğitim Merkezi mezunlarının sosyal hayatta mesleklerini nasıl yürüttükleri, mesleklerin toplumsal statüleri, insan hayatındaki önemi hakkında bilgi sahibi olmalarına yardımcı olma.

Hedef Davranışlar:

- Sosyal hayat içerisinde mesleklerin nasıl yürütüldüğünü anlama,
- Mesleğin insan ilişkilerindeki rolü hakkında bilgi sahibi olma,
- Mesleğin bireyin hayatındaki önemini kavrama,

Hedef 8: Üniversite Mezunu Bir İşletme Sahibinin Gruba Davet Edilip Bilgi Vermesinin Sağlanması

Hedef: Deneklerin, üniversite mezunu işletme sahibinin Mesleki Eğitim Merkezi mezunlarına ilişkin görüşlerini almalarına yardımcı olma.

Hedef Davranışlar:

- Mesleki Eğitim Merkezi mezunlarının yeterliliklerini öğrenme,
- Uygulamada çırak, kalfa ve ustaların işletme açısından önemini öğrenme,
- Endüstri Meslek Lisesi mezunları ile Mesleki Eğitim Merkezi mezunlarının yetkinliklerini karşılaştırma,
- Çalışanların sosyal haklarını öğrenme.

Hedef 9: Grup Üyelerinin Beklentilerinin Değerlendirilmesi

Hedef: Deneklerin, gelecekte yapmak istedikleri mesleklere yönelik beklentilerini ve görüşlerini alma.

Hedef Davranışlar:

- Gelecekte seçmeyi düşündüğü mesleğin özelliklerini bilme,
- Gelecekte seçmeyi düşündüğü meslek ile ilgili kavramları söyleyebilme,
- Meslekler ile ilgili düşüncelerini paylaşabilme,
- Mesleki Eğitim Merkezi hakkında düşüncelerini değerlendirme.

Mesleki Grup Rehberliği Programının Uygulanması

Mesleki grup rehberliğinde uygulanacak program planlanırken, önce araştırmanın bağımsız değişkenine (mesleki grup rehberliğine) başka değişkenlerin etkisini kontrol altına alabilmek için deney grubunun oluşturulacağı okulun "Rehberlik Programı" incelenerek grup rehberliğinin yapılacağı tarihler arasında meslek seğimiyle ilgili etkinliklere yer verilmemesi sağlanmıştır. Okulun yıllık rehberlik planıyla uygulanacak grup rehberlik planının benzerlikleri ortadan kaldırılmıştır.

Araştırmada, deney grubuna 9 hafta süre ile haftada 60'ar dakikalık bir oturum olmak üzere 9 oturumdan oluşan grupla mesleki rehberlik programı uygulanmıştır. Oturumlar, adı geçen ilköğretim okulunda araştırmacı tarafından yürütölmüştür. Programın uygulanmasında; grup tartışması, bilgi verme, ev ödevi verme teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sürecinde aşağıdaki mesleki grup rehberliği ilkelerine uyulmuştur.

Mesleki Grup Rehberliği İçin İlkeler

- Mesleki grup rehberliğinin programı araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Ancak bu programın grup içinde uygulanması grup lideri(araştırmacı) ve grup üyelerinin katılımıyla gerçekteştirilecektir.
- Mesleki grup rehberliği programının uygulanmasında, rehberliğin amaç ve ilkeleri daima göz önünde bulundurularak demokratik bir ortam sağlanmaya çalışılacaktır.
- Programın uygulanması sırasında, her öğrencinin düşüncesine saygı gösterilerek, öğrencilerinde birbirlerinin düşüncesine saygılı ve hoş görölu davranmaları sağlanacak ve grup lideri (araştırmacı) bu konuda davranışlarıyla örnek olmaya çalışacaktır.
- Programın yürütölmesinde, birinci derecede öğrencilere sorumluluk verilecektir.
- Çalışmalar grup liderinin (araştırmacının) gözetiminde yürütölecektir.
- Grupta kullanılacak dil öğrencilerin rahatlıkla anlayabileceği düzeyde olacaktır.
- Grup uygulamasında katılımcıların kırılmasına yol açacak bir dil kullanılmayacaktır.
- Herkes duygu ve düşüncelerini istediği gibi ifade etmekte özgürdür.

Mesleki Grup Rehberliğinde Uyulması İstenen Kurallar

- Grup üyeleri çok zorunlu durumlar dışında her oturuma katılacaklardır.
- Katılamayacak üyeler önceden izin alacaklardır.
- Grup tartışmalarında grup lideri ve üyeler birbirlerine saygılı davranacaklardır.
- Grup üyeleri izin alarak konuşacaktır.
- Her katılımcı gruptaki etkinliklere katılacaktır.
- Grup oturumlarında etik kurallara dikkat edilecektir.
- Grup tarafından seçilen temsil kurulu görevini aksatmadan yerine getirecektir.

İşlem Basamakları

- Mesleki grup rehberliği başlatılmadan bir hafta önce araştırmacı grup rehberliğine katılacak 25 öğrenciyle (deney grubu), bir toplantı yapmıştır. Bu toplantıda öğrencilere grubun amacı, ilkeler, grupta uyulması gereken kurallar, üyelerin sorumlulukları ve bu süreçten en etkili biçimde nasıl yararlanılabileceği ile ilgili açıklama yapılmıştır.
- Aynı hafta içinde grup lideri, okul yöneticileriyle işbirliği yaparak, gruba katılacak öğrencilerin velilerine, öğrencilerin gruba katılmalarına ilişkin izin yazıları göndermiştir. Yine aynı hafta içinde bu 25 öğrencinin velisi öğrencilerin gruba katılmalarına izin verdiklerine ilişkin yazıyı okul idaresine göndermişlerdir.
- Grup rehberliği uygulaması 27 Eylül 2006–29 Aralık 2006 tarihleri arasında Zeliha ve Lütfi Kulluk İlköğretim okulunda her hafta çarşamba günü öğleden sonraları rehberlik odasında yapılacaktır.
- Grup rehberliğinde her oturumda yapılan etkinlikler Ek 2’de verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci aşamasındaki verilerin analizinde frekans dağılımı verilmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında deney ve kontrol grubundan elde edilen verilerin analizinde ilişkisiz örneklem için ortalamalar arasındaki farkın farkını test etmede $(\bar{X}_2 - \bar{X}_1) - (\bar{X}_4 - \bar{X}_3)$ “t” testi kullanılmıştır (Kaptan, 1998). Ön-test son-test kontrol gruplu deneme modelinde deneysel işlemin etkililiğini test etmek için hesaplama ve yorumlama bakımından anlaşılır bir teknik olması nedeniyle bu yola başvurulmuştur. İki grubun ön-test son-test fark puanlarına ait ortalama puanları arasında “t” testi tekniği kullanılmasının diğer bir nedeni de deney grubu için ön-test ve son-test arasında, kontrol grubu içinde ön-test ve son test ortalaması arasında “t” testi yapılmasının 1. tür hata üretme olasılığının olmasıdır (Balcı, 2000). Bu nedenle analizde öncelikle son-test puanlarından ön-test puanları çıkartılarak fark puanları bulunmuş, daha sonra deney ve kontrol gruplarının fark puanlarına ilişkin ortalama puanları arasındaki fark ilişkisiz gruplar için “t” testi ile test edilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde alt problemleri ve araştırma denencesinin test edilmesine ilişkin istatistiksel işlemlere ve bu işlemler sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir.

1. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimini tercih etme ve etmeme yüzdeler değeri

Araştırmanın birinci aşamasında araştırmaya katılan ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerine “Çıraklık eğitime gitmek istiyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu soru ile ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimini tercih etme ve etmeme durumları belirlenmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin bu soruya vermiş oldukları cevabın cinsiyetlerine göre frekans dağılımı tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1- İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Çıraklık Eğitimini Tercih Etme ve Etmeme Durumlarına İlişkin Vermiş Oldukları Cevapların Cinsiyetlere Göre Dağılımı

	Çıraklık eğitime gitmek istiyor musunuz?					
	Evet		Hayır		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Erkek	26	11,4	203	88,6	229	100
Kız	53	23,8	170	76,2	223	100
Toplam	79	17,5	373	82,5	452	100

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmanın birinci aşamasında örnekleme alınan toplam 452 ilköğretim sekizinci sınıf öğrencisinden 223’ünün kız, 229’unun erkek öğrenciden oluştuğu görülmektedir. Bu öğrencilerin “Çıraklık eğitime gitmek istiyor musunuz?” sorusuna vermiş oldukları cevaplara bakıldığında, 229 erkek öğrenciden 26’sı (%11,4) evet cevabını verirken 203’ü (%88,6) hayır cevabı vermişlerdir. 223 Kız öğrencinin 53’ü (%23,8) evet cevabını verirken 170’i (%76,2) hayır cevabı vermiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerden 79’u (%17,5) çıraklık eğitime gitmek istiyorum derken 373’ü (%82,5) çıraklık eğitime gitmeme yönünde görüş bildirmişlerdir.

2. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinden çıraklık eğitimine gitmek isteyenlerin çıraklık eğitimini tercih etme ve etmeme nedenleri

Araştırmaya katılan ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinden Çıraklık eğitimine gitmek istiyor musunuz? sorusuna “Evet” cevabı veren öğrencilerin ÇEDF-A’daki maddelere ilişkin görüşlerinin dağılımı tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2- İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Çıraklık Eğitimine Gitmek İsteme Nedenlerine İlişkin Yüzdeler Değerleri

ÇEDF-A (EVET)	Önemsiz		Biraz Önemli		Önemli		Çok Önemli		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1-Çıraklık eğitimi mezunu olduktan sonra Avrupa’da çalışabilme	11	13,9	16	20,3	24	30,4	28	35,4	79	100
2-Çıraklık eğitimi yoluyla erken yaşta meslek sahibi olabilme	2	2,5	13	16,5	26	32,9	38	48,1	79	100
3-Çırak olarak meslek öğrenirken paranın değerini erken yaşta öğrenebilme	9	11,4	13	16,5	22	27,8	35	44,3	79	100
4-Çıraklık eğitimi sırasında sorumluluk öğrenebilme	7	8,9	10	12,7	20	25,3	42	53,2	79	100
5-Çıraklık eğitimiyle boş zamanları ve tatilleri değerlendirebilme	9	11,4	13	16,5	33	41,8	24	30,4	79	100
6-Çıraklık eğitimi yoluyla el becerisini daha iyi kullanabilme	7	8,9	5	6,3	29	36,7	38	48,1	79	100
7-Çıraklık eğitimi bitmeden işin hazır olması	5	6,3	14	17,7	28	35,4	32	40,5	79	100
8- Çıraklık eğitiminden sonra iş yeri açabilme	3	3,8	7	8,9	27	34,2	42	53,2	79	100
9-Çıraklık eğitimiyle erken yaşta sağlık sigortalı olma	3	3,8	12	15,2	25	31,6	39	49,4	79	100
10-Çıraklık eğitimiyle çalışma koşullarını daha iyi öğrenebilme	9	11,4	13	16,5	31	39,2	26	32,9	79	100
11-Çıraklık eğitimiyle kötü arkadaş ortamlarından uzak kalabilme	5	6,3	8	10,1	18	22,8	48	60,8	79	100
12- Çıraklık eğitimiyle geleceğe güvenle bakabilme	8	10,1	9	11,4	19	24,1	43	54,4	79	100
13-Aileme erken yaşta ekonomik destekte bulunabilme	6	7,6	19	24,1	21	26,6	33	41,8	79	100
14-Çıraklık eğitimi yoluyla kızların da meslek sahibi olması	10	12,7	14	17,7	26	32,9	29	36,7	79	100
15-Çıraklık eğitimi yoluyla bağımsız çalışma fırsatı bulma	4	5,1	17	21,5	29	36,7	29	36,7	79	100
16- Çıraklık eğitimi yoluyla aile işimizi devam ettirebilme	16	20,3	10	12,7	31	39,2	22	27,8	79	100
17- Ticaret yapabilme	5	6,3	17	21,5	27	34,2	30	38,0	79	100
18-Çıraklık eğitimi yoluyla hayatımı düzene koyabilme	3	3,8	10	12,7	28	35,4	38	48,1	79	100
19-Çıraklıkla eğitimiyle elde edilen mesleklerin kazancının yüksek olması	5	6,3	8	10,1	30	38,0	36	45,6	79	100
20-Tüm öğrenci haklarına sahip olma	5	6,3	9	11,4	24	30,4	41	51,9	79	100
21-Askerliği tecil ettirebilme	11	13,9	8	10,1	27	34,2	33	41,8	79	100
22-Özel sektörde değerli olma	4	5,1	6	7,6	27	34,2	42	53,2	79	100

Araştırma örneklemine alınan toplam 452 ilköğretim sekizinci sınıf öğrencisinin, %17,5'i (79 öğrenci) “Çıraklık eğitimine gitmek istiyor musunuz?” sorusuna evet yanıtını vermişlerdir. Çıraklık eğitimine gitmek istiyorum diyen öğrencilerden, %84,8'i “Çıraklık eğitimi yoluyla el becerisini daha iyi kullanabilme” maddesini önemli ve çok önemli olarak belirtmişlerdir. Bu madde, çıraklık eğitimine gitmek isteme nedenleri arasında öğrenciler tarafından, en önemli maddelerden birisi olarak görülmüştür. Aynı zamanda çıraklık eğitimine gitmek istiyorum diyen öğrencilerin, %87,4'ü “Çıraklık eğitiminden sonra iş yeri açabilme” maddesini, %83,5' i “Çıraklık eğitimi yoluyla hayatımı düzene koyma” maddesini, %83,6'sı “Çıraklık eğitimi yoluyla kötü arkadaş ortamlarından uzak kalabilme” maddesini, %78,5'i “Çıraklık eğitimiyle geleceğe güvenle bakabilme” maddesini, %68,4'ü “Aileme erken yaşta ekonomik destekte bulunabilme” maddesini, %69,6' sı “Çıraklık eğitimi yoluyla kızların da meslek sahibi olması” maddesini, %73,4' ü “Çıraklık eğitimi yoluyla bağımsız çalışma fırsatı bulma” maddesini, %72,2' i “Ticaret yapabilme” maddesini, %83,6'sı “Çıraklıkla eğitimle elde edilen mesleklerin kazancının yüksek olması” maddesini önemli ve çok önemli olarak yüksek düzeyde tercih etme nedeni olarak göstermişlerdir. Çıraklık eğitimine yönelik olumlu tutuma sahip öğrencilerin yüksek düzeyde bu maddelere katılarak çıraklık eğitimini kendi meslek seçimlerinde bir alternatif olarak gördükleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Diğer taraftan “Çıraklık eğitime gitmek istiyor musunuz?” sorusuna evet cevabı veren ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinden “Çıraklık eğitimi mezunu olduktan sonra Avrupa'da çalışabilme” maddesini %34,2'i, “Çırak olarak meslek öğrenirken paranın değerini erken yaşta öğrenebilme” maddesini %27,9'u, “Çıraklık eğitimiyle çalışma koşullarını daha iyi öğrenebilme” maddesini %27,9'u, “Askerliği tecil ettirebilme” maddesini %24,0'ı, önemsiz ve biraz önemli olarak tercih etmişlerdir. Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Form-A'yı işaretleyerek çıraklık eğitimine gitmek isteyen öğrencilerin çıraklık eğitime yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinden Çıraklık eğitimine gitmek istiyor musunuz? sorusuna “Hayır” cevabı veren öğrencilerin ÇEDF-B’deki maddelere ilişkin görüşlerinin dağılımı tablo 3.3’de verilmiştir.

Tablo 3.3- İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Çıraklık Eğitimine Gitmek İstememe Nedenlerine İlişkin Yüzde Değerleri

ÇEDF-B (HAYIR)	Önemsiz		Biraz Önemli		Önemli		Çok Önemli		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Çıraklık eğitiminde bir mesleği öğrenmenin meslek lisesi eğitiminden daha uzun sürmesi	208	55,8	93	24,9	53	14,2	19	5,1	373	100
2. Çıraklık eğitimine okulda başarılı olmayanların gitmesi	24	6,4	35	9,4	107	28,7	207	55,5	373	100
3. Küçük yaşta çalışma zorunluluğu	189	50,7	72	19,3	67	18,0	45	12,1	373	100
4. İşçi tutumu giyme zorunluluğu	232	62,2	64	17,2	47	12,6	30	8,0	373	100
5-Çıraklık eğitiminde edineceğim mesleğe saygı duyulmayacağı için	122	32,7	101	27,1	88	23,6	62	16,6	373	100
6- Çıraklık eğitiminde mesleği ailemin seçmesi	157	42,1	93	24,9	72	19,3	51	13,7	373	100
7- Çıraklık eğitiminde yaratıcı fikirler üretme olanağı olmaması	125	33,5	70	18,8	105	28,2	73	19,6	373	100
8- Çıraklık eğitiminde hep aynı şeyleri yapmak zorunda olma	124	33,2	91	24,4	99	26,5	59	15,8	373	100
9- Çıraklık eğitiminde ustaların çırakların yaptıkları işi sürekli denetlemesi	101	27,1	75	20,1	119	31,9	78	20,9	373	100
10-Çıraklık eğitiminin yorucu ve uzun süre çalışmayı gerektirmesi	101	27,1	73	19,6	108	29,0	91	24,4	373	100
11- Çıraklık eğitimindeki mesleklerin el becerisi gerektirmesi	95	25,5	71	19,0	103	27,6	104	27,9	373	100
12-Çıraklık eğitiminde çocukluğumu ve gençliğimi gerektiği şekilde yaşayamama	84	22,5	65	17,4	77	20,6	147	39,4	373	100
13-Çıraklık sözünü çok itici bulma	140	37,5	79	21,2	67	18,0	87	23,3	373	100
14- Çıraklık eğitiminde eski ve yağlı elbiseler giymek zorunluluğu	121	32,4	78	20,9	81	21,7	93	24,9	373	100
15-Çıraklık eğitimine gidersem çok soğuk ya da çok sıcak ortamlarda çalışmak zorunda kalma	92	24,7	93	24,9	111	29,8	77	20,6	373	100
16- Çıraklık eğitimde meslek hastalıklarına yakalanabilme	69	18,5	71	19,0	111	29,8	122	32,7	373	100
17-Çıraklık eğitiminde akşama kadar ayakta çalışmak zorunda kalma	82	22,0	89	23,9	111	29,8	91	24,4	373	100
18-Çıraklık eğitimiyle edilen mesleklerin gelişime açık olmaması	57	15,3	87	23,3	125	33,5	104	27,9	373	100

ÇEDF-B (HAYIR)	Önemsiz		Biraz Önemli		Önemli		Çok Önemli		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
19-Çıraklık eğitiminde verilen ücretin az olması	41	11,0	63	16,9	122	32,7	147	39,4	373	100
20- Çıraklara kötü davranılması	51	13,7	61	16,4	106	28,4	155	41,6	373	100
21- Çıraklık eğitiminin diplomasının lise seviyesinde olmaması	91	24,4	49	13,1	100	26,8	133	35,7	373	100
22-Çıraklık eğitimine kızların gitmemesi	152	40,8	42	11,3	69	18,5	110	29,5	373	100
23-Yazları çalışmak zorunda olma	100	26,8	53	14,2	107	28,7	113	30,3	373	100
24-Çıraklık eğitiminde kültürlü insan olamama	66	17,7	49	13,1	102	27,3	156	41,8	373	100

Araştırmaya dahil edilen toplam 452 ilköğretim sekizinci sınıf öğrencisinin %82.5'i (373 öğrenci) Çıraklık eğitime gitmek istiyor musunuz? sorusuna “Hayır” cevabını vererek, çıraklık eğitime gitmek istemedikleri yönünde tutumlarını belirtmişlerdir. Çıraklık eğitime gitmek istemeyen öğrencilere Çıraklık Eğitim Değerlendirme Formu-B (Hayır çıraklık eğitime gitmek istemiyorum) uygulanmıştır. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencileri çıraklık eğitime gitmek istememe nedenleri arasında “Çıraklık eğitime okulda başarılı olmayanların gitmesi” maddesi, öğrenciler tarafından %84.2 düzeyinde tercih edilerek gitmek istememe nedenlerinin en önemlisi olarak belirlenmiştir.

Öğrenciler “Çıraklık eğitiminde çocukluğumu ve gençliğimi gerektiği şekilde yaşayamama” maddesini %60.0 düzeyinde, “Çıraklık eğitiminde verilen ücretin az olması” maddesini %72.1 düzeyinde, “Çıraklara kötü davranılması” maddesini %70.0 düzeyinde, “Çıraklık eğitiminin diplomasının lise seviyesinde olmaması” maddesini %62.5 düzeyinde ve “Çıraklık eğitiminde kültürlü insan olamama” maddesini %69.1 düzeyinde tercih ederek bu maddeleri mesleki eğitime gitmeme nedenleri arasında önemli ve çok önemli olarak belirtmişlerdir. Ayrıca çıraklık eğitime gitmek istemeyen öğrenciler “Çıraklık eğitiminde bir mesleği öğrenmenin meslek lisesi eğitiminden daha uzun sürmesi” maddesini %80.7 düzeyinde, “İşçi tulumu giyme zorunluluğu” maddesini %79.4 düzeyinde, “Çıraklık eğitiminde mesleği ailemin seçmesi” maddesini %67.0, düzeyinde işaretleyerek önemsiz ve biraz önemli olarak değerlendirmişlerdir.

Denence 1: Mesleki grup rehberliği programı ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin ıraklık eğitimine yönelik olumsuz görüşlerini olumlu yönde etkilenecektir.

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin EDF-B'den aldıkları ön-test puanları ile son-test puanlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri tablo 3.4'de verilmiştir.

Tablo 3.4- EDF-B n-test – Son-test Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Grup	İşlem	n	$\bar{X}$	SS
Deney	n-Test	25	71.68	9.96
	Son-Test	25	56.28	9.84
Kontrol	n-Test	25	69.28	8.12
	Son-Test	25	67.60	7.36

Tablo 3.4 incelendiğinde deneysel işlemin başlangıcında her iki grubunda EDF-B n-test puan ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu ancak bu durumun son-test puan ortalamalarına bakıldığında deney grubu lehine değiştiği görülmektedir. Tablo 3.4'e göre, deney grubundaki öğrencilerin EDF-B n-test puan ortalamaları ($\bar{X} = 71.68$) ile son-test puan ortalamaları ($\bar{X} = 56.28$) arasında 15.4 puanlık bir fark olduğu, kontrol grubunun ön-test puan ortalaması ($\bar{X} = 69.28$) ile son-test puan ortalaması ($\bar{X} = 67.60$) arasında ise 1.68 puanlık bir fark olduğu görülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin ön-test puanları ile son-test puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını ortaya koymak amacıyla t testi yapılmıştır. Bu analize ilişkin sonuçlar tablo 3.5'de verilmiştir.

Tablo 3.5- ÇEDF-B Fark Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları ile t Değeri

Grup	n	Fark puanlarının ortalaması	SS	t	p
Deney Grubu	25	-15.40	11.15		
Kontrol Grubu	25	-1.68	3.31	-5.840*	0.001

*p<.001

Tablo 3.5’de görüldüğü gibi, deney grubunun ön-test ve son-test puanlarının ortalamaları arasındaki fark karşılaştırılmasına ilişkin “t” testi sonucunda, ortalamalar arasındaki farka ilişkin “t” değeri (t=-5.840, p<.001) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Başka bir deyişle yapılan çalışma ile araştırmaya katılan ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine yönelik olumsuz görüşlerinde azalma olduğu söylenebilir.

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine yönelik olumlu ve olumsuz görüşlerinin belirlenmesi ve çıraklık eğitimine yönelik olumsuz görüşlerinin düşürülmesine yönelik gerçekleştirilen bu araştırmada elde edilen bulgular ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimine yönelik bakış açılarını betimleyen önemli bulgular ortaya koymuştur.

Çıraklık eğitimine devam eden çırak sayısındaki yetersizliğin en önemli sebebi eğitim sistemi içinde çıraklık eğitimine devam etmesi muhtemel olan ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin ilköğretimi bitirdikten sonra bu yönde bir tercih kullanmamalarıdır. Bu araştırmanın ilk bölümünde öğrencilere yöneltilen “Çıraklık eğitimine gitmek istiyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin %82,5’inin “hayır” cevabı vermeleri bunun en önemli göstergesidir.

Araştırmada önemle üzerinde durulan konulardan birisi de öğrencilerin çıraklık eğitime gitmek istememe nedenlerinin somut olarak belirlenmesidir. Bu amaçla araştırma örneğine alınan öğrencilerden çıraklık eğitime gitmek istememelerine sebep olacak muhtemel nedenleri belirtmeleri istenmiştir. Bu konuyla ilgili elde edilen bulgulardan en dikkat çeken öğrencilerin %84,2’sinin “Çıraklık eğitime okulda başarılı olmayanların gitmesi” seçeneğini önemli bir neden olarak görmeleridir. Çıraklık eğitimine yönelik olumsuz tutuma neden olan diğer önemli faktörler ise %72,1 ile “Çıraklık eğitiminde verilen ücretin az olması”, %70,0 ile “Çıraklara kötü davranılması”, %62,5 ile “Çıraklık eğitiminin diplomasının lise seviyesinde olmaması”, %69,1 ile “Çıraklık eğitiminde kültürlü insan olamama” ve %60,0 ile “Çıraklık eğitiminde çocukluğumu ve gençliğimi gerektiği şekilde yaşayamama” olarak sıralanmıştır. Çıraklık eğitimine ilişkin olarak ortaya çıkan bu nitelermeler öğrencilerin çıraklık eğitimine yönelik tutumlarının nasıl oluştuğunu ortaya koyması açısından oldukça önemlidir. Özellikle, çıraklık eğitiminin başarısız olan kişilerin devam ettiği bir yer olarak görülmesi, önemle üzerinde durulması gereken bir konudur.

13-15 yaş aralığında bulunan araştırma örneğindeki öğrenciler sosyal gelişim açısından kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası dönemindedirler. Buldukları bu

dönemden önceki gelişim dönemi ise Erikson'un başarıya karşı aşağılık duygusu adını verdiği bir dönemdir. Bu dönemde çocuklar öğrenebildiği ve başarabildiği kadarıyla da olsa çevresindekiler tarafından beğenilmek ve takdir edilmek ihtiyacı hissederler. Bu nedenle kendilerini başarısız olarak etiketleyecek bu tür nitelermelerden kaçınmaları çok doğaldır. Sosyalleşmenin önemli ajanlarından olan aile ve okul gibi sosyal çevreninde bireylerin bu düşüncelerine zemin hazırlamaları böylesi bir sonucun ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır. Nitekim MacCulloch ve Henley (2002), öğrenci velileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada ebeveynlerin mesleki eğitimi başarısızlık ve yeteneksizlik olarak değerlendirdiklerini bu nedenle çocuklarının mesleki eğitim merkezlerine gitmelerinden çok üniversite eğitimi almaları yönünde bir tutum sergilediklerini belirtmektedirler. İsmailoğlu (1991)'da yaptığı çalışmada, öğrencilerin meslek değerlerini algılamalarında buldukları sosyal çevrelerinin büyük rol oynadığı ve bu algıların diğer bireysel etmenler yanında mesleki karar verme sürecinde etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Atlin ve Pond-White (2000), tarafından yapılan araştırma sadece aile ve sosyal çevrenin değil öğrencilerin mesleğe yönlendirilmesinde önemli görevleri olan meslek danışmanlarının da akademik açıdan yetersiz öğrencileri çıraklık eğitimine, daha başarılı olanları ise üniversite eğitime hazırlayan orta öğretim kurumlarına yönlendirdiklerini ortaya çıkarmıştır. Danışmanların bu yönde sergiledikleri davranışların çıraklık eğitimine başarısız olanlar gider ön yargısını güçlendirdiği ve öğrencilerin mesleki eğitimi ikinci sınıf görmelerine katkıda bulunduğu çok önemli bir bulgudur. Susman (2002)'a göre mesleki eğitim merkezleri yoluyla edinilen mesleklerin tanıtımı ya çok geç ya da yetersiz olarak yapıldığı için öğrencilerin seçimleri bu yönde olmamaktadır. Ülkemizde mesleki yönlendirmede yaşanan sıkıntılar yanında yukarıda bahsedilen araştırmadaki bulgulara benzer yaklaşımların sergilenmesi öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun "Çıraklık eğitime okulda başarılı olmayanların gitmesi" seçeneğini çok önemli olarak görmelerinin en önemli nedenlerinden birisi olarak düşünülmektedir.

Çıraklık eğitime yönelik olumsuz tutuma neden olan diğer faktörler incelendiğinde öğrencilerin daha çok sosyal açıdan prestij kaybı yaratacak olgular üzerinde durmaları, bu yönelişin aile, okul vb sosyal çevrenin etkisiyle ortaya çıktığına yönelik güçlü bulgular sunmaktadır. Bu bulgu, CLFDB (1994), tarafından gerçekleştirilen öğrenci velileri ve öğrencilerin mesleki eğitime yönelik tutumlarının

incelendiği araştırma bulgularıyla desteklenmektedir. CLFDB (1994), tarafından yapılan bu araştırmaya katılan veli ve öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, özellikle çıraklık eğitimi yoluyla edinilen mesleklerin prestij açısından düşük olmaları, mesleki eğitimin akademik olmadığı vb. gerekçelerle olumsuz görüş bildirmişlerdir.

Hypatia Project (2002), tarafından çıraklık eğitimin önündeki engellerin tespitine yönelik aileler üzerinde gerçekleştirilen araştırmada da bu araştırmadaki bulguları destekleyici sonuçlar ortaya çıkmıştır. Hypatia Project (2002) tarafından yapılan araştırmada ailelerin çıraklık eğitimine yönelik olumsuz tutumlarına temel teşkil eden nedenler; mesleki eğitim merkezlerinde kazanılan meslekleri ikinci sınıf meslekler olarak görülmesi, mesleki eğitimde çocuklarının iyi eğitilemeyeceği düşüncesi, diğer iş kollarının gençlere daha iyi imkânlar sunması vb. olarak belirlenmiştir. Araştırmada “Çıraklık eğitiminde mesleği ailemin seçmesi” maddesinde öğrencilerin bu konuyu çok önemli olarak görmemeleri de ailenin meslek seçimindeki etkisinin öğrenciler tarafından kabul edildiğini gösterdiği düşünülmektedir.

Diğer taraftan çıraklık eğitime gitmek istemeyen öğrencilerin “Çıraklık eğitiminde bir mesleği öğrenmenin meslek lisesi eğitiminden daha uzun sürmesi” maddesini % 80,7 düzeyinde, “İşçi tulumu giyme zorunluluğu” maddesini de % 79,4 düzeyinde biraz önemli görmeleri öğrencilerin çıraklık eğitimiyle ilgili olarak bilgi eksikliği yaşadıklarını göstermektedir. Benzer şekilde konuyla ilgili yapılan çeşitli araştırmalar (Viswanathan, 2002; Sweet ve Gallagher, 1997; Ball ve Freeland, 2001), öğrencilerin ve ailelerinin mesleki eğitim ve mesleki eğitim yoluyla edinilen meslekler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucunu ortaya çıkarmışlardır. Bilgi eksikliği öğrencilerin çıraklık eğitime yönelik olumsuz görüş bildirmelerinin en önemli nedenlerinden birisi olarak görülmektedir.

Dancey (2002), yaptığı araştırmada öğrencilerin, öğretmenlerin, danışmanların ve ailelerin mesleki eğitimle ilgili gelişmeler ve bilgilerden uzak olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra toplumdaki bireylerin mesleki eğitime yönelik olumsuz tutum göstermekle kalmayıp, bu konuyla ilgili bilgi edinme konusunda da isteksiz davrandıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu sorunun giderilmesi için okullara büyük bir görev düşmektedir. İlköğretim okullarında mesleki eğitim ile ilgili öğrenci ve velilere daha fazla bilgi verilmelidir. Bu bakış açısı mesleki eğitimi ile ilgili farkındalığı daha da ön

plana çıkartacak öğrenci ve velilerin mesleki eğitim ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Çıraklık eğitime yönelik olumsuz tutumlar ile ilgili olarak çeşitli araştırmalarda (Steedman ve ark., 1998; Kerka, 1999; Madsen, 1999; Rubenson ve Schuetze, 2000; MacCulloch ve Henley, 2002) cinsiyet ayrımcılığı önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmada “Çıraklık eğitime kızların gitmemesi” seçeneğinin öğrenciler tarafından biraz önemli görülmesi, toplumda var olan ve bazı mesleklere atfedilen erkek mesleği kadın mesleği önyargılarının varlığını bir defa daha ortaya koyması açısından önemlidir. Bu ön yargı nedeniyle kız öğrencilerin eğitimlerine devam etmek ve meslek seçmek için mesleki eğitim merkezlerini bir alternatif olarak görmedikleri düşünülmektedir. Bununla birlikte bu anlayışı aile ve arkadaş çevresi tarafından da pasif olarak desteklendiği gözlenmiştir.

Çıraklık eğitiminin istenen yönlerini ortaya çıkarmak amacıyla “Çıraklık eğitime gitmek istiyor musunuz?” sorularına evet cevabı veren öğrencilerin sergiledikleri olumlu tutumu ortaya çıkaran en önemli etkenin %84,8 ile “Çıraklık eğitimi yoluyla el becerisini daha iyi kullanabilme” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu Türkiye’deki mevcut eğitim sistemindeki önemli bir soruna vurgu yapması açısından da önemlidir. Şöyle ki mevcut eğitim sisteminde gerek ilköğretim gerekse ortaöğretim kademelerinde daha çok teorik konularla ilgili yeteneklerin fark edilip geliştirilmesine çalışılmakta, öğrencilerin el becerileri ve sanat yeteneklerini geliştirme hedefleri ihmal edilmektedir. Bunun sonucu olarak da el becerisi ve sanat yeteneği gelişmiş bireylerin bu potansiyellerini ortaya koyabilecekleri çıraklık eğitim gibi ortamlara yönelmeleri anlamlı olduğu düşünülmektedir.

Çıraklık eğitime gitmek istiyorum diyen öğrenciler, %87,4 ile “Çıraklık eğitiminden sonra iş yeri açabilme”, %83,5 ile “Çıraklık eğitimi yoluyla hayatımı düzene koyma” ve %83,6 ile “Çıraklık eğitimi yoluyla kötü arkadaş ortamlarından uzak kalabilme” maddeleri ön plana çıkmıştır. Bu maddelerin önemli ve çok önemli olarak görülmesi örneklemin geldiği sosyo-ekonomik düzeyin ihtiyacını karşılaması açısından önem arz etmektedir. Çıraklık eğitiminin tercih edilme nedenleriyle ilgili literatür araştırmasında bu bulguları destekleyen veya aleyhinde bulgular içeren araştırmalara rastlanmamıştır. Bu da çok önemli bir eksikliği gösterdiği düşünülmektedir. Amaç

çıraklık eğitimin geliştirilmesi ise, önündeki engellerin tespit edilmesi ve bu engellerin kaldırılmasına yönelik çalışmaların yapılması kadar çıraklık eğitime yönelik olumlu tepkilerin ortaya çıkmasına neden olacak etkenlerin tespit edilmesi ve geliştirilmesi de çok büyük bir önem arz etmektedir.

Araştırmanın ikinci aşamasında çıraklık eğitime yönelik olumsuz görüşe sahip öğrencilerin olumsuz görüşlerini düşürmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu amaçla hazırlanan mesleki grup rehberliği programı geliştirilirken öğrencilerin olumsuz görüşlerinin en önemli nedeni olan bilgi eksikliğini gidermeye yönelik etkinlikler hazırlanmıştır. Bu yolla öğrencilerin çıraklık eğitime yönelik ön yargılarındaki bilgi yanlışlarını fark etmelerini sağlamak diğer taraftan da gelişim düzeylerine uygun mesleki olgunluğa ulaşmalarını sağlamak hedeflenmiştir. Yapılan uygulama sonucunda elde edilen bulgular, grup rehberliği oturumlarına katılan öğrencilerin ön-test ve sontest puan ortalamaları arasında, deneme grubu lehine anlamlı farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Bu da uygulanan grupla mesleki rehberlik programının öğrencilerin çıraklık eğitime yönelik olumsuz görüşlerini düşürmede etkili olduğunun bir kanıtı olarak düşünülmektedir.

Ülkemizde çıraklık eğitime yönelik olmasa da meslek seçimine yardım amacıyla birçok deneysel araştırma yapılmıştır (Ülkü, 1976; Güney, 1982; Öncü, 1991; Bacanlı, 1995; Bilgin, 1995; Evren, 1999; Çakır,2003). Bahsedilen bütün araştırmalarda öğrencilerin meslek seçimine yardım etmede grupla rehberlik veya grupla psikolojik danışmanın etkili olduğunu ortaya konmuştur. Bu çalışmanın daha önce yapılanlardan farkı, özelde çıraklık eğitimi ile ilgili olarak olumsuz görüşe sahip öğrencilerin bilgilendirilmesi yoluyla, olumsuz görüş düzeyleri düşürülmüştür. Diğer taraftan çıraklık eğitimle ilgili olarak yapılan ilk deneme modeli çalışması olması nedeniyle de önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada öncelikle ülkenin gelişmesinde çok kritik bir öneme sahip çıraklık eğitim merkezine ve bu merkezler yoluyla edinilen mesleklere yönelik görüşlerinin betimlenmesine çalışılmıştır. Buna ek olarak öğrencilere çıraklık eğitimi tanıtarak, öğrencilerdeki bilgi eksikliğini giderilmesi ve bu yolla çıraklık eğitimi bir alternatif olarak görmelerini sağlamaya çalışılmış ve bunda da bir ölçüde başarı sağlanıldığı düşünülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın önceki bölümlerinde elde edilen bulgu ve yapılan yorumlarla ilişkili olarak sonuçlara yer verilmiş, bu sonuçlara dayalı olarak önerilerde bulunulmuştur.

Sonuçlar

1. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitimini bir alternatif olarak görüp görmediklerine yönelik sorulan “Çıraklık eğitime gitmek istiyor musunuz?” sorusuna, öğrenciler %82.5 gibi büyük bir çoğunlukla hayır cevabı vermişlerdir. Bu bulguya dayanarak çıraklık eğitiminin ilköğretim öğrencileri arasında bir alternatif olarak görülmediği sonucu elde edilmiştir.
2. Çıraklık eğitime gitmek isteyen öğrencilerin tercihlerini etkileyen en önemli faktörlerin, “Çıraklık eğitimi yoluyla el becerisini daha iyi kullanabilme”, “Çıraklık eğitiminden sonra iş yeri açabilme”, “Çıraklık eğitimi yoluyla hayatımı düzene koyma” ve “Çıraklık eğitimi yoluyla kötü arkadaş ortamlarından uzak kalabilme” olduğu sonucu elde edilmiştir.
3. Çıraklık eğitime gitmek istemeyen öğrencilerin tercihlerini etkileyen en önemli faktörlerin “Çıraklık eğitime okulda başarılı olmayanların gitmesi”, “Çıraklık eğitiminde verilen ücretin az olması”, “Çıraklara kötü davranılması”, “Çıraklık eğitiminde kültürlü insan olamama” ve “Çıraklık eğitiminin diplomasının lise seviyesinde olmaması” olduğu sonucu elde edilmiştir.
4. Araştırmada uygulanan mesleki grup rehberliği programının ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin çıraklık eğitime yönelik olumsuz görüşlerini düşürmede etkili olduğu bulunmuştur. Bir başka ifadeyle bu araştırmanın sonuçları; mesleki grup rehberliği programı ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin ara meslekleri meslek seçimlerinde

alternatif olarak görmelerini ve öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezlerinin tanınmalarını sağlamıştır.

Öneriler

Bu araştırmada ulaşılan sonuçlar çerçevesinde ilköğretim sekizinci sınıflarındaki mesleki rehberlik hizmetlerine ve gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik öneriler aşağıda belirtilmiştir.

1. İlköğretim kurumlarında gelişimsel mesleki rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılması ve bu hizmetlerden öğrencilerin en etkili bir biçimde yararlanmalarını sağlayacak yardım yöntemleri içinde mesleki grup rehberliği yönteminden de yararlanılması önerilmektedir.
2. Bu araştırmada akademik başarıları açısından öğrenciler gruplandırılmamışlardır. Farklı akademik başarı seviyelerindeki öğrencileri de kapsayacak araştırmalar önerilmektedir.
3. Bu araştırmada mesleki eğitim merkezlerine yönelik olumsuz görüş geliştiren öğrencilerin, bu olumsuz görüşlerinin kaynakları arasında olan aileleri, öğretmenleri, sosyal çevreleri, mesleki eğitim merkezlerinde eğitim gören öğrenci arkadaşları ve işverenler üzerinde çalışmalar yapılması önerilmektedir.
4. Benzer çalışmaların yalnızca kız öğrencilere yapılması önerilmektedir.
5. Yönlendirme programında etkili olan rehber öğretmenlerin çıraklık eğitimine yönelik görüşlerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abay, A. R. (2002). Çırak Öğrencilerin Sorunları Bostancı Çıraklık Eğitim Merkez Öğrencileri Örneği, (2:107-139) **K.Ü. Kocaeli Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**(4).
- Adem, M. (1982) "Mesleki ve Teknik Eğitimin Finansmanı" **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi** , Cilt 15, Sayı: 1, ss.18-32.
- Adem, M. (1983) "İstihdam İş ve Eğitim Planlaması" **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi** (16).
- Akar, İ. (2006). Yaygın Eğitim. **Eğitime Bakış**, 2(6): 52-55. Ankara.
- Akkutay,Ü. (1991) **Türkiye’de Çıraklık Eğitimi**, Ankara: Erek Ofset
- Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan, A.F. (1976) **Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü** İstanbul: İnkılap ve Aka Basımevi
- Alberta Learning, System Improvement and Reporting Division. (2001). **An Evaluation of Alternate Delivery of Technical Training in Apprenticeship: Executive Summary**. Edmonton: Alberta Learning.
- Alkan, C. (1999) Türk Milli Eğitim Sisteminin Mesleki ve Teknik eğitim Boyutu, **75 Yılda Eğitim**. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları
- Aral, N. ve Köksal, A. (1994). **Çıraklık Eğitim Merkezine Devam Eden Çocukların Okul Ve Eğitim Programları İle Bunlara Yönelik Sorunlarının İncelenmesi**. 1. Eğitim Bilim Kongresi Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Balcalı-Adana
- Arslan, A. (1995). **Çıraklık Eğitimi**, D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Atlin, J. ve J. Pond-White. (2000). **Foreign-trained tradespeople in Toronto: What about the other half of "Access to Professions and Trades?"** Toronto: Skills for Change/Toronto Working Group on Internationally Trained Tradespeople.
- Australian Bureau of Statistics. (2004) **Australian Labour Market Statistics**, Cat. No. 6150.0, ABS, Canberra.

- Bacanlı, F. (1995). **Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerine Etkisi.** Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi. Ankara, G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bal, P.N. (1998). **Ergenlik Döneminde Meslek Karar Verme Olgunluğunun İncelenmesi Ve Meslek Karar Verme Eğitim Programı'nın Etkisinin Araştırılması.** Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi. İstanbul, M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Balcı, A. (2000). **Sosyal Bilimlerde Araştırma- Yöntem, Teknik ve İlkeler,** Ankara: PegemA yayıncılık.
- Ball, K. ve B. Freeland. (2001). **Determinants of apprentice training by small and medium sized enterprises, from Australian Apprenticeships in Australian Apprenticeships: Research Findings,** Nigel Smart, ed. National Centre for Vocational Education Research.
- Baloğlu, Z. (1992) "**Sanayileşmede Eğitimin Rolü ve Önemi Nedir?" TED. Sanayileşme Sürecinde Türk Eğitimi ve Sorunları.** Türk Eğitim Derneği XV.Eğitim Toplantısı 28-29 Kasım 1992, Ankara.
- Bayram, M. (1986). **Anadolu Selçukluları Zamanında Ahi Teşkilatının Kuruluşu ve Gelişmesi, Ahilik ve Esnaf.** İstanbul Esnaf Birlikleri Yayını: İstanbul.
- Bender, A. (2003). **Factors influencing completions in Australia's apprenticeship system,** National Centre for Vocational Education Research (NCVER) 252 Kensington Road, Leabrook SA 5050.
- Bilgin, A. (1995). **Grup Rehberliğinin Ve Grupla Psikolojik Danışmanın, Lise Öğrencilerinin Anne-Babalarından Bağımsız Meslek Kararı Verme Davranışına Etkisi.** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Bonsall A. ve Parfitt, N. (2001). **Apprentice, Trainee And Employer-Awareness & Opinion Studies A Market Research Report,** prepared for: The Queensland Department of Employment and Training.
- Brennan, J. L., Lyon, E. S., McGeevar, P. A., Murray, K. (1993). **Students, courses, and jobs: The relationship of higher education and labour market.** London: Jessica Kingsley.

- Büyüköztürk, Ş. (2001). **DeneySEL Desenler-Ön-Test-Son-Test Kontrol Gruplu Desen ve Veri Analizi**, Ankara: PegemA Yayınları
- CAF-FCA. (2004). **Accessing and Completing Apprenticeship Training in Canada: Perception of Barriers**, Canada.
- Callan, V. J. (2001). **Report on: Apprenticeship & Traineeship Completions**, University of Queensland.
- Canadian Labour Force Development Board (CLFDB). (1994). **Apprenticeship as a Model for Transition into Employment**. Ottawa: CLFDB.
- Canadian Labour ve Business Centre.(CLBC) (2002). **Employment Sponsored Training among Recent Immigrants** Ottawa: Canadian Labour and Business Centre.
- Cannin, R. ve I., Lang, (2004). Modern Apprenticeships in Scotland. **Journal of Education Policy** Vol. 19, No. 2
- Convergence Management Consultants Ltd. (1996). **Human Resources Study of The Canadian Equipment Industry**. Ottawa: Canadian Equipment Industry Training Committee.
- Crouch, C., Finegold, D. ve Sako, M. (1999). **Are Skills the Answer? The Political Economy of Skill Creation in Advanced Industrial Countries**, Oxford University Press, Oxford, U.K.
- Culpepper P. ve Finegold D. (1999) **The German Skills Machine: Sustaining Comparative Advantage in a Global Economy**, Berghahn Books, New York & Oxford.
- Çakır, M.A. (2003). **Bir Mesleki Grup Rehberliği Programının Lise Öğrencilerinin Mesleki Kararsızlık Düzeylerine Etkisi**. Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi. Ankara, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakmak, O. (2006). Mesleki Eğitim Nasıl Ayağa Kaldırılır? Ortaöğretimde Yeniden Yapılanma. **Eğitime Bakış**, 2(6): 40–43. Ankara.
- Çoban, A. (2003). **Bireylerin Mesleklere İlişkin Yaklaşımları Ve Etkili Olan Faktörlerin Değerlendirilmesi**. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi İnönü Üniversitesi. Malatya.

- Dancey, A. (2002). **Breaking Down the Barriers Program**. St. John's: Women in Resource Development Committee.
- Demiralp, N. (1986). **Çıraklık Eğitim Merkezlerine Devam Eden Öğrencilerin Eğitim ve Öğretime İlişkin Beklenti ve Sorunları**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Demirel, Ö. ve Kaya Z. (2003). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar (Editör: Özcan Demirel-Zeki Kaya) **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Ankara: PegemA Yayıncılık, 3-18
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (1983). **Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu. İstihdam**. Yayın No DPT: 1935, ÖİK: 303 Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı DPT, (2000).8.BYKP, **"Küreselleşme"** Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Dockery, A.M. ve diğ. (1997). The Cost Of Training Apprentices In Australian Firms **Australian Bulletin of Labour**, v23 n4
- Düzenli, N. (1986). **"İstihdam Sorunu ve Sanayide Eğitilmiş İşgücü İhtiyacı"** T.C. Devlet Bakanlığı Uluslararası İstihdam ve Mesleki Teknik Eğitim Sempozyumuna Sunulan Bildiri, 6-9 Ekim 1986, Ankara.
- Ekinci, Y. (1990). **Tarih İçinde Türklerde Meslek Eğitimi Çıraklık ve Yaygın Eğitim**, Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Elbaum, B. (1991). The persistence of apprenticeship in Britain and its decline in the United States, in **Industrial training and technological innovation**, ed. H F Gospel, Routledge, London, pp.194-212.
- Erbesler, A. (1987). **İstanbul İmalat Sanayinde İşgücünün Eğitim Yapısı ve Teknolojik Değişmeye Uyum Sorunları**. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları; 356.
- Evren, M. (1999). **Mesleki Grup Rehberliğinin Cinsiyetleri Farklı İlköğretim Okulu Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluklarına, Mesleki Benlik Algılarına ve Mesleki Tercihlerine Etkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Federal-Provincial-Territorial Joint Working Group of Status of Women and Labour Market Officials on Education and Training. (1994). **Meeting Women's Needs: Rethinking and Examining Women's Training Needs: Phase II.** Newfoundland, Ontario, British Columbia.

Güler, M. (2007). **İlköğretimde Yönelme Yönergesi Uygulamalarının Rehber Öğretmenlerin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Güney, Z. (1982). **Grup Rehberliği Programının Öğrencilerin Meslek Tercihleri ile Meslek Alanlarına Bağlı Değerleri Arasındaki İlişkiye (uygunluğa) Etkisi.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.

Gürer, G., Gökçaya, H. ve Şeker, U. (2005). 4306 Sayılı Kesintisiz Temel Eğitim Kanununun Çıraklık Eğitimine Etkileri, **Milli Eğitim Dergisi**, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 146, 19-23.2000.

Hassed, J. ve D. John. (2003). **Rates of apprenticeship and traineeship non completion in queensland** South Australia: National Center for Vocational Education Research (NCVER).

<http://cygm.meb.gov.tr/birimler/istatistik/mem/memistat.htm> (erişim 06.12.2006).

<http://cygm.meb.gov.tr/ciraklikegitimi/tanimlar.pdf> (erişim 14.12.2006).

<http://orgm.meb.gov.tr> (erişim 14.12.2006)

<http://www.apprenticeships.org.uk/partners/frameworks/apprenticeshipsdata/reports20052006/report3.htm> (erişim 05.12.2006).

<http://www.byegm.gov.tr/YAYINLARIMIZ/kitaplar/isteturkiye/turkce/egitim375.htm> Eğitim ve Bilim. (erişim 05.12.2006).

<http://www.lni.wa.gov/TradesLicensing/Apprenticeship/About/History/default.asp> (erişim 05.03.2006).

Hypatia Project. (2002). **Choosing Future Occupations in Science, Technology and Trades: Perceptions of High School Students.** Nova Scotia: The Hypatia Project.

- İlgar, M.Z. (2003). **Rehberliğin Başlıca Türleri Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, (Editör, Gürhan Can) Ankara: PegemA Yayıncılık
- İsmailoğlu, L. (1991). **Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Meslekleri Algılamaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaptan, S. (1998). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Karasar, N. (1995). **Bilimsel Araştırma Yöntemi** (7. Basım) Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Kazu, Y. ve Demirli, C. (2002). Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarındaki Gelişmeler, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı.155-156, Yaz-Güz, Ankara
- Keep, E. ve Mayhew, K. (1999). **The Assessment: Knowledge, Skills and Competitiveness**, **Oxford Review of Economic Policy**, vol.15, no.1, pp.1-15.
- Kerka, S. (1999). **Has Nontraditional Training Worked for Women? Myths and Realities No. 1**. Washington, D.C.: US Dept of Education, Education Resources Information Center.
- Kilpatrick ve diğ. (2004) Issues of Quality Learning: Apprenticeships and Traineeships in Rural and Remote Australia. **Australian and New Zealand Journal of Vocational Education Research**, v10 n2
- Kuzgun, Y. (1991). **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2006). **Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı**: Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kuzgun, Y. (2000). **Meslek Danışmanlığı: Kuramlar, Uygulamalar**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2003). **Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Köksal, A. (1992) **Çıraklık Eğitim Merkezi'ne Devam Eden Ve Etmeyen 15-18 Yaş Grubu Çalışan Çocukların Çalışma Koşulları Ve Sorunları Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Lennan, M. E. (1993). **Çalışma Hayatında Çocuk Hakları**, B. Franklin (Derleyen). Çocuk Hakları, (s.142-164). (Çeviren, A. Türker). İstanbul: Aynü Yayınları.
- MacCulloch, Carol and James Henley. (2002). **Apprenticeship: Achieving Excellence through Partnership. Report of the Co-chairs of the Apprenticeship Public Consultations to the Nova Scotia Prov. Apprenticeship Board.** Halifax: Nova Scotia Provincial Apprenticeship Board.
- Madsen, K. (1999). (Northern Research Institute). **Yukon Women in Apprenticeship and Trades.** Whitehorse: Yukon College, Northern Research Institute.
- Mangır, M., Aral, N. ve Köksal, A. (1993). Çıraklık Eğitim Merkezine Devam Eden Çocukların Çalışma Nedenleri, **Gençlik ve Kültür**. Sayı: 21/22, Kültür Bakanlığı: Ankara.
- Mangır, M., Çağatay-Aral, N. ve Köksal, A. (1992). **Çalışan Çocuklar**, İzmir İktisat Kongresi: Sosyal Değişim ve Sosyal Gelişme Stratejileri. A.Ü. Açık Öğretim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü Basımevi.
- Manitoba Apprenticeship and Trades Qualification Board. (2002). **Aboriginal Apprenticeship Training Program.**
- Martino, J. ve S. Holden. (2001). **Unlocking the Barriers: A Regional Perspective of Apprenticeships and Traineeships in Australian Apprenticeships: Research Findings**, Nigel Smart, ed. Adelaide, South Australia: National Center for Vocational Education Research (NCVER).
- MEB, (1973). Millî Eğitim Kanunu, **Resmi Gazete** , 14574:24.06.1973
- MEB, (1986). 3308 Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu, **Resmi Gazete**, 19139: 05.06.1986
- MEB, (1990). **Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme 1**, Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu Raporu: Ankara.
- MEB, (1992). **Çıraklık ve Yaygın Eğitimde Gelişmeler.** Ankara: Mesleki ve Teknik Açık öğretim Matbaası.
- MEB, (1997). 4306 Sayılı 8 Yıllık Kesintisiz Temel Eğitim Kanunu. **Resmi Gazete** , 23084: 18.08.1997
- MEB, (2001). **Tebliğler Dergisi**, sayı : 2524, Nisan 2001

- MEB, (2003). İlköğretimde Yöneltilme Yönergesi, **Tebliğler Dergisi** , 2552
- MEB, (2005). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2006). **İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı**. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara
- Morley, P. (1986). **An Innovative Alternative for Apprenticeship Training**, Unpublished Master Thesis, University of Windsor
- O'Grady, John. (1997). **Apprenticeship in Canada: Issues and Problems**. Paper developed from remarks to the Annual Conference on Vocational and Technical Education.
- Öncü, H. (1991). **Grupla Mesleki Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Mesleki Tercihlerine Etkisi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öncül, R. (2000). **Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü**, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Özguven, İ. E. (2003). **Endüstri Psikolojisi**, Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özyılmaz, Ö. (2006). Bilgi Çağına Girerken Ülkemizde Mesleki Eğitim, Sorunları ve Çözüm Önerileri. **Eğitime Bakış**, 2(6): 44–51. Ankara.
- Ray, J. (2001). **Apprenticeship in Australia**, NCVER: Australian Apprenticeship.
- Retzer, M.,W. (1998). **The Effects On Attitude And Achievement Of A Cognitive Apprenticeship Approach To College-Level Algebra** Unpublished Doctoral Thesis Northern Illinois University
- Robertson, R. (2002). A Paradigm Shift for Apprenticeship Training, **People Talk** 5(3): 46-49.
- Rubenson, K. Ve H. Schuetze. (2000). **Transition to the Knowledge Society: Policies and Strategies for Individual Participation and Learning**. Vancouver: UBC Institute for European Studies.
- Saunders, S. (2001). **Review of Australian Apprenticeship and Traineeship Literature: References and Key Their Issues**, NCVER: Australian Apprenticeship.

- Saunders, S.(2001). Review of the Australian Apprenticeship and Traineeship Literature: References and Their Key Issues. Australian Apprenticeships. **National Centre for Vocational Education Research, 252**
- Sargın, N. (2003). Okul Rehberliği (Editör: Nurten SARGIN) **Rehberlik**, Ankara: Mikro Yayıncılık, 47-59
- Scharfenberg, M.A. (2000). **Attitudes of High School Graduates Toward Apprenticeship Carrers as First Choice Vocations**. Unpublished Master Thesis University of Alberta
- Sezgin, S. (1990). **Çıraklık, Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi**. Ankara: MEB
- SPR Associates (2002). **A Study to Assess and Identify Ways of Increasing Women's Participation in Trades, Technology and Operations Occupations**. Toronto: SPR Associates.
- Steedman, H., H. Gospel ve P. Ryan. (1998). **Apprenticeship: A Strategy for Growth**. London: London School of Economics, Centre for Economic Performance.
- Sussman, Deborah. (2002). Barriers To Job-Related Training, **Perspectives on Labour and Income 14(2): 25-32**.
- Sweet, R. ve P. Gallagher. (1997). **Women and Apprenticeships: An Analysis of the 1994 National Apprentice Trades Survey**. Ottawa: Human Resources Development Canada.
- Şahinkesen, A.(1992) "Eğitimde İkili Sistem (Okul-İşyeri İşbirliğine Dayalı Sistem)" **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. Cilt 25, Sayı.2, ss.687-701, Ankara.
- Şimşek, A. (1999) "Mesleki ve Teknik Eğitimde Yeniden Yapılanma", **75 Yılda Eğitim**, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- TİSK, (1997). Türkiye’de ve Dünya’da Meslekî Eğitim, Ankara: İnceleme yayınları.
- Toner, P. (2005). **The Survival and Decline of the Apprenticeship System in the Australian and UK Construction Industries**, Senior Research Fellow, AEGIS.
- Ülkü, S. (1976) **Lise 1. sınıflarda uygulanan bir grup rehberliği programının “Yöneltme” açısından etkililiğinin araştırılması**. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara
- Ültanır, G. (2000). **Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi**. Ankara: Eylül Kitabevi

Viswanathan, L. (2002). **Toronto Training Board 2000-2001 Environmental Scan: Training for Toronto's New Economy.** Toronto: Toronto Training Board, 2002.

WITT Alberta and WITT-NN. (2000). **Where are the Women?** Alberta Human Rights, CP Rail and Suncor Energy.

Women in Resource Development Committee. (2002). **Apprenticeship Report.** St. John's: Women in Resource Development Committee.

EKLER

EK-1 Veri Toplama Aracı Yönergesi

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıda çıraklık ve çıraklık eğitime yönelik maddeler bulunmaktadır. Ölçme aracı iki bölümden oluşmaktadır. Toplam 46 madde içermektedir. Sizden istenen her maddeyi dikkatlice okuduktan sonra maddelerdeki ifadelerin sizin için ne kadar önemli olup olmadığını işaretlemenizdir. Lütfen madde numarasının karşısındaki seçeneklerden sadece birini işaretleyiniz.

İşaretlemenin nasıl yapılacağını aşağıdaki iki örnekle inceleyelim.

	A-Önemsiz	B-Biraz önemli	C-Önemli	D-Çok önemli
ÖRNEK 1: Çıraklık eğitimi tamamladıktan sonra ustalık diploması alma			X	
ÖRNEK 2: Çıraklık eğitimindeki mesleklerin gelişime açık olmaması		X		

Eğer sizin için; verilen maddeler Önemsiz ise (A), Biraz Önemli ise (B), Önemli ise (C), Çok Önemli ise (D), şıkkını işaretleyiniz.

Lütfen soruları dikkatlice okuduktan sonra işaretleme işlemine geçiniz.

Çıraklık eğitimine gitmek istiyor musunuz? **EVET** ( ) **HAYIR**( )

EK-2 Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-A

Soruya yanıtınız “EVET” ise aşağıdaki maddelerden hangileri çıraklık eğitimine gitmek istemenizin nedenleridir? Size uygun bulduğunuz seçeneğe sadece “X” işareti koyarak yanıtlarınızı belirtiniz. Lütfen her maddeye bir işaret koyunuz.	A-Önemsiz	B-Biraz önemli	C-Önemli	D-Çok önemli
1-Çıraklık eğitimi mezunu olduktan sonra Avrupa’dakine eşdeğer diploma alabilme				
2-Çıraklık eğitimi yoluyla erken yaşta meslek sahibi olabilme				
3-Çırak olarak meslek öğrenirken paranın değerini erken yaşta öğrenebilme				
4-Çıraklık eğitimi sırasında sorumluluk öğrenebilme				
5-Çıraklık eğitimiyle boş zamanları ve tatilleri değerlendirebilme				
6-Çıraklık eğitimi yoluyla el becerisini daha iyi kullanabilme				
7-Çıraklık eğitimi bitmeden işin hazır olması				
8- Çıraklık eğitiminden sonra iş yeri açabilme				
9-Çıraklık eğitimiyle erken yaşta sağlık sigortalı olma				
10-Çıraklık eğitimiyle çalışma koşullarını daha iyi öğrenebilme				
11-Çıraklık eğitimiyle kötü arkadaş ortamlarından uzak kalabilme				
12- Çıraklık eğitimiyle geleceğe güvenle bakabilme				
13-Aileme erken yaşta ekonomik destekte bulunabilme				
14-Çıraklık eğitimi yoluyla kızların da meslek sahibi olması				
15-Çıraklık eğitimi yoluyla bağımsız çalışma fırsatı bulma				
16- Çıraklık eğitimi yoluyla aile işimizi devam ettirebilme				
17- Ticaret yapabilme				
18-Çıraklık eğitimi yoluyla hayatımı düzene koyabilme				
19-Çıraklıkla eğitimiyle elde edilen mesleklerin kazancının yüksek olması				
20-Tüm öğrenci haklarına sahip olma				
21-Askerliği tecil ettirebilme				
22-Özel sektörde değerli olma				

EK-3 Çıraklık Eğitimi Değerlendirme Formu-B

Soruya yanıtınız “ HAYIR ” ise aşağıdaki maddelerden hangileri çıraklık eğitimine gitmek istememenizin nedenleridir? Size uygun bulduğunuz seçeneğe sadece “ X ” işareti koyarak yanıtınızı belirtiniz. Lütfen her maddeye bir işaret koyunuz.	A-Önemsiz	B-Biraz önemli	C-Önemli	D-Çok önemli
1-Çıraklık eğitiminde bir mesleği öğrenmenin meslek lisesi eğitiminden daha uzun sürmesi				
2- Çıraklık eğitimine okulda başarılı olmayanların gitmesi				
3-Küçük yaşta çalışma zorunluluğu				
4-İşçi tulumu giyme zorunluluğu				
5-Çıraklık eğitiminde edineceğim mesleğe saygı duyulmayacağı için				
6- Çıraklık eğitiminde mesleği ailemin seçmesi				
7- Çıraklık eğitiminde yaratıcı fikirler üretme olanağı olmaması				
8- Çıraklık eğitiminde hep aynı şeyleri yapmak zorunda olma				
9- Çıraklık eğitiminde ustaların çırakların yaptıkları işi sürekli denetlemesi				
10-Çıraklık eğitiminin yorucu ve uzun süre çalışmayı zamanı gerektirmesi				
11- Çıraklık eğitimindeki mesleklerin el becerisi gerektirmesi				
12-Çıraklık eğitiminde çocukluğumu ve gençliğimi gerektiği şekilde yaşayamama				
13-Çıraklık sözünü çok itici bulma				
14- Çıraklık eğitiminde eski ve yağlı elbiseler giymek zorunluluğu				
15-Çıraklık eğitimine gidersem çok soğuk ya da çok sıcak ortamlarda çalışmak zorunda kalma				
16-Çıraklık eğitimde günde bazen 8 saatten fazla çalışmak zorunda kalma				
17- Çıraklık eğitimde meslek hastalıklarına yakalanabilme				
18-Çıraklık eğitiminde akşama kadar ayakta çalışmak zorunda kalma				
19-Çıraklık eğitimiyle edilen mesleklerin gelişime açık olmaması				
20-Çıraklık eğitiminde verilen ücretin az olması				
21- Çıraklıklara kötü davranılması				
22- Çıraklık eğitiminin diplomasının lise seviyesinde olmaması				
23-Yazları çalışmak zorunda olma				
24-Çıraklık eğitiminde kültürlü insan olamama				

EK-4 Grup Rehberliği Programı

Oturum 1

“MESLEKİ GRUP REHBERLİĞİ PROGRAMI”

Amaç: Deneklerin, mesleki grup rehberliğinin genel amacını ve grupta uyulması gereken kuralları kavramalarına yardımcı olmak.

Hedef Davranışlar:

- Uygulanacak programının amacını söyleme,
- Grupta uyulması gereken kuralları söyleme,
- Ev ödevlerinin zamanında yapılması gerektiğini anlama,
- Grup dışındaki ev ödevi etkinliklerine katılmanın önemini kavrama.

Eğitsel Teknik:

- Bilgi verme

Araç-Gereç:

- Mesleki Grup Rehberliğinin Kuralları adlı form

Süre: 60 Dakika

Katılan kişi sayısı:25

İşleyiş:

1. Grup üyelerinin katılımıyla oturum odasındaki oturma düzeni her bireyin birbirinin yüzünü göreceği şekilde düzenlendi.
2. Grup lideri ve grup üyeleri kendilerini gruba tanıttı.
3. Grup lideri grubun amacı ve grup oturumları sonucunda grubun kazanımlarının ne olacağı konusunda gruba bilgi verdi.
4. Grup lideri bu grubun amacının diğer sosyal gruplardan farklı olduğunu, amaca ulaşabilmek için herkesin grup kurallarına uyması gerektiğini vurguladı.
5. Grup dışında da düzenlenecek etkinliklere katılımın önemli olduğunu söylendi.

6. Verilen ev ödevlerinin yapılmasının grup rehberliği programının amacına ulaşması açısından önemli olduğu belirtildi.
7. Öğrencilerin oturumla ilgili soruları alınarak anlaşılmayan konular hakkında tekrar bilgilendirme yapıldı.

Değerlendirme: Deneklerin grup rehberliği programından anladıkları özetlenerek grup oturumuna son verildi.

MESLEKİ GRUP REHBERLİĞİNİN KURALLARI

- Haftada bir kez olmak üzere 11 hafta boyunca, her çarşamba günü saat 12.00'de grup oturumları için düzenlenen rehberlik odasında toplanacak ve her oturum 60 dakika olacaktır.
- Grup üyeleri, her oturuma katılacaklardır. Acil durumlarda gruba katılamayacak olanlar, grup liderine önceden haber vereceklerdir.
- Her üye birbirine saygılı davranacaklardır.
- Grup üyeleri verilen ev ödevlerini zamanında yerine getireceklerdir.
- Grup oturumları dışında düzenlenecek etkinliklere seçilen bütün üyeler katılmak zorundadırlar.
- Grup oturumlarında, grup lideri ve üyeler birbirini görececek biçimde oturacaklardır.

Kabul Ediyorum
İmza
Adı Soyadı

Oturum 2

“MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİNİ TANIYALIM”

Amaç: Deneklerin, çırak, kalfa ve usta kavramlarının tanımlarını, Mesleki Eğitim Merkezinin yapısını ve Endüstri Meslek Liselerinden farkını bilmelerine yardımcı olmak.

Hedef Davranışlar:

- Çıraklık, kalfalık ve ustalık kavramlarının anlamlarını bilme,
- Mesleki Eğitim Merkezinin yapısını bilme,
- Mesleki Eğitim Merkezinin, Endüstri Mesleki Liselerinden farkını bilme.

Eğitsel Teknik:

- Grup tartışması, bilgi verme, soru cevap tekniği

Araç-Gereç

- “Mesleki Eğitim Merkezi Bilgi Broşürü”
- “Endüstri Meslek Lisesi Bilgi Broşürü”

Süre: 60 Dakika

Katılan kişi sayısı:25

İşleyiş:

1. Gruba, “Geçen oturumda neler yaptığımızı kısaca özetler misiniz?” sorusu yöneltilerek grup etkileşimi başlatıldı. Grup lideri tarafından bütün grup üyelerinin katılımı sağlanarak bir önceki oturumda yapılanlar özetlendi
2. Bu oturumda “çırak, kalfa ve usta” kavramlarının ne olduğu, nasıl kazanıldığı ve bu kavramlarla ilgili eğitim süreçlerinin içeriği hakkında bilgi verileceği söylenerek, ayrıca mesleki eğitim merkezlerinin, endüstri meslek liselerinden farkları hakkında bilgilendirme yapılacağı belirtildi.
3. “Mesleki Eğitim Merkezi Bilgi Broşürü” ve “Endüstri Meslek Lisesi Bilgi Broşürü” grup üyelerine dağıtılarak, bu broşürleri grup üyelerinin sessizce okuması sağlandı.

4. “Çıraklık nedir?” “Kalfalık nedir?” “Ustalık nedir?” soruları gruba yöneltilerek grup etkileşimi başlatıldı.
5. Grup lideri, deneklere çıraklık, kalfalık ve ustalık kavramlarını eski bilgileriyle yeni öğrendiklerini karşılaştırmalarını isteyerek, grup üyelerinden gelen paylaşımları tahtaya yazarak ortak noktaları belirtti.
6. Grup lideri, bu kavramların çarpıtılmış anlamlarda da kullanıldığına dikkat çekerek bu kavramlarla ilgili ve Mesleki Eğitim Merkezi ve bu merkezde edinilen mesleklere ilişkin doğru ve yanlış değerlendirmelerinin neler olduğu konusunu grup tartışmasına açtı.
7. Grup lideri, katılımcıların vermiş oldukları örnekleri tahtaya yazdı ve grup etkileşimine devam edildi.

-Mesleki Eğitim Merkezinde edinilen mesleklere saygı duyulmaz, gibi, temelinde bilgi eksikliği bulunan tutumlardan örnekler verildi.

8. Grup lideri üyelerin verdiği örneklerin üzerinde durarak, çıraklık eğitimine yönelik olumsuz değerlendirmenin nasıl oluştuğu konusunu, grup tartışmasına açtı.

9. Grup üyelerinin oturumla ilgili yaşantılarını paylaşımları sağlanarak oturuma son verildi.

Değerlendirme: Deneklerin mesleki eğitim merkezi, ustalık, kalfalık, çıraklık kavramlarını anlamlarının tartışılması ve grup yaşantısının özetlendi.

Ev Ödevi-1: Grup üyelerinden seçilen temsil heyeti grup lideri ile birlikte Konya Ticaret Odası ve diğer meslek odalarını ziyaret etti. “Bazı Mesleklerin Yıllık Toplam Kazançlarını Öğrenme” adlı form ile bilgiler toplanarak bir sonraki oturumda gruba sunuldu.

“MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ BİLGİ BROŞÜRÜ”

Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.

K. Atatürk

MERAMMESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ MERAM

Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Faliyetleri

Tel : 0 332 322 45 70 - 322 70 16

Fax : 0 332 322 71 24

e-mail: merammem@merammem.com

e-mail : merammem@hotmail.com

Web : www.merammem.com

USTALARIN EĞİTİMİ (USTA ÖĞRETİCİ KURSLARI)

İşyerinde, sanatını çıraklara öğretmekle görevli ustaların katıldığı eğitimidir. Bu eğitimi görmeyen işyeri sahibi veya ustaların yanlarında veya işyerlerinde çırak çalıştırmaları mümkün bulunmamaktadır. Bu eğitimle çırak yetiştirme sorumluluğunu üstlenen ustaların sanatını başkasına iyi bir şekilde öğretme usul ve tekniklerini öğrenmeleri hedeflenmektedir. Bu amaçla hazırlanmış bulunan "İş Pedagojisi Kurs Programı" 40 saat sürelidir.

MESLEKİ EĞİTİMİ UYGULAMA KAPSAMINDAKİ “MESLEKLERDE” KİMLER İŞYERİ AÇABİLİR ?

3308 sayılı yasa gereğince Mesleki eğitim uygulama kapsamındaki meslek dallarında işyeri açacakların Milli Eğitim Bakanlığınca düzenlenmiş ustalık belgesine sahip olması ya da bu belgeye sahip olanların işyerinde çalıştırmaları gerekmektedir. Aynı kanuna göre bir işyerinde usta ünvanı ile çalışan bir kişi, o işyerinde yapılan mal ve hizmet üretiminin yanısıra, işyerinde çalışan aday çırak ve çırak öğrencilerin eğitiminden de sorumlu bulunmaktadır.

Bu sebeple, işyerlerinde hizmet akdi ile istihdam edilen "ustalık belgesi" sahibi kişilerin usta ünvanı ile birden fazla işyerinde çalışmaları mümkün bulunmamaktadır. Ayrıca, 3308 sayılı kanunun çıraklık eğitimi uygulama kapsamındaki iş ve meslek dallarında işyeri açan ustalık belgesi sahibi kişilerin, bu iş ve meslek dallarında işyerlerinin şubelerini açmak istemeleri halinde, işyerlerinin şubelerinde "ustalık belgesi" bulunan bir kişiyi istihdam etmeleri gerekmektedir. İstihdam ettikleri bu ustaların da, yukarıda belirtilen sebeplerle başka bir işyerinde çalışmaları mümkün bulunmamaktadır.

KALFALIK VE USTALIK EĞİTİMİ KİMLER İÇİN DÜZENLENİR?

Kalfalık yeterliğini kazanmış olanların, mesleki yönden gelişmelerini ve bağımsız işyeri açabilmelerini sağlamak için, gerekli yeterlikleri kazandırmak gayesiyle, ustalık eğitimi düzenlenir. Ustalık eğitiminde amaç; usta adayının, kendi mesleğinde usta olarak çalışabilmesi için gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını, mal ve hizmet üretiminde iş hayatınca kabul edilebilir standartlara göre bağımsız olarak uygulayıp uygulayamadığını ölçmektir. Ustalık eğitiminde okutulan derslerin adları ve saatlerine aşağıda yer verilmiştir. 3308 Sayılı kanununun 28 inci maddesinin (b) bendi gereğince Mesleki Eğitim uygulama kapsamındaki meslek dallarına ilişkin ustalık eğitimi çalışma süreleri Milli Eğitim Bakanlığı' nca belirlenmiştir.

Dersler	Süre
1-İnsan Sağlığı ve İş Güvenliği	32
2-İş ve İnsan ilişkileri	16
3-İşletme Bilgisi	16
4-Sigorta ve Vergi Mevzuatı	16
5-Çalışma Hukuku	32
6-Ekonomi	16
7-Muhasebe	48
8-İleri Meslek Bilgisi	64
TOPLAM	240

Ustalık Eğitimine Kayıt Yaptırıcılardan :

- 1-Milli Eğitim Bakanlığı'nca verilmiş kalfalık belgesi bulunmak.
- 2-Bir işyerinde kendi mesleğinde çalışıyor olmak şartları aranır.

T.C. KONYA VALİLİĞİ MERAM MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ

OKULUMUZUN TARİHÇESİ

Okulumuz Bakanlığımızın 07/07/1988 tarihlerindeki olurları ile müstakil olmuştur. Meram Sanayi bölgesinde olması sebebiyle Meram Mesleki Eğitim Merkezi adını almıştır. Meram Sanayi S.S. Yapı Kooperatifine ait olan binamız, kooperatif

tasviye kurulunca 09/10/1989 tarihinde yapılan bir törenle Meram Mesleki Eğitim Merkezi binası olmak üzere bağışlanmış ve tapusu alınmıştır. 1990 yılının Eylül ayında üst katın inşaatına başlanmış olup üç ay gibi kısa bir sürede tamamlanmıştır. 1996 yılında şimdiki binamız Meram Belediyesine aitken Defterdarlık Milli Emlak Müdürlüğü ile takas işlemi gerçekleşmiş Milli Emlak eğitim öğretim amacı ile binayı Meram Mesleki Eğitim Merkezine tahsis etmiştir.

Okulumuzun fiziki imkanları 10 atelye, 1 bilgisayar laboratuvarı, 3 teknik resim sınıfı, 15 dersliktir. Yemekhanemiz ve kütüphanemiz mevcut olup öğrenci ve öğretmenlerimize hizmet vermektedir.

OKULUMUZDAN GÖRÜNTÜLER

Motor Atelyesi

Erkek Berberliği Salonu

3308 SAYILI KANUNLA MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNE VE İŞVERENLERE TANINAN HAKLAR NELERDİR ?

1.Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerine Tanınan Haklar

- Mesleki Eğitim Merkezi öğrencileri sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınmışlardır.
- Askerlik işlemleri eğitimlerinin sonuna kadar ertelenmektedir. İşyerlerinden ücret almaları sağlanmıştır.
- Bütün öğrencilik haklarından faydalanmaktadırlar
- Mesleki yeterlilikleri sertifikaya bağlanmıştır.

2.İşverenlere Tanınan Haklar

- Aday çırak ve çırakların sigorta primleri “Devlet” tarafından karşılanmaktadır.
- İş hayatına çalışma disiplini getirilmiştir.
- Aday çırak ve çıraklar, sözleşme ile işyerine bağlandıkları için gelişmiş güzel işyeri değiştirememektedirler.
- Ayrıca işyeri açmanın belirli kurallara bağlanmış olması, gelişmiş güzel işyeri açılmasını önlemiştir.

KAYITTA İSTENEN BELGELER

- Çıraklık Sözleşmesi (4 Adet, Mesleki Eğitim Merkezinde alınacak)
- Sigorta işe Giriş Bildirgesi (Mesleki Eğitim Merkezinde alınacak)
- Diploma aslı ve 2 Fotokopisi (En az İlköğretim Dip.)
- Sağlık Raporu (Hükümet tabipliğinden.)
- Nüfus Cüzdanının aslı ile birlikte fotokopisi
- İkametgah ilmühaberi (Muhtardan alınacak.)
- Vesikalık fotoğraf (8 adet)
- Çırağın yanında çalışacağı ustanın "Usta Öğreticilik" Belgesinin Fotokopisi

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ

Çıraklık eğitimi kapsamındaki mesleklerde faaliyet gösteren bir işyerinde çalışan 14 yaşını tamamlamış olanlar çırak olarak eğitime devam ederler. Bu eğitim Mesleki Eğitim Merkezi sisteminin özünü oluşturmaktadır. Çırakların devam ettiği eğitim süresi mesleklerin özelliği dikkate alınarak 2-4 yıl arasında belirlenmektedir. Bu süre uygulamada çıraklık eğitimi yapılan mesleklerin tamamında 2 ile 3 yıl olarak belirlenmiştir. Bu eğitim kalfalık sınavının verilmesiyle son bulmaktadır. Çıraklık eğitim süresince haftada 1 gün 8 saatten az olmamak üzere teorik eğitim görmek üzere mesleki eğitim merkezlerine devam ederler.

Çıraklık eğitimi uygulama kapsamında bulunan mesleklerde faaliyet gösteren işyerlerinde çalışan gençlerin Mesleki Eğitim Merkezinde eğitim görmesi zorunludur. Çıraklık döneminde uygulanan haftalık ders dağıtımı mesleklere göre farklılık göstermektedir. Çıraklık eğitiminde Genel Bilgi Dersleri bütün meslek/dallarında ortak uygulanmaktadır. 3308 sayılı yasanın 14. üncü maddeleri gereğince, lise ve daha üst düzeyde genel eğitimden sonra çıraklık eğitimine başlayanların eğitim süresi, mesleklerdeki çıraklık süresinin yarısına kadar kısaltılabilmektedir.

“ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ BİLGİ BROŞÜRÜ”

T.C.
KONYA - MERAM
ANADOLU TEKNİK LİSESİ ANADOLU MESLEK LİSESİ
TEKNİK LİSE VE ENDÜSTRİ
MESLEK LİSESİ

Tel : 322 83 30 - 31 Fax : 321 06 96

1896 yılında temeli atılan okulumuz MEKTEBİ SANAYİİ (Konya Sanat Okulu) adıyla 1901 yılında iki atelye (demir ve marangoz) ve 17 öğrenci ile hizmete girmiştir. 1912 yılında kunduracılık, terzilik, fanila ve çorapçılık atelyeleri eklenmiş ve okulun ödeneği vilayet tarafından karşılanmıştır. Okul 1922 yılında kapatılmış, fakat çok geçmeden hükümet civarında bugünkü İl Özel İdarenin bulunduğu yerde tekrar açılmıştır.

Okul 1927 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlandıktan sonra gelişme imkanı bulmuştur. 1938-1940 yıllarında okul Erkek Sanat Enstitüsü haline getirilmiştir. 1951 yılında Motorculuk, 1952 yılında Elektrik bölümleri açılmıştır. Ayrıca Özel ve Akşam Sanat Okulları bölümü de açılmıştır. Okul, 1967-1968 öğretim yılında bugünkü yeri olan Larende Caddesinde Öğretmen Evleri Atatürk Stadyumu arkasındaki binasına taşınmıştır. 1967-1968 öğretim yılında, Makine Ressamlığı ve Elektronik Bölümlerine de kavuşan Sanat Enstitüsü, 1974 yılında Endüstri Meslek Lisesi adını almıştır.

1975 yılında Harita Kadastro, 1976 yılında Değirmencilik Bölümleri, 1968 yılında Teknik Lise açılmıştır.. Fatih Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesinin açılmasıyla Elektronik, Makine Ressamlığı ve Harita Kadastro Bölümleri bu okula aktarılmıştır.

Şu anda okulumuzda Anadolu Teknik Lisesi kapsamında; CNC (Bilgisayarlı Numerik Kontrol), Anadolu Meslek Lisesi kapsamında: Konfeksiyon, Teknik Lise kapsamında; Makine, Elektik, Elektronik, Motor, Hidrolik ve Pnömatik, Endüstri Meslek Lisesi kapsamında; Döküm, Elektrik, Elektronik, Kalıp, Matbaa, Metal isleri, Mobilya Dekorasyon, Model, Motor, Soğutma ve iklimlendirme. Tesviye olmak üzere toplam 14 bölüm vardır. Ayrıca TAMEM (Türk Alman Mesleki Eğitim Merkezi) kapsamında: Endüstriyel Elektronik, Endüstriyel Mekanik ve Motor bölümleri de eğitim-öğretim vermektedir.

MESLEK VE TEKNİK EĞİTİM ÖĞRENCİLERE SAĞLADIĞI AVANTAJLAR

Anadolu Meslek Lisesi, Anadolu Teknik Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi ve Kız Meslek Lisesi mezunları, 3795 sayılı kanuna göre teknisyen unvanı ile istihdam edilirler. Anadolu Teknik Lisesi ve Teknik Lise mezunlarına, 3308 sayılı kanuna göre, doğrudan İşyeri Açma Belgesi verilir. Mesleki ve Teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanlar, üniversiteye girebilmek için Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarına katılma hakkına sahiptirler.

Üniversite sınavında, alanlarının devamı niteliğinde olan yüksek öğretim kurumlarını tercih etmeleri durumunda kendilerine ortaöğretim başarı puanlarına ek puan verilir ve diğer lise mezunlarına göre daha avantajlı olurlar. Yüksek öğrenime devam etmeyenlerin de iş bulmaları ve mesleklerinde ilerlemeleri daha kolay olmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarında branşlarında görev alan mezunlar, genel lise mezunlarına göre bir üst derecede işe başlarlar. Meslek Lisesi mezunları, 3308 sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun daha çabuk 30. maddesi geçince, işyeri açabilmek için şart olan "USTALIK" unvanına, kendi mesleklerinde bir yıllık pratik çalışma yaptıktan sonra girecekleri sınav sonrasında ulaşırlar. Mesleki ve Teknik Öğretim yapan okullarda eğitim görenler, okul ve işyerlerinde iş eğitimi almış olmaları ve çalışma hayatını tanımış olmaları nedeniyle, mesleklerine, intibakları olmaktadır.

ELEKTRONİK BÖLÜMÜ

Elektronik Bölümü; zayıf akım ve elektromanyetik dalgaların üretilmesi, alınması, verilmesi ve bunlarla ilgili cihazların kullanılması bakım ve onarımı alanlarını kapsar. Bu bölümü bitiren öğrenciler her türlü elektronik cihazın tesisi, montajı, kullanımı, bakım ve onarımı ile ayarlarını yapabilirler. Ayrıca az bir sermaye ile kendi servislerini de açabilirler.

KALIP BÖLÜMÜ

Çok sayıda ve birbirine benzer iş parçalarının imalini sağlamak üzere kullanılan ve kalıp adı verilen makine parçalarının yapımını gerçekleştiren meslek alanıdır. Bu bölüm mezunları makine parçalarının ürettiği iş yerlerinde çalışabilirler.

MATBAA BÖLÜMÜ

Matbaacılık; çeşitli, gazete, dergi, el ilanları, broşür vb. Basım işleri ile uğraşan bir meslek alanıdır. Öğrencilere, dizgi, lipo baskı, reproduksiyon ve klişe, ofset baskı, cilt ve serigrafi ile ilgili ortak temel ve ileri mesleki yeterlilikler kazandırılmaktadır. Bu bölüm mezunları çeşitli gazete ve basımevlerinde çalışabilecekleri gibi kendilerine ait işyeri de açabilirler.

METAL İŞLERİ BÖLÜMÜ

Metal ve metal alaşımlarının sıcak ve soğuk şekillendirildiği oksigaz, elektrik ark kaynağı ile kaynatıldığı ısıl işlemler ve çelik, konstrüksiyonun yapıldığı bir meslek alanıdır. Bu bölüm mezunları, kendi iş yerlerini açabilecekleri gibi demir çelik-endüstrisinde otomotiv sanayinde makine imalat sanayinde, gemi inşaat sanayinde, vb. endüstriyel alanlarda çok geniş bir istihdam imkânına sahiptirler.

MOBİLYA ve DEKORASYON BÖLÜMÜ

Bu bölümde konutların, büro, ofis, mağaza vb. işyerlerinin ve diğer sosyal mekanların dekorasyonlarının tasarlanması mobilyalarının imalatı ve diğer döşeme malzemeleri ile beraber uyum içinde dekore edilmesine ait mesleki eğitim yapılmaktadır. Bu bölümü bitirenler; her türlü dekorasyon ve büro işlerinde, mobilya üretim atölye ve fabrikalarında çalışabilirler. Az bir sermaye ile kendi işyerlerini de açabilirler.

MODEL BÖLÜMÜ

Model; malzemelerin ısı etkisiyle eritilerek döküm yoluyla meydana getirilecek makine parçalarının önce ahşap çeşitli malzemelerden benzerleri yapılması işlemidir. Bu bölüm mezunları, kendi işyerlerini açabilecekleri gibi modelcilikle ilgili iş kollarında da çalışabilirler.

MOTOR BÖLÜMÜ

Motorculuk, tüm motorlu araçların çeşitlerini, yapılarını çalışma tekniğini, ajar bakım ve onarımlarının öğretildiği bir meslek alanıdır. Bu bölüm mezunları, endüstrinin çeşitli kesimlerindeki oto servis istasyonlarına, oto tamirhanelerinde ve benzeri iş yerlerinde çalışabilirler.

Oturum 3

“ MESLEK VE KAZANÇ ”

Amaç: Deneklerin, ortaöğrenim gerektirmeyen mesleklerin kazanç düzeylerini bilme bu mesleklerin toplumsal statülerini diğerlerinin toplumsal statüleriyle karşılaştırabilme.

Hedef Davranışlar:

- Araştırması yapılan meslekleri bilme,
- Araştırması yapılan meslekleri icra eden bireylerin yaşam standartlarını bilme,
- Araştırması yapılan mesleklerin sosyal statüsünü bilme.

Eğitsel Teknik:

- Grup Tartışması, Bilgi verme, Soru cevap tekniği

Araç-Gereç

- “Bazı Mesleklerin Yıllık Toplam Kazançlarını Öğrenme” adlı form

Süre: 60 Dakika

Katılan kişi sayısı:25

İşleyiş:

1. Grup üyelerine ev ödevi 1 hatırlatılarak, Konya Ticaret Odası ve belirlenen meslek odalarını ziyaret eden grup üyelerinden gruplar oluşturmaları istendi.
2. Ticaret odası ve meslek odalarını ziyaret eden üyelerin, edindikleri bilgileri gruba aktarması sağlanarak, diğer üyelerin not alması sağlandı.
3. Yapılan açıklamalardan sonra, tüm grup üyelerinden, ortaöğrenim gerektirmeyen mesleklerin gelir düzeyleri ve yaşam standartlarını, ortaöğrenim ve üniversite öğrenimi gerektiren mesleklerin gelir düzeyleri ve yaşam standartları ile karşılaştırmaları istendi.

Örnek: Araba tamircisi çırağı, 15 yaşında mesleğe başlayıp 150 YTL maaş ve sağlık sigortası; araba tamircisi kalfası, ortalama 300 YTL maaş+sigorta; araba tamircisi ustası ise 650 YTL ortalama maaş+sigorta ve işletme sahibi, ortalama

aylık 2500 YTL kazanmaktadır. Buna karşın öğretmen en erken 23 yaşında işe başlayıp ayda 750 YTL maaş+sigorta; memur 22 yaşında işe başlayıp ayda 600 YTL maaş almaktadır.

4. Grup lideri, ortaöğrenim gerektirmeyen meslekler ile ortaöğrenim ve üniversite öğrenimi gerektiren mesleklerden bazılarını tahtaya yazarak üyelere kazançlarını karşılaştırmaya devam etmelerini istedi.
5. Grup lideri, meslek ve kazançları hakkında üyelerin düşüncelerini sordu ve grup üyelerine meslek ve kazanç konusunu tartışmaya açtı.

Değerlendirme: Deneklerin bu oturum ile ilgili duygularının paylaşılması ve oturum özetlenmesi ile oturuma son verilmiştir.

Ev ödevi 2.“Meslek ve Zaman” adlı form grup üyelerine dağıtılarak nasıl doldurulması konusunda bilgi verilerek, grup üyelerinden formu gelecek oturuma hazırlamaları istendi.

BAZI MESLEKLERİN YILLIK TOPLAM KAZANÇLARINI ÖĞRENME (Konya Ticaret Odasını ve Aşağıda Seçilmiş mesleklerin Meslek Odalarını Ziyaret)	
Tornacı Ustası(....YTL) Tornacı Kalfası(.....YTL) Tornacı Çırağı(....YTL) Torna İşletme Sahibi(.....YTL)	
Kuaför Ustası(...YTL)	Kuaför Kalfası(...YTL)
Kuaför Çırağı(...YTL)	Kuaför İşletme Sahibi(.....YTL)
Araba Tamir Ustası (...YTL) Araba Tamirci Kalfası (....YTL) Araba Tamirci Çırağı (...YTL) Araba Tamirhanesi İşletme Sahibi (...YTL)	
Fotokopi Makinesi Tamircisi (.....YTL) Fotokopi Makinesi Tamirci Kalfası (.....YTL) Fotokopi Makinesi Tamirci Çırağı (.....YTL) Fotokopi Makinesi Servisi(.....YTL)	
Mobilya Ustası (.....YTL)	Mobilya Kalfası (.....YTL)
Mobilyacı Çırağı(.....YTL)	Mobilya Üretim İşletme Sahibi(.....YTL)
Aşçı (Usta) (.....YTL)	Aşçı Yardımcısı(Kalfa) (.....YTL)
Aşçı Çırağı (.....YTL)	2. Sınıf Restaurant İşletme Sahibi (.....YTL)
Su Tesisatçısı (Usta)(.....YTL)	Su Tesisatçısı (Kalfa) (.....YTL)
Su Tesisatçısı Çırağı(.....YTL)	Su Tesisatçısı İşletme Sahibi(.....YTL)

Oturum 4

“MESLEK VE ÇALIŞMA SAATLERİ”

Amaç: Deneklerin, ortaöğrenim gerektirmeyen ile orta öğretim ve üniversite öğretimi gerektiren mesleklerin çalışma saatlerin, gelir düzeylerini ve öğrenim sürelerini karşılaştırabilme.

Hedef Davranışlar:

- Ortaöğrenim gerektirmeyen meslekler ile ortaöğrenim ve üniversite öğrenimi gerektiren mesleklerin günlük çalışma saatlerini karşılaştırma,
- Bir mesleğin icra edilmesi için ayrılan süre ile gelir düzeyini karşılaştırma,
- Mesleklerin gelir düzeylerini, çalışma ve eğitim sürelerini karşılaştırma.

Eğitsel Teknik:

- Grup Tartışması, bilgi verme, soru cevap tekniği

Araç-Gereç:

- “Meslek ve Zaman Kullanma Özgürlüğü” adlı form

Süre: 60 Dakika

Katılan kişi sayısı:25

1. Gruba, “Geçen oturumda neler yaptığımızı kısaca özetler misiniz?” sorusu yöneltilerek grup etkileşimi başlatıldı. Bütün grup üyelerinin katılımı sağlanarak grup lideri tarafından bir önceki oturumda yapılanlar üyelere kısaca özetletirildi.
2. Bu oturumda mesleklerin eğitim sürelerinin ne kadar zaman alacağı konusu üzerinde durulacağı söylenerek bu oturumun amacı grup üyelerine açıklandı.
3. “Meslek ve Zaman Kullanma Özgürlüğü” adlı form grup üyelerine dağıtılarak grup üyelerinin formdaki her meslek için gerekli eğitim süresini incelemeleri sağlandı.
4. Grup üyelerinin aşağıdaki alanlarda karşılaştırma yapmaları sağlandı.
  - Mesleklerin eğitim süreleri ile mesai sürelerinin karşılaştırılması
  - Mesleklerin eğitim süreleri ve kazanç düzeylerinin karşılaştırılması
  - Eğitim düzeyleri ile mesleki özgürlüğün karşılaştırılması

5. Grup üyelerinden gelen paylaşımlar tahtaya yazıldı ve yanlış yapılan karşılaştırmalar düzeltildi.
6. Grup üyelerinin oturumla ilgili paylaşımları ve soruları alınarak oturuma son verildi.

Değerlendirme: Deneklerin grup ile ilgili yaşantılarının paylaşılması ve oturumun özetlenmesi ile grup oturumuna son verilmiştir.

Ev Ödevi-3: Katılımcılara “Meslek Gelişim Formu” dağıtılarak gelecek oturuma hazırlamaları istendi.

“MESLEK VE ZAMAN”

<u>MESLEK</u>	<u>EĞİTİM SÜRESİ</u> (İlköğretim haric)	<u>GÜNLÜK ÇALIŞMA SÜRESİ</u>	<u>EN DÜŞÜK AYLIK KAZANCI</u>
<u>POLİS</u>	6 YIL	Günlük ortalama 10 saat	1050 YTL
<u>MEMUR</u>	6 YIL	Günlük Ortalama 8 saat	600 YTL
<u>DOKTOR</u>	11 YIL	Günlük Ortalama 8 saat	1000 YTL
<u>MÜHENDİS</u>	9 YIL	Günlük Ortalama 8 saat	1000 YTL
<u>AVUKAT</u>	9 YIL	Günlük Ortalama 10 saat	1000 YTL
<u>MUHASEBECİ</u>	9 YIL	Günlük Ortalama 10 saat	1000 YTL
<u>AST SUBAY</u>	6 YIL	Günlük Ortalama 10 saat	1100 YTL
<u>HİZMETLİ</u>	4 YIL	Günlük Ortalama 10 saat	550 YTL
<u>FOTOĞRAFÇI</u> (İşletme Sahibi)	6 YIL (Mesleki Eğitim Merkezinde, Ücret alarak)	Günlük Ortalama 10 saat	1500 YTL
<u>BAYAN KUAFÖRÜ</u> (İşletme Sahibi)	6 YIL (Mesleki Eğitim Merkezinde, Ücret alarak)	Günlük Ortalama 10 saat	1000 YTL
<u>CAMCI</u> (İşletme Sahibi)	6 YIL (Mesleki Eğitim Merkezinde, Ücret alarak)	Günlük Ortalama 10 saat	1000 YTL
<u>SU TESİSATÇISI</u> (İşletme Sahibi)	6 YIL (Mesleki Eğitim Merkezinde, Ücret alarak)	Günlük Ortalama 10 saat	1000 YTL
<u>SARRAF</u>	6 YIL (Mesleki Eğitim Merkezinde, Ücret alarak)	Günlük Ortalama 10 saat	3000YTL

Oturum 5

“ MESLEK VE TEKNOLOJİ”

Amaç: Deneklerin, mesleklerin teknolojik gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmalarına ve bir meslek elemanından, mesleği ile ilgili teknolojik gelişmeler hakkında bilgi almalarına yardımcı olmak.

Hedef Davranışlar:

- Mesleklerin teknolojik boyutlarını bilme,
- Ortaöğrenim gerektirmeyen mesleklerin teknolojik gelişmelerini inceleme.
- **Eğitsel Teknik:**
- Grup Tartışması, soru sorma, ev ödevi

Araç-Gereç

- “Meslek Gelişim Formu”

Süre: 60 Dakika

Katılan kişi sayısı:25

İşleyiş:

1. Gruba, “Geçen oturumda neler yaptığınızı kısaca özetler misiniz?” sorusu yöneltilerek grup etkileşimi başlatıldı. Bütün grup üyelerinin katılımı sağlanarak bir önceki oturumda yapılanlar kısaca özetletirildi.
2. Gruba, “Çevrenizdeki orta öğrenim yapmayı gerektirmeyen mesleklerin teknolojik gelişimleri hakkında bilgi topladınız mı?” Sorusu sorularak Ev Ödevi-3 hatırlatıldı.
3. Aynı meslek hakkında bilgi toplayan grup üyelerinin grup oluşturmaları sağlandı.
4. Oluşturulan her gruptan, bilgi topladıkları mesleği gruba tanıtmaları istendi.
5. Mesleklerin teknolojik gelişmelerinin tanıtımı bittikten sonra aşağıdakilere benzer sorular gruba yöneltilerek grup etkileşimine devam edildi.

- Meslek sahibi kişiler, mesleklerinin teknolojiye açık olduğuna inanıyorlar mı?
- Hakkında araştırma yaptığınız meslek, teknolojiye açık mı?
- Araştırma yaptığınız meslek, gelecek 20 yıl içerisinde icra edilebilecek mi?

6. Öğrencilerin oturumla ilgili yaşantılarını paylaşımları sağlanarak oturuma son verildi.

Değerlendirme: Deneklerin meslek ve teknoloji ile ilgili öğrendiklerini özetlemeleri ve kazanımlarının değerlendirilmesi yapılmıştır.

Ev Ödevi-4: Grup üyelerinden gelecek oturuma “Meslek ve Kültür” ilişkini anlatan bir kompozisyon yazmaları istendi.

“MESLEK GELİŞİM FORMU”
(Lise Öğrenimi Gerektirmeyen Meslekler İçin)

Mesleğin adı:.....

1-Mesleğiniz gelecek 30 yıl içerisinde sizce var olacak mı?

.....
.....
.....
.....

2-Mesleğinizde çağın teknolojik cihazları (bilgisayar, otomatik kumanda cihazları vb.) kullanılıyor mu?

.....
.....
.....
.....

3-Sizin yapmış olduğunuz işi herhangi bir otomatik cihaz(robot, bilgisayar vb) yapabilir mi?

.....
.....
.....
.....

4-Mesleğiniz gelişmiş ülkelerde aynı yöntemlerle mi yapılmaktadır?

.....
.....
.....
.....

5-Sizce bu meslek gelecekte nasıl yapılacaktır?

.....
.....
.....
.....

Oturum 6
“MESLEK VE KÜLTÜR”

Amaç: Deneklerin, kültür kavramının özelliklerini açıklayarak, meslek-kültür ilişkilerini anlamalarına yardımcı olmak.

Hedef Davranışlar:

- Kültür kavramının tanımını söyleme,
- Bir insanın kültürlü olabilmesinin yollarını bilme,
- Kültür kazandıran araçları tanıma.

Eğitsel Teknik: Grup tartışması, Sorgulama.

Araç-Gereç:

- “Kültür nedir?” adlı form

Süre: 60 dakika

Katılan kişi sayısı:25

İşlem:

1. Gruba, “Geçen oturumda neler yaptığımızı kısaca özetler misiniz?” sorusu yöneltilerek grup etkileşimi başlatıldı. Bütün grup üyelerinin katılımı sağlanarak bir önceki oturumda yapılanlar kısaca özetletirildi.
2. Grup üyelerine ev ödevi 4 hatırlatılarak kültür ve meslek ilişkisi hakkında yazılan kompozisyonların gönüllü grup üyelerinin okuması sağlandı.
3. Grup üyeleri tarafından okunan kompozisyonların ortak özelliklerinin neler olduğunu grup üyelerinin belirlemelerini sağlayarak, ortak özellikler tahtaya yazıldı.
4. Gruba kültür nedir? sorusu yöneltilerek öğrencilerden gelen kültür tanımları tahtaya yazıldı.
5. Grup lideri tarafından Kültür nedir? Adlı form gruba dağıtılarak, grup üyeleri tarafından tahtaya yazılan kültür tanımları ile formdaki kültür tanımlarını karşılaştırmaları sağlandı. Kültürlenme süreci hakkında grup lideri tarafından bilgi verildi.

6. Grup üyelerine kültürlü insanın ne gibi özelliklerinin olduğu sorusu yöneltilerek “kültürlü insan olmak” için nelere dikkat edilmesi gerektiği ile ilgili grup üyelerinden gelen paylaşımlar tahtaya yazıldı.
7. Öğrencilere meslekler-kültürlü olma-saygın olma arasında nasıl bir ilişki olabileceği sorusu yöneltilerek aşağıdaki benzer sorularla grup etkileşimine devam edildi.
  - Bir insanı, üyesi olduğu meslek kültürlü yapar mı?
  - Bir mesleği saygın yapan o mesleğin özellikleri mi yoksa mesleği saygın yapan o meslekte çalışan kişiler mi?
  - Sizce bir mesleği saygın hale gelmesi nelere bağlıdır?

8. Öğrencilerden gelen paylaşımlar grup üyeleri ile tartışılarak grup oturumuna son verildi.

Değerlendirme: Deneklerin meslek ve kültür ile ilgili öğrendiklerini özetlemeleri ve kazanımlarını değerlendirmeleriyle oturuma son verilmiştir.

“KÜLTÜR NEDİR?”

Kültür: İnsan toplumuna özgü bilgi, inanç ve davranışlar bütünü ile bu bütünün parçası olan maddi nesnelere olarak tanımlanmıştır. Toplumsal yaşamın dil, düşünce, gelenek, işaret sistemleri, kurumlar, yasalar, aletler, teknikler, sanat yapıtları gibi her türlü maddi ve tinsel ürününü kapsamına alır.

- Aklınıza gelen kültürlü dediğiniz kişi var mıdır? Varsa özellikleri nelerdir?
- Sizce bu birey kültürünü nasıl kazanmış olabilir?
- Bizler nasıl kültürlü olabiliriz?
- Meslekler mi insanları kültürlü yapıyor yoksa bireylerin televizyonu, radyoyu, gazete ve dergileri takip etmeleri mi? Gibi sorularla kültürlenme sürecinin ne anlama geldiği katılımcılara kazandırılacaktır.

Oturum 7

“MESLEKİ EĞİTİM MEZUNU BİR İŞLETME SAHİBİNİN GRUBA DAVET EDİLİP BİLGİ VERMESİNİN SAĞLANMASI”

Amaç: Deneklerin, Mesleki Eğitim Merkezi mezunlarının sosyal hayatta mesleklerini nasıl yürüttükleri, mesleklerin toplumsal statüleri, insan hayatındaki önemi hakkında bilgi sahibi olmalarına yardımcı olmak.

Hedef Davranışlar:

- Sosyal hayat içerisinde mesleklerin nasıl yürütüldüğünü anlama,
- Mesleğin insan ilişkilerindeki rolü hakkında bilgi sahibi olma,
- Mesleğin bireyin hayatındaki önemini kavrama,

Eğitsel Teknik:

- Bilgi verme, Soru cevap tekniği

Araç-Gereç:

- Fotoğrafhane işletme sahibinin grup üyelerine semineri

Süre: 60 Dakika

Katılan kişi sayısı:25

İşleyiş:

1. Gruba, “Geçen oturumda neler yaptığınızı kısaca özetler misiniz?” sorusu yöneltilerek grup etkileşimi başlatıldı. Bütün grup üyelerinin katılımı sağlanarak bir önceki oturumda yapılanlar kısaca özetletirildi.
2. Gelecekte fotoğrafçılık mesleğinin nasıl olacağı konusu hakkında gruba bilgi verildi.
3. Fotoğrafçılık ve bilgisayar teknolojisi arasındaki ilişki gruba anlatıldı.
4. Fotoğrafçılık mesleğinin dünü, bugünü ve yarınının ne olacağı konusunda grup üyelerine bilgi verildi.

5. Grup üyelerine işletme sahibi olmanın yolları, zorlukları, kolaylıkları ve gelir düzeyi hakkında bilgi verildi.
6. Grup üyelerinin öğrenmek istediği konular ile ilgili soru cevap kısmına geçildi.
7. Öğrencilerin oturumla ilgili yaşantılarını paylaşımları sağlanarak oturuma son verildi.

Değerlendirme: Grubun oturum kazanımları tartışıldı ve grup oturumu özetlendi.

Oturum 8

“ÜNİVERSİTE MEZUNU BİR İŞLETME SAHİBİNİN GRUBA DAVET EDİLMESİ”

Amaç: Deneklerin, üniversite mezunu işletme sahibinin Mesleki Eğitim Merkezi mezunlarına ilişkin görüşlerini almalarına yardımcı olmak.

Hedef Davranışlar:

- Mesleki Eğitim Merkezi mezunlarının yeterliliklerini öğrenme,
- Uygulamada çırak, kalfa ve ustaların işletme açısından önemini öğrenme,
- Endüstri Meslek Lisesi mezunları ile Mesleki Eğitim Merkezi mezunlarının yetkinliklerini karşılaştırma,
- Çalışanların sosyal haklarını öğrenme.

Eğitsel Teknik:

- Bilgi verme, Soru cevap tekniği.

Araç-Gereç:

- Mobilya Üretim ve Mağaza sahibinin grup üyelerine semineri

Süre: 60 Dakika

Katılan kişi sayısı:25

İşleyiş:

1.Gruba, “Geçen oturumda neler yaptığınızı kısaca özetler misiniz?” sorusu yöneltilerek grup etkileşimi başlatıldı. Bütün grup üyelerinin katılımı sağlanarak bir önceki oturumda yapılanlar kısaca özetletirildi.

2.Mesleki Eğitim Merkezi mezunlarının yeterlilikleri hakkında gruba bilgi verildi.

3.Mesleki Eğitim Merkezi mezunlarının işletme açısından önemleri anlatıldı.

4.Üniversite mezunu işletme sahibinin Endüstri Meslek Lisesi mezunları ile Mesleki Eğitim Mezunlarının yetkinliklerinin karşılaştırılması.

5.Mesleki Eğitim Mezunlarına sunulan olanaklar hakkında bilgi verildi.

6.Grup üyelerinin öğrenmek istediği konular ile ilgili soru cevap kısmına geçildi.

7.Öğrencilerin oturumla ilgili yaşantılarını paylaşımları sağlanarak oturuma son verildi.

Değerlendirme: İşletme sahibinden elde edilen bilgiler değerlendirilerek grup kazanımları paylaşılmıştır.

Oturum 9

“GRUP ÜYELERİNİN BEKLENTİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ”

Amaç: Deneklerin, gelecekte yapmak istedikleri mesleklere yönelik beklentilerinin ve görüşlerini almak ve bu meslekler hakkında düşüncelerini almak.

Hedef Davranışlar:

- Gelecekte seçmeyi düşündüğü mesleğin özelliklerini bilme,
- Gelecekte seçmeyi düşündüğü meslek ile ilgili kavramları söyleme,
- Meslekler ile ilgili düşüncelerini paylaşma,
- Mesleki Eğitim Merkezi hakkında düşüncelerini değerlendirme.

Eğitsel Teknik:

- Bilgi verme, Soru cevap tekniği.

Araç-Gereç:

Süre: 60 Dakika

Katılan kişi sayısı:25

İşleyiş:

1. Gruba, “Geçen oturumda neler yaptığınızı kısaca özetler misiniz?” sorusu yöneltilerek grup etkileşimi başlatıldı. Bütün grup üyelerinin katılımı sağlanarak bir önceki oturumda yapılanlar kısaca özetletirildi.
2. Grup üyelerine gelecekte seçmeyi düşündükleri meslekler sorularak grup etkileşimi başlatıldı.
3. Katılımcıların Mesleki Eğitimle kazanılan mesleklerin özelliklerini ve onlara ne kazandıracakları hakkında düşünceleri grupla tartışıldı..

4. Gelecekte ne yapmak istedikleri konusunda katılımcılarla serbest etkinliğe geçildi. Katılımcıların hayalleri, umutları ve gelecek ile ilgili beklentileri paylaşıldı.

5. Grup lideri tarafından katılımcılara teşekkür edilerek grup oturumlarına son verildi.

Değerlendirme: Deneklerin grup ilgili değerlendirmeleri alınarak grup oturumlarına son verildi.

EK-5 ÇEDF-A Formu Test Tekrar Test Korelasyonları

MADDELER	Öntest-Sontest Korelasyonu	p
1-Çıracılık eğitimi mezunu olduktan sonra Avrupa'dakine eşdeğer diploma alabilme	0,876	0,001
2-Çıracılık eğitimi yoluyla erken yaşta meslek sahibi olabilme	0,970	0,001
3-Çıracı olarak meslek öğrenirken paranın değerini erken yaşta öğrenebilme	0,778	0,001
4-Çıracılık eğitimi sırasında sorumluluk öğrenebilme	0,784	0,001
5-Çıracılık eğitimiyle boş zamanları ve tatilleri değerlendirebilme	0,965	0,001
6-Çıracılık eğitimi yoluyla el becerisini daha iyi kullanabilme	0,923	0,001
7-Çıracılık eğitimi bitmeden işin hazır olması	0,772	0,001
8- Çıracılık eğitiminden sonra iş yeri açabilme	0,786	0,001
9-Çıracılık eğitimiyle erken yaşta sağlık sigortalı olma	0,798	0,001
10-Çıracılık eğitimiyle çalışma koşullarını daha iyi öğrenebilme	0,823	0,001
11-Çıracılık eğitimiyle kötü arkadaş ortamlarından uzak kalabilme	0,834	0,001
12- Çıracılık eğitimiyle geleceğe güvenle bakabilme	0,770	0,001
13-Aileme erken yaşta ekonomik destekte bulunabilme	0,779	0,001
14-Çıracılık eğitimi yoluyla kızların da meslek sahibi olması	0,910	0,001
15-Çıracılık eğitimi yoluyla bağımsız çalışma fırsatı bulma	0,779	0,001
16- Çıracılık eğitimi yoluyla aile işimizi devam ettirebilme	0,845	0,001
17- Ticaret yapabilme	0,880	0,001
18-Çıracılık eğitimi yoluyla hayatımı düzene koyabilme	0,876	0,001
19-Çıracılıkla eğitimiyle elde edilen mesleklerin kazancının yüksek olması	0,912	0,001
20-Tüm öğrenci haklarına sahip olma	0,821	0,001
21-Askerliği tecil ettirebilme	0,856	0,001
22-Özel sektörde değerli olma	0,776	0,001

EK-6 ÇEDF-B Formu Test Tekrar Test Korelasyonları

MADDELER	Öntest-Sontest Korelasyonu	p
1-Çıraklık eğitiminde bir mesleği öğrenmenin meslek lisesi eğitiminden daha uzun sürmesi	0,391	0,001
2- Çıraklık eğitimine okulda başarılı olmayanların gitmesi	0,251	0,035
3-Küçük yaşta çalışma zorunluluğu	0,353	0,003
4-İşçi tulumu giyme zorunluluğu	0,342	0,004
5-Çıraklık eğitiminde edineceğim mesleğe saygı duyulmayacağı için	0,349	0,003
6- Çıraklık eğitiminde mesleği ailemin seçmesi	0,279	0,020
7- Çıraklık eğitiminde yaratıcı fikirler üretme olanağı olmaması	0,292	0,014
8- Çıraklık eğitiminde hep aynı şeyleri yapmak zorunda olma	0,249	0,037
9- Çıraklık eğitiminde ustaların çırakların yaptıkları işi sürekli denetlemesi	0,290	0,015
10-Çıraklık eğitiminin yorucu ve uzun süre çalışmayı zamanı gerektirmesi	0,284	0,017
11- Çıraklık eğitimindeki mesleklerin el becerisi gerektirmesi	0,339	0,004
12-Çıraklık eğitiminde çocukluğumu ve gençliğimi gerektiği şekilde yaşayamama	0,418	0,001
13-Çıraklık sözünü çok itici bulma	0,379	0,001
14- Çıraklık eğitiminde eski ve yağlı elbiseler giymek zorunluluğu	0,298	0,012
15-Çıraklık eğitimine gidersem çok soğuk ya da çok sıcak ortamlarda çalışmak zorunda kalma	0,250	0,037
16-Çıraklık eğitimde günde bazen 8 saatten fazla çalışmak zorunda kalma	0,487	0,001
17- Çıraklık eğitimde meslek hastalıklarına yakalanabilme	0,417	0,001
18-Çıraklık eğitiminde akşama kadar ayakta çalışmak zorunda kalma	0,313	0,008
19-Çıraklık eğitimiyle edilen mesleklerin gelişime açık olmaması	0,475	0,001
20-Çıraklık eğitiminde verilen ücretin az olması	0,393	0,001
21- Çıraklıklara kötü davranılması	0,342	0,004
22- Çıraklık eğitiminin diplomasının lise seviyesinde olmaması	0,382	0,001
23-Yazları çalışmak zorunda olma	0,339	0,004
24-Çıraklık eğitiminde kültürlü insan olamama	0,492	0,001